

An Analytical Study of Youth Development of the Department of Observance according to Buddhadhamma

Phramahajhirawat (Aitthiyhano Phetshee)¹ Phrasrisuttipog² and Sirirote Namsena³

Received: October 02, 2023

Revised: October 15, 2023

Accepted: October 15, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the problems of youth; 2) to study youth development according to Buddhadhamma; and 3) to analyze youth development of the Department of Observance according to Buddhadhamma. This research was a qualitative field research. The research was based on in-depth interviews with 29 people. The results of the research found that 1) in terms of the causes of youth problems, the origin of many problems was a problem that was related to the family, such as the problem of family separation and affecting upbringing or even a family was not separated if the upbringing was imperfect due to duties or the economic situation of the family that can have a negative effect on the youth as well; 2) in the aspect of youth development according to Buddhadhamma, basic factors of youth development (Paratoghosa), basic factors of development were external factors. It was a part of Paratoghosa, consisting of 2.1) in terms of Patirupadesa, the environment was an important factor and was important to the quality of life of youth, both in the worldly and religious ways,

¹⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Jiraaaa1967@gmail.com Tel. 098-8096681

2.2)Kalyanamittata; good friendship consisted of kindness and faith, inviting people to consult, asking for wisdom. It liked the shade of a large tree whose shade can be seen from far away. Those wanted to go and live there to escape the heat and felt comfortable, 2.3) Yonisomanasikaran was a consideration and then applied to the youth's lives; and 2.4) the process of youth development according to Tisikkha was development with Sila, Samadhi and Panya; and 3) analyzing the youth development of the Department of Observance according to Buddhaddhamma, it was found that the problems of children and youth were the complex problems and had many negative consequences. It was not limited to only children and youth who were in the justice process, but also included the behavior of youths who were apart from the youths under the care of the Department of Observance. There were still a lot of them in general society of Thai society. This resulted in the moral deterioration and potential of the country's population in the future, leading to an understanding the causes and mechanisms of youth problems.

Keywords: Analysis, Youth Development, Department of Observance,
Buddhaddhamma

ศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาเยาวชนของกรมพินิจตามหลักพุทธธรรม

พระมหาจิรวัฒน์ (อิทธิญาโน เพชรศรี)¹ พระศรีสุทธิพงศ์² และศิริโรจน์ นามเสนา³

Received: October 02, 2023

Revised: October 15, 2023

Accepted: October 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาของเยาวชน 2) ศึกษาการพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธธรรม และ 3) วิเคราะห์การพัฒนาเยาวชนของกรมพินิจตามหลัก พุทธธรรม งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม โดยศึกษาค้นคว้าจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 29 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) สาเหตุแห่งปัญหาเยาวชน จุดเริ่มต้นของปัญหาหลายปัญหาเป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวทั้งสิ้น เช่น ปัญหาครอบครัวแตกแยกและส่งผลถึงการอบรมเลี้ยงดู หรือแม้แต่ครอบครัวที่ไม่แตกแยกหากการอบรมเลี้ยงดูไม่สมบูรณ์ อันเนื่องมาจากหน้าที่การงาน หรือสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวล้วนส่งผลในทางลบแก่เยาวชนได้เช่นกัน 2) การพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธธรรม ปัจจัยพื้นฐานการพัฒนาเยาวชน (ปรโตโมสะ) ปัจจัยพื้นฐานการพัฒนา คือ ปัจจัยที่เป็นปัจจัยภายนอก เป็นส่วนของปรโตโมสะ ประกอบด้วย 2.1) ปฏิรูปประเทศ สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญและมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชน ทั้งในทางโลกและทางธรรม 2.2) กัลยาณมิตร การมีกัลยาณมิตรที่ดีประกอบด้วยเมตตา ศรัทธาสมบัติ ชวนให้เข้าไปปรึกษาหารือ สอบถามแสวงปัญญา เหมือนร่มไม้ใหญ่ที่มองเห็นร่มเงาแต่ไกลแล้ว อยากเข้าไปอาศัยหลบร้อนให้สบายใจ 2.3) โยนิโสมนสิการ การพิจารณาแล้วนำไปดำเนินชีวิตเยาวชน และ 2.4) กระบวนการการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา คือ พัฒนาด้วยศีลพัฒนา ด้วยสมาธิและพัฒนาด้วยปัญญา และ 3) วิเคราะห์การพัฒนาเยาวชนของกรมพินิจตามหลักพุทธธรรม พบว่า ปัญหาเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีผลในทางลบมากมายมหาศาล ไม่จำเพาะเด็กและ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: Jiraaa1967@gmail.com Tel. 098-8096681

เยาวชนที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น พฤติกรรมของเยาวชนที่อยู่นอกเหนือจากเยาวชนที่อยู่ใน การดูแลของกรมพินิจฯ ก็ยังมีอยู่มากในสังคมทั่วไปในสังคมไทย ซึ่งมีผลถึงความเสื่อมโทรมทาง ศีลธรรมและศักยภาพของประชากรของประเทศในอนาคตทำให้เกิดความเข้าใจต่อสาเหตุและกลไก การเกิดปัญหาของเยาวชน

คำสำคัญ: การวิเคราะห์, การพัฒนาเยาวชน, กรมพินิจ, หลักพุทธธรรม

บทนำ

ปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทยปัจจุบัน ปัญหาของวัยรุ่นใน สังคมไทยรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมเมือง ประกอบกับวัยรุ่นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเจริญเติบโต มีความ เปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเรื่องของการต่อต้านผู้ใหญ่ ไม่ค่อยเชื่อฟังในสิ่งที่ผู้ปกครองบอก ส่วนใหญ่จะเชื่อเพื่อนและไปตามเพื่อน อารมณ์ความรุนแรงของวัยรุ่นทำให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย กรมพินิจและ คຸ້ມครองเด็กและเยาวชน สังกัดกระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานรัฐที่มีความสำคัญและเป็น ประโยชน์โดยตรงต่อการบำบัดแก้ไขและฟื้นฟูตามสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนดังกล่าว โดย หน้าที่หลักของกรมพินิจฯ คือ นำวิธีการอื่นที่ไม่ใช่การลงโทษเด็กและเยาวชนโดยเป็นลักษณะ ที่ ผสมผสานกันระหว่างการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู และพัฒนาเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา สถิติของกรมพินิจและคຸ້ມครองเด็กและเยาวชนของกระทรวงยุติธรรม

ปัญหาการเสพยาเสพติดคือปัญหาของเยาวชนไทยจากสถิติของกรมพินิจและ คຸ້ມครองเด็กและเยาวชน (2553) จากตัวอย่างปี พ.ศ.2552-พ.ศ.2554 และปี พ.ศ.2561-พ.ศ.2563 เยาวชนผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ มีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมากที่สุด คือ เฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 41.67 ของคดีทั้งหมดและคดีที่เหลือนอกจากนี้ ก็ล้วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เกือบทั้งสิ้น ชี้ให้เห็นปัญหายาเสพติดในเยาวชนเป็นปัญหาที่ต้องได้รับความสนใจ เอาใจใส่ รวมถึง หาวิธีการแก้ไขอย่างถูกต้องจริงจังและเร่งด่วน ก่อนที่จะกลายเป็นปัญหาสังคมที่เสื่อมโทรม ในอนาคต เยาวชนที่ต้องอยู่ในการดูแลของกรมพินิจและคຸ້ມครองเด็กและเยาวชน พบว่า ส่วนใหญ่ มาจากครอบครัวที่แตกแยกและอาศัยอยู่กับปู่ย่าตายาย จบการศึกษาหรืออยู่ระหว่างการศึกษา

ในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมีสาเหตุมาจากการคบเพื่อนมากที่สุด แต่หากพิจารณาโดยรวมแล้ว ต้นเหตุของปัญหาจริง ๆ คือ การล่มสลายของสถาบันครอบครัวส่งผลถึงขาดการอบรมเลี้ยงดู ขาดความรักความเมตตา นำไปสู่การเรียกร้องความสนใจเนื่องสมภาวะจิตใจที่ถูกโดดเดี่ยว เกิดความอ้างว้างไร้ที่พึ่งที่ปรึกษา จึงเกิดการรวมกลุ่มของเยาวชนที่มีสภาพเดียวกัน นำไปสู่พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดและพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายอื่น ๆ

การนำหลักพุทธธรรมมาใช้แก้ปัญหาพฤติกรรมแนวพุทธพระพุทธศาสนาสอนแก้ปัญหาชีวิตและช่วยให้พ้นทุกข์ได้คนไทยได้รับผลจากการแก้ปัญหาและระงับความทุกข์ด้วยอาศัยหลักธรรมของพระพุทธศาสนามามากต่อมากทั้งในอดีตและปัจจุบัน คือ มโนทุจจิต 3 คือ อกุศลกรรมที่เกิดทางใจ เพียงแต่คิดไว้ในใจยังไม่ได้กระทำออกมาทางกาย ทางวาจา ก็ได้ชื่อว่า เป็นการทำบาปแล้ว มโนทุจจิต 3 ได้แก่ (ที.ส. (ไทย) 9 /217/74) 1) อภิขมา คือความเพ่งเล็ง ในทรัพย์สินของผู้อื่นและอยากได้ทรัพย์สินของผู้อื่น เพื่อให้มาเป็นของตน องค์ธรรม ได้แก่ โลภเจตสิก โลภะ มี 2 อย่าง คือ 1.1) ความอยากได้โดยชอบธรรม 1.2) ความอยากได้โดยไม่ชอบธรรม 2) พยาบาท คือ ความมุ่งร้าย คิดทำลายประโยชน์และความสุขของผู้อื่น องค์ธรรม ได้แก่ โทสะ คือ ความโกรธที่เป็นมุ่งทำให้ผู้อื่นได้รับความวิบัติ พยาบาทจะมีโทษน้อยหรือมากก็เป็นเช่นเดียวกันกับพรุสวาท องค์ประกอบของพยาบาท มี 2 ประการ 1) มีผู้อื่นคิดที่จะให้ความเสียหายเกิดกับผู้อื่น 2) มิจฉาทิฎฐิ คือ ความเห็นผิด ความรู้ผิด ความเชื่อผิด คนที่มีความรู้ใด ๆ ก็ตาม ที่ไม่ตรงกับตามความเป็นจริง ความรู้นั้นเป็นมิจฉาทิฎฐิทั้งสิ้น ถือว่าเป็นประธานของพฤติกรรม มนุษย์ทั้งหลาย เพราะเมื่อคิดผิดเสียแล้วการกระทำที่รับคำสั่งจากภายใน คือ ใจก็ผิดไปด้วย

การแก้ปัญหาชีวิต ผู้ที่แก้ปัญหาชีวิตได้ แก้ปัญหาเป็น ชีวิตจะดำเนินไปด้วยความสุข คือ การทำกรรมทั้ง 3 ประการ คือ กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ได้อย่างถูกต้อง จึงดำเนินชีวิตของเยาวชนเป็น ไปได้ด้วยดี พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2555) ได้กล่าวไว้ในหนังสือพุทธธรรม ตอน 5 ชีวิตควร เป็นอยู่อย่างไร บุพภาคของการศึกษา 2 โยนิโสมนสิการ บทที่ 13 ว่า การดำเนินชีวิตนั้น มองในแง่หนึ่งก็คือ การดิ้นรนต่อสู้เพื่อให้อยู่รอด หรือการนำชีวิตไปให้ล่องพ่น สิ่งบีบคั้น ตัดขาดข้อข้องเพื่อให้เป็นอยู่ได้ด้วยดี การดำเนินชีวิตที่มองในแง่นี้ พูดอย่างสั้น ๆ ก็คือ การแก้ปัญหาหรือการดับทุกข์ ผู้ที่แก้ปัญหาได้ถูกต้อง ล่องพ่นปัญหาไปได้ด้วยดี ก็ย่อมเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตเป็นอยู่อย่างไรทุกข์ โดยนัยนี้การดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องได้ผลดี ก็คือ การรู้จัก แก้ปัญหา หรือเรียกว่าง่าย ๆ ว่าแก้ปัญหาเป็น

สรุปได้ว่ามองอีกแง่หนึ่งการดำเนินชีวิตของคนเรา คือ การประกอบกิจกรรม หรือทำการต่าง ๆ โดยเคลื่อนไหว แสดงออกเป็นพฤติกรรมทางกายบ้าง ทางวาจาบ้าง ถ้าไม่แสดงออกมาภายนอก ก็ทำอยู่ภายใน เป็นพฤติกรรมของจิตใจ พุตรวมง่าย ๆ ว่า ทำ พูด คิด หรือใช้คำศัพท์ว่า กายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม ที่มีชื่อรวมเรียกว่ากรรมทางไตรทวาร จากหลักธรรมที่กล่าวมา หากไม่พิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว เยาวชนของกรมพินิจฯ จะต้องอาศัยผู้คนรอบข้าง สังคมที่อาศัยอยู่ เพื่อน อาจารย์ มีส่วนในการปลูกฝังมีจิตวิญญาณให้เกิดขึ้น รวมถึงการที่จะต้องจากครอบครัวมา เพื่อการเรียน การศึกษา โดยอยู่กันตามลำพัง ไม่มีพ่อแม่คอยแนะนำ สั่งสอนด้วยความรัก ความเมตตาต่างหากที่เป็นดั่งเบ้าหลอมให้เยาวชนที่มีความหลงผิดเช่นนั้น แม้จะเคยผิดพลาดจนแทบถอนตัวไม่ขึ้น คุณค่าในเรื่องราวของเยาวชน ผู้หลงผิดก็เป็นอุทาหรณ์แก่ตนเอง และผู้อื่นได้ สามารถเปลี่ยนชีวิตด้วยพระธรรม จนพ้นจากบ่วงกรรมของคนเลวมาเป็นคนดีในสังคม เป็นเยาวชนที่ดีของชาติ เป็นอุทาหรณ์แก่ชนรุ่นหลังผู้หลงผิดได้ ดังประโยคที่ว่า “ไม่มีคำว่าสายสำหรับการกลับตัว เป็นคนดี” ให้คนทั้งโลกเข้าใจอย่างไร้ข้อกังขาใด ๆ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเยาวชน
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธธรรม
3. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาเยาวชนของกรมพินิจตามหลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Documentary Research) เก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย (มจร) คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และศึกษาทฤษฎี กฎ และหลักการอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเยาวชน
2. ศึกษาข้อมูลจากสถิติ รายงาน ของกรมพินิจฯ งานวิจัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนฯ จำนวน 29 คน โดยเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. สาเหตุแห่งปัญหาเยาวชน จุดเริ่มต้นของปัญหาหลายปัญหาเป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัวทั้งสิ้น เช่น ปัญหาครอบครัวแตกแยกและส่งผลถึงการอบรมเลี้ยงดู หรือแม้แต่ครอบครัวที่ไม่แตกแยกหากการอบรมเลี้ยงดูไม่สมบูรณ์ อันเนื่องมาจากหน้าที่การงานหรือสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวก็ตาม ล้วนส่งผลในทางลบแก่เยาวชนได้เช่นกัน หรือครอบครัวที่ไม่พร้อมในการเป็นครอบครัวอันเกี่ยวเนื่องด้วยอายุและวัยของบิดามารดา ขาดความรักความเข้าใจกันในการอบรมเลี้ยงดูก็เป็นเหตุของปัญหาเยาวชนได้เช่นเดียวกัน ซึ่งสามารถแยกวิเคราะห์ในทางพระพุทธศาสนาตามลำดับได้ดังนี้คือ สาเหตุแห่งปัญหาเยาวชน คือ มโนทุจริต ที่เกิดจากการเรียนรู้ของเยาวชนที่มีผลมาจากครอบครัวและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีความคุ้นเคยมาแต่กำเนิดคือ การสัมผัส การกระทบ การถูกต้องที่ทำให้เกิดความรู้สึก และเมื่อมีความประจวบกันแห่งสามสิ่ง คือ อายุขณะภายใน (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) อายุขณะภายนอก (รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์) และวิญญาน (อารมณ์+วัตถุ+วิญญาน) = (ผัสสะ)

2. การพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธธรรม ปัจจัยพื้นฐานการพัฒนาเยาวชน (ปรโตโมสะ) ปัจจัยพื้นฐานการพัฒนา คือปัจจัยที่เป็นปัจจัยภายนอก เป็นส่วนของปรโตโมสะ ประกอบด้วย

2.1 ปฏิรูปเทศ สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญและมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชน ทั้งในทางโลกและทางธรรม

2.2 กัลยาณมิตร การมีกัลยาณมิตรที่ดี ประกอบด้วยเมตตา ศรัทธาสมบัติ ขวนให้เข้าไปปรึกษาหารือ สอบถาม แสวงปัญญา เหมือนร่มไม้ใหญ่ที่มองเห็นร่มเงาแต่ไกลแล้วอยากเข้าไปอาศัยหลบร้อนให้สบายใจ

2.3 โยนิโสมนสิการ เนื่องจากการดำเนินชีวิตเยาวชน ในอดีตนั้นต้องดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้ความไม่สมบูรณ์และบกพร่องในด้านความรู้ ความคิดและการปฏิบัติ ดำเนินชีวิตโดยขาดกัลยาณมิตร ที่จะชี้แนวทางในทางที่ถูกต้อง จึงไม่รู้ว่าอะไรเป็นสาระที่แท้จริง อะไรสำคัญ หรือผิดถูกอย่างไร การรับรู้รวมถึงประสบการณ์ที่พบเจอ จึงเป็นไปในเฉพาะด้านที่เป็นลบและมีโทษ

2.4 กระบวนการการพัฒนาเยาวชนตามหลักไตรสิกขา ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้หลักไตรสิกขาเป็นกรอบการพัฒนา โดยใช้หลักสติปัฏฐาน 4 เป็นเครื่องมือ (งานของจิต) และใช้หลักอิทธิบาทสี่กำหนดเป้าหมายเพื่อให้สำเร็จสมบูรณ์ตามหลักไตรสิกขา

3. วิเคราะห์การพัฒนาเยาวชนของกรมพินิจตามหลักพุทธธรรม พบว่า ปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีผลในทางลบมากมายมหาศาล ไม่เฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น พฤติกรรมของเยาวชนที่อยู่นอกเหนือจากเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจฯ ก็ยังมีอยู่มากในสังคมทั่วไปในสังคมไทย ซึ่งมีผลถึงความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม และศักยภาพของประชากรของประเทศในอนาคตทำให้เกิดความเข้าใจต่อสาเหตุและกลไกการเกิดปัญหาของเยาวชน ซึ่งพบว่า ครอบครัว การเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม สติปัญญา การศึกษา อาชีพ การคบเพื่อน การถูกระตุ้นเร้าจากสื่อ และประสบการณ์ในอดีต การถูกล่วงละเมิด และปัญหาภายในครอบครัว ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมของเยาวชน ดังนั้น สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาเยาวชน จึงมาจากครอบครัว สภาพแวดล้อมฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและอุปนิสัยแห่งวัย ก่อให้เกิดมโนทุจริต และสั่งสมเป็นอนุสัยนอนเนื่องอยู่ภายใน และเมื่อถูกระตุ้นจากเพื่อนและสภาพแวดล้อม สื่อจึงกระทำให้พฤติกรรมที่ผิดพลาด หากจะกล่าวถึงการกระทำความผิดของเยาวชนในกรมพินิจฯ พบว่า จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้เยาวชนมีพื้นฐานของการขาดความรัก ความอบอุ่น และแสดงออกในทางพฤติกรรมที่มีแนวโน้มของความก้าวร้าวรุนแรง ประกอบกับอารมณ์ที่ไม่มั่นคงจึงถูกชักจูงได้ง่าย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาเยาวชน พบว่า จากข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ปี 2552 ถึง ปี พ.ศ.2563 เด็กและเยาวชนถูกตัดสินและต้องอยู่ในการดูแลของกรมพินิจฯ ตามคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัว ตามฐานความผิด และคดีเกี่ยวกับยาเกี่ยวกับยาเสพติดมากที่สุด ส่วนคดีอื่น ๆ นอกจากนี้ ส่วนใหญ่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งสิ้น ทั้งนี้เป็นเพราะปัญหาครอบครัว ซึ่งเป็นสาเหตุหลักและเกี่ยวข้องกับปัญหาเยาวชนทั้งหมด เป็นลูกโซ่ที่เกี่ยวเนื่องกันมา เช่น ปัญหาครอบครัวแตกแยกมีผลต่อการอบรมเลี้ยงดู และปัญหาการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่สมบูรณ์ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม เป็นแหล่งจำหน่ายยาเสพติด มีผลต่อการศึกษาของเยาวชน ส่วนใหญ่ออกจากระบบการศึกษากลางคัน ศึกษาไม่จบ หลักสูตรที่กำหนด เยาวชนมีอารมณ์ที่อ่อนไหว และเชื่อง่าย จึงถูกชักจูงได้ง่าย ทั้งจากเพื่อนและการเสพล่อ ซึ่งมีผลมาถึงการแสดงออกทางพฤติกรรมในทางที่ผิด ทำนองคลองธรรม และผิดกฎหมายบ้านเมือง มีคดีเกี่ยวกับยาเสพติดเกี่ยวกับเพศ และเกี่ยวกับทรัพย์สิน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของโยธิน จารุจุฑารัตน์ (2552)

กล่าวว่า เยาวชนไม่ฉลาด ต่อต้าน มีแนวโน้มของความก้าวร้าว ขาดการอบรม ดูแลที่ถูกต้อง ทำให้เยาวชนเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มเพื่อนได้ง่าย ประกอบกับเมื่อเยาวชนกระทำความผิดแล้วไม่ได้รับการลงโทษ จึงส่งผลให้เยาวชนมีโอกาสนำผิดซ้ำด้วยพฤติกรรมที่มีแนวโน้มของการใช้ความรุนแรงได้มากขึ้นด้วย

2. การพัฒนาเยาวชนของกรมพินิจตามหลักพุทธธรรม พบว่า การพัฒนาเยาวชนตามหลักพุทธธรรม ปัจจยพื้นฐานการพัฒนาเยาวชน (ปรโตโฆสะ) ปัจจยพื้นฐานการพัฒนา คือ ปัจจยที่เป็นปัจเจกภายนอก เป็นส่วนของปรโตโฆสะ ประกอบด้วย 2.1 ปฏิจจูปเพส สภาพแวดล้อม เป็นปัจเจกสำคัญและมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของเยาวชนทั้งในทางโลกและทางธรรม 2.2 กัลยาณมิตร การมีกัลยาณมิตรที่ดี ประกอบด้วย เมตตา ศรัทธาสมบัติ ขวนให้เข้าไปปรึกษาหารือ สอบถาม แสวงปัญญา เหมือนร่มไม้ใหญ่ที่มองเห็นร่มเงาแต่ไกล แล้วอยากเข้าไปอาศัยหลบร้อนให้สบายใจ 2.3 โยนิโสมนสิการ เนื่องจากการดำเนินชีวิตเยาวชนในอดีตนั้นต้องดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้ความไม่สมบูรณ์และบกพร่องในด้านความรู้ ความคิดและการปฏิบัติ ดำเนินชีวิตโดยขาดกัลยาณมิตรที่จะชี้แนวทางในทางที่ถูกต้อง จึงไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นสาระที่แท้จริง อะไรสำคัญ หรือผิดถูกอย่างไร การรับรู้รวมถึงประสบการณ์จึงเป็นไปในเฉพาะด้านที่เป็นลบและมีโทษ 2.4 กระบวนการพัฒนาเยาวชน ตามหลักไตรสิกขา ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้หลักไตรสิกขา เป็นกรอบการพัฒนา คือ ปัจจยที่เป็นปัจเจกภายใน สอดคล้องกับแนวคิดของพระศรีรัตนวิมล (2563) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย หลักสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา โดยหลัก 2 อย่างนี้มุ่งเน้นให้ผู้รับคำปรึกษาได้ฝึกจิตให้มีความเข้มแข็ง มีสมาธิในการเผชิญกับปัญหา ความทุกข์ที่ตนได้ประสบ และได้พิจารณาตามความเป็นจริง ด้วยปัญญา รู้เท่าทันความคิด มิให้กิเลสครอบงำ โดยเฉพาะการมีจิตสำนึกในหลักศีลธรรม อันเป็นบรรทัดฐาน ความดีงามของพุทธศาสนิกชน หลักภาวนาสามารถนำไปแก้ไขปัญหจริยธรรมของเยาวชน เพราะเป็นกระบวนการควบคุมความประพฤติทางกาย ทางวาจา ทางใจ อันเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ และเป็นตัวชี้วัดถึงความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

3. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาเยาวชนของกรมพินิจตามหลักพุทธธรรม พบว่า ปัญหาเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีผลในทางลบ ไม่จำเพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น พฤติกรรมของเยาวชนที่อยู่นอกเหนือจากเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจฯ ก็ยังมีอยู่มากในสังคมทั่วไปในสังคมไทย ซึ่งมีผลถึงความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและ

ศักยภาพของประชากรของประเทศในอนาคตทำให้เกิดความเข้าใจต่อสาเหตุและกลไกการเกิดปัญหาของเยาวชน ซึ่งพบว่า ครอบครัว การเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม สติปัญญา การศึกษา อาชีพ การคบเพื่อน การถูกระตุ้นเร้าจากสื่อ และประสบการณ์ในอดีต การถูกล่วงโทษ และปัญหาภายในครอบครัว ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมของเยาวชน สอดคล้องกับงานวิจัยของโยธิน จารุจุฑารัตน์ (2552) กล่าวว่า เยาวชนไม่ฉลาด ต่อด้าน มีแนวโน้มของความก้าวร้าว ขาดการอบรม ดูแลที่ถูกต้อง ทำให้ เยาวชนเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากกลุ่มเพื่อนได้ง่าย ประกอบกับเมื่อเยาวชนกระทำความผิดแล้วไม่ได้รับการลงโทษ จึงส่งผลให้เยาวชนมีโอกาสในการกระทำผิดซ้ำด้วย พฤติกรรมที่มีแนวโน้มของการใช้ความรุนแรงได้มากขึ้นด้วย

สรุปได้ว่าดังนั้น สาเหตุที่แท้จริงของปัญหาเยาวชนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงมาจากครอบครัว สภาพแวดล้อม ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และอุปนิสัยแห่งวัย ก่อให้เกิดมโนทุจริต และสั่งสมเป็นนิสัยนอนเนื่องอยู่ภายใน และเมื่อถูกระตุ้นจากเพื่อนและสภาพแวดล้อม สื่อ จึงกระทำให้พฤติกรรมที่ผิดพลาด หากจะกล่าวถึงการกระทำความผิดของเยาวชน ในกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน พบว่า จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้เยาวชนมีพื้นฐานของการขาดความรัก ความอบอุ่น และแสดงออกในทางพฤติกรรมที่มีแนวโน้มของความก้าวร้าวรุนแรงประกอบกับอารมณ์ที่ไม่มั่นคงจึงถูกชักจูงได้ง่าย

องค์ความรู้ใหม่

ปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีผลในทางลบ พฤติกรรมของเยาวชน ที่อยู่นอกเหนือจากเยาวชนที่อยู่ในการดูแลของกรมพินิจฯ ก็ยังมีอยู่มากในสังคมทั่วไปในสังคมไทย ซึ่งมีผลถึงความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมและศักยภาพของประชากรของประเทศในอนาคต ทำให้ เกิดความเข้าใจต่อสาเหตุและกลไกการเกิดปัญหาของเยาวชน ซึ่งพบว่า ครอบครัว การเลี้ยงดู สภาพแวดล้อม สติปัญญา การศึกษา อาชีพ การคบเพื่อน การถูกระตุ้นเร้าจากสื่อ และประสบการณ์ในอดีต การถูกล่วงโทษ และปัญหาภายในครอบครัว ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมของเยาวชน สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก คือ ความรัก ความเมตตา ความเข้าใจในตัว of เยาวชน และสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร ดังนั้นการมีกัลยาณมิตรที่ดีถือเป็นจุดเริ่มของการพัฒนา อย่างมีเป้าหมาย การที่เยาวชนได้รับการฝึกตามลำดับ ที่ได้กล่าวมา อาจฉนกรรม ของเยาวชนย่อมส่งผลให้

ธรรมทั้งหลายเพื่อการฝึกหัดพัฒนาเจริญขึ้น มีความสงบ มั่นคงในจิตใจสมาธิจึงเจริญขึ้น โดยเฉพาะเมื่อโยนิโสมนสิการเกิดขึ้นและเจริญแล้ว ย่อมทำให้ ตัณหาและอุปาทานลดลงไปด้วย

การพัฒนาสมรรถภาพของจิตใจของเยาวชนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ก็คือการฝึกฝนสมาธิให้สงบใส มีกำลังเพื่อให้จิตพร้อมนำมาใช้งานได้อย่างเต็ม ประสิทธิภาพ เป็นกัมมียัง เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญส่งผลต่อให้ กระบวนการเสริมสร้าง พัฒนาให้เกิดปัญญาขึ้น และการฝึกหัดพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นอาจิณกรรม ของเยาวชนย่อมส่งผลให้ ธรรม ทั้งหลายเพื่อการฝึกหัดพัฒนาเจริญขึ้น มีความสงบมั่นคงในจิตใจสมาธิจึงเจริญขึ้น โดยเฉพาะ เมื่อโยนิโสมนสิการเกิดขึ้น และเจริญแล้ว ย่อมทำให้ตัณหาและอุปาทาน อันเป็นสาเหตุของการกระทำความผิดลดลงไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ต้องนำงานวิจัยนี้ ทำเป็นโครงการพัฒนาเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
2. เมื่อทำเป็นโครงการ จะต้องคัดเลือกเยาวชนที่มีความพร้อมก่อนเป็นอันดับแรก เพราะเยาวชน ส่วนใหญ่ ยังไม่พร้อมที่จะได้รับการฝึก อันมีเหตุปัจจัยที่เป็นมิชฌาติภูมิจิที่สะสมมายาวนาน
3. เมื่อทำเป็นโครงการจะต้องเพิ่มส่วนของการฝึกวินัย กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากหน่วยงานการทหารอย่างเข้มงวด เพราะการถูกปล่อยปละละเลยมานาน จนขาดระเบียบวินัย อันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนา
4. ต้องมีการคัดเลือกคุณสมบัติ และสัมภาษณ์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในโครงการ เพราะการพัฒนาเยาวชนกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กลุ่มนี้ต้องใช้ความเข้าใจ และมีความอดทนอย่างสูง จึงจะสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2553). รายงานสถิติคดีประจำปีงบประมาณ 2552.

กรุงเทพฯ : กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2555). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรว
แอนด์โฮม จำกัด.

พระศรีรัตนวิมล. (2563). การให้คำปรึกษาเยาวชนตามหลักภาษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย. *Journal of Roi Kaensarn Academy*, 5(2), 1-5.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

โยธิน จารุจฑารัตน์. (2552). *กรณีศึกษาของเยาวชนที่กระทำความผิดคดีฆ่าผู้อื่นโดย เจตนา
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสระบุรี*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาคลินิกและชุมชน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

Leadership of Local Administration Officers in Community Development of Hat Kruat Sub-District, Mueang Uttaradit District, Uttaradit Province

Pharnukul Adhivalo (Boonthai)¹

Received: December 30, 2022

Revised: October 12, 2023

Accepted: October 15, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the level of leadership; 2) to study the relationship between Buddhadhamma and local administration officers in community development; and 3) to study problems, obstacles, and suggestions for leadership approaches of local administration officers in community development of Hat Kruat Subdistrict, Mueang Uttaradit District, Uttaradit Province. It was a mixed methods research. For quantitative research, the research method was used to survey the sample group used in the research. Sample group used in research were people aged 18 years and over who lived in Hat Kruat Subdistrict, Mueang Uttaradit district, Uttaradit Province by means of random sampling of 7,535 people, the population was obtained from random sampling of 380 people and qualitative research of 9 persons used content analysis techniques to complement the context. The results of the research found that 1) leadership according to Brahnavihara of the leadership of local administration officers in the community development of Hat Kruat Subdistrict, Mueang Uttaradit District, Uttaradit

¹ Sangha in Uttaradit Province

Corresponding author, e-mail: gtr219mylove@gmail.com

Province, overall, the average in all aspects was at the middle level ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 0.73). As for the leadership of local administration officers in the community development of Hat Kruat Subdistrict, Mueang Uttaradit District, Uttaradit Province, overall, the average in all aspects was at a moderate level ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.71); 2) relationship between Brahnavihara and the leadership of local administration officers in the community development of Hat Kruat Subdistrict, Mueang Uttaradit District, Uttaradit Province as a whole had a positive relationship at a relatively high level ($r = .799^{**}$) with acceptable statistical significance; 3) problems and obstacles was found that local administration officers have not received development that met their job responsibilities, so it can not give advice on how to solve problems when people in the community encountered problems. There was no integrated teamwork with many abilities in giving advice.

Keywords: Political Leadership, Local Administration Officers, Community Development

ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมือง อุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

พระนุกูล อธิวิโร (บุญไทย)¹

Received: December 30, 2022

Revised: October 12, 2023

Accepted: October 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน และ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางของภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7,535 คน ได้ประชากรจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 9 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรม ของภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 0.73) ส่วนภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.71) 2) ความสัมพันธ์หลักพรหมวิหารธรรม โดยภาพรวม กับหลักพรหมวิหารธรรม กับภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .799^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่รับได้ 3) ปัญหา อุปสรรค พบว่า

¹ คณะสงฆ์จังหวัดอุตรดิตถ์; Sangha in Uttaradit Province

Corresponding author, e-mail: gtr219mylove@gmail.com

ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาที่ตรงตามหน้าที่การงาน ยังไม่สามารถให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาเวลาที่ประชาชนในชุมชนเกิดปัญหาผู้ประกอบการส่วนที่ไม่มีบูรณาการทำงานเป็นทีมที่มีความสามารถหลายด้านในการให้คำปรึกษา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการเมือง, ผู้ประกอบการท้องถิ่น, การพัฒนาชุมชน

บทนำ

ผู้นำ (Leader) เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งต่อความสำเร็จ ขององค์การทั้งนี้ เพราะผู้นำมีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบโดยตรงที่จะต้องวางแผนสั่งการดูแล และควบคุมให้บุคลากรขององค์การปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ปัญหาที่เป็นที่สนใจของนักวิชาการ และบุคคลทั่วไปอยู่ตรงที่ว่า ผู้นำทำอะไรหรือมีวิธีการนำอย่างไรจึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ตามเกิดความผูกพันกับงานแล้วทุ่มเทความสามารถ และพยายามที่จะทำให้งาน สำเร็จด้วยความเต็มใจ ในขณะที่ผู้นำบางคนทำอย่างไรนอกจากผู้ใต้บังคับบัญชาจะไม่เต็มใจในการปฏิบัติ งานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเกลียดชังและพร้อมที่จะร่วมกันขับไล่ผู้นำให้ไปจากองค์การ การมีภาวะความเป็นผู้นำ (Leadership) นับว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพื่อที่จะทำให้องค์กรพร้อมรับกับการ เปลี่ยนแปลง (Change) ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรุนแรงมากในขณะนี้ นิยาม “ผู้นำ” ในด้านต่าง ๆ มีมากมาย หลากหลายทฤษฎี ขึ้นอยู่กับว่าใครจะชอบแบบไหน และแต่ละคนนั้น ก็มีความเป็นผู้นำที่แตกต่างกัน ดังนั้น การจะบอกว่าผู้นำแบบไหนดีที่สุดหรือดีกว่ากันนั้นคงไม่สามารถบอกได้แน่ชัด และไม่สมควรที่จะนำมาพูดกันด้วย เพราะผู้นำแต่ละแบบก็มีข้อดี-ข้อเสียที่มีความแตกต่างกันออกไป รวมทั้งยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ความเป็นผู้นำก็อาจแตกต่างกันไปด้วย (Bhutanaro, T., 2565)

ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางการบริหารท้องถิ่นในปัจจุบันนี้ ทำให้ผู้ประกอบการท้องถิ่น คือ หัวหน้าของตำบล และหมู่บ้านซึ่งเป็นหน่วยการปกครองของรัฐในระดับล่าง ที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ ทำหน้าที่เป็นกลไกรวมทั้งอาณาบริเวณเขตพื้นที่ของการปฏิบัติงาน ของทางราชการในระดับล่างสุดของรัฐ หรือของประเทศไทยเมื่อกล่าวถึง ผู้ประกอบการที่เป็นหัวหน้าของตำบลและหมู่บ้านนั้น หมายความว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นหัวหน้าที่เป็นทางการ (Formal Leader) ที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางอำเภอ ซึ่งมีฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติงานของราชการส่วนภูมิภาคกระนั้นก็

ตามอำนาจสูงสุดและชั้นสุดท้าย กล่าวได้ว่าเป็นของราชการส่วนภูมิภาค เนื่องด้วยตำบลและหมู่บ้านนั้นมีฐานะเป็นหน่วยการปกครองในระดับล่างของราชการส่วนภูมิภาค จึงไม่ได้มีความเป็นอิสระ และไม่ได้เป็นองค์กรปกครองตนเองของประชาชนตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย

การพัฒนาชุมชนที่ประสบความสำเร็จ จะต้องมีการพัฒนาชุมชนโดยผู้ปกครองท้องถิ่น ที่ต้องมีบทบาทพื้นฐานสำคัญที่ชัดเจน ในการทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความยั่งยืน เป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่น ๆ ได้ศึกษาเพื่อนำความสำเร็จ จากการพัฒนาที่มาจากผู้ปกครองท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้กับชุมชน แต่ในขณะเดียวกันต้องได้รับความร่วมมือของคนในชุมชนที่จะต้องให้ความสำคัญ และรับรู้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นกับชุมชนเพราะปัญหาชุมชนไม่ได้เกิดขึ้นจากคนเพียงคนเดียว ทุก ๆ คนทำให้เกิดขึ้นก็ต้องช่วยกันคิดหาทางแก้พร้อม ๆ กันต่อไป (จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และ พระณัฏ วณฺโณ, 2561)

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น การศึกษาเรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์” จะทำให้ทราบถึงภาวะผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวดให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลหาดกรวดสามารถนำข้อมูลจากผลการวิจัยมาวางแผนหรือกำหนดแนวทางการพัฒนาการเมืองสืบไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางของภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check List) จำแนกตาม 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ และ 5) รายได้ และพรหมวิหารธรรม ได้แก่ 1) ด้านเมตตา ความรักใคร่ 2) ด้านกรุณา ความสงสาร 3) ด้านมุทิตา ความยินดีพลอยยินดี 4) ด้านอุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สามารถคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งสองฉบับได้เท่ากับ 0.979

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งคำนวณได้มาจากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 7,535 คน ตามพื้นที่การปกครองของตำบลหาดกรวด ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน ได้ประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด ตามลำดับความสำคัญ

2. การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product - moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากระดับของตัวแปรที่ใช้เป็นระดับอันดับ และสามารถคำนวณได้ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงแต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการความสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือไม่มีเลย

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 รูป/คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 2) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 1 คน 3) กลุ่มผู้นำชุมชนทั้ง 5 หมู่บ้าน จำนวน 5 คน 4) บุคลากรเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลหาดกรวด จำนวน 1 คน 5) ประชาชนในตำบลหาดกรวด จำนวน 1 คน โดยผู้วิจัยกำหนดแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักพรหมวิหารธรรม ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการพัฒนาชุมชน ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ และตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการพัฒนาชุมชน ตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวม เฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้อ 2 ด้านผู้นำแบบขยายความคิด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 1.05) รองลงมาคือ ข้อ 3 ด้านผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.92) ตามลำดับข้อที่ 1 ด้านผู้นำแบบบอกงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.94) และข้อ 4 ด้านผู้นำแบบมอบหมายงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.19$, S.D. = 0.95)

2. ภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรม ของภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกรุณา (ความสงสาร) มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.93) รองลงมา คือ ด้านมูทิตา (ความพลอยยินดี) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.86) รองลงมา คือ ด้านเมตตา (ความรักใคร่)

มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.69$, S.D. = 1.03) และด้านอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.43$, S.D. = 1.11)

3. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ผู้ปกครองท้องที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาตรงตามสายงานของตนเองทำให้ไม่สามารถให้คำแนะนำแก่ประชาชนในการแก้ไขปัญหาได้ การทำงานยังไม่มีกรวางแผนที่เป็นระบบ บางครั้งจึงเป็นการทำงานแก้ไขเฉพาะหน้า ทำให้การบริหารจัดการงบประมาณของรัฐยังไม่ทั่วถึงทุกชุมชน ยังขาดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และการปกครองยังไม่มีการเยี่ยมเยียนที่ใช้ในการดูแลความเรียบร้อยภายในชุมชนที่ชัดเจน ทำให้มีอุปสรรคในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองท้องที่กับประชาชนในชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนนั้นจึงต้องให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชน ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ผู้ปกครองท้องที่ควรพัฒนาด้านการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ มีการทำงานที่ยืดหยุ่นสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ควรมีความกล้าในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์ และควรจัดประชุมให้บ่อยครั้งเพื่อรับฟังปัญหา เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นจากคนที่มีประสบการณ์ เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้ปกครองท้องที่กับประชาชนในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้ง 4 รูปแบบ โดยภาพรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม ด้านผู้นำขายความคิด ด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วม และด้านผู้นำแบบมอบหมายงาน เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชกรพันธ์ เพชรตลับ (2563) พบว่า 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง 2) ศึกษาความสุขของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลวังใหม่ อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง และศึกษาอิทธิพลของความพึงพอใจของประชาชนต่อการปกครองท้องที่และการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อความสุขของประชาชน กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลวังใหม่ อำเภอป่า

บอน จังหวัดพัทลุงจำนวน 240 ราย สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณผลการวิจัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่ตำบลวังใหม่มีระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ในระดับมาก และมีระดับความสุขที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลวังใหม่ในระดับมาก นอกจากนี้ พบว่า ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ส่งผลทางบวกต่อความสุขของประชาชนในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรความสุขของประชาชน ได้ร้อยละ 41.2 เมื่อเปรียบเทียบค่าน้ำหนักของทั้ง 2 ตัวแปรต้น พบว่า ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลวังใหม่ มีอิทธิพลต่อความสุขของประชาชนในพื้นที่มากกว่าการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

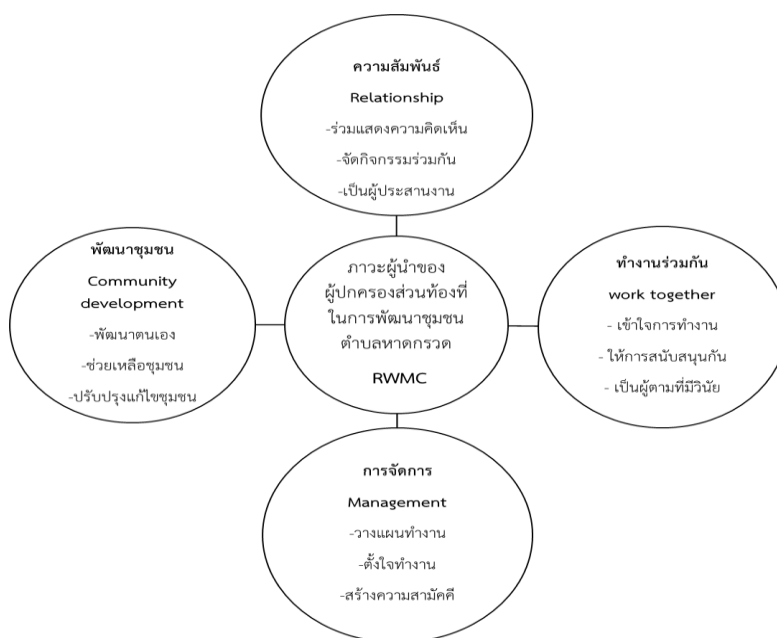
2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพรหมวิหารธรรม กับภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านเมตตา (ความรักใคร่) ด้านกรุณา(ความสงสาร) ด้านมุทิตา (ความพลอยยินดี) ด้านอุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง) จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยจิตวุฒิ หมั่นมี (2564) พบว่า ภาวะผู้นำของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ด้านการรับฟังคนอื่น มีการใช้สื่อโซเชียล มีทีมงานผู้ช่วยเพื่อเป็นตัวแทนในการรับฟังปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน 2) ด้านการเข้าอกเข้าใจ เห็นใจคนอื่น มีการให้ความช่วยเหลือประชาชน สนใจ ใส่ใจ ถึงความทุกข์ร้อนของประชาชน มีทีมงานที่คอยดูแล รับฟังปัญหาจากประชาชน 3) ด้านการมองเห็นการณ์ไกล มีการใส่ใจกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน มีการวางแผนหาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ 4) ด้านการดูแลช่วยเหลือเกื้อกูล มีการให้ความช่วยเหลือในทันที มีการส่งทีมงาน ตัวแทนลงพื้นที่ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้รับเข้ามาแก้ไขอย่างรวดเร็ว 5) ด้านการเป็นผู้ที่ต้องการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น มีการดูแลแก้ไข พัฒนา สร้างอาชีพให้แก่ประชาชนในชุมชน อย่างไรก็ตาม ควรมีการประชาสัมพันธ์ อำนวยความสะดวกให้ประชาชนได้มีการแจ้งเรื่องราวร้องทุกข์และควรลงพื้นที่ให้ครอบคลุมและสม่ำเสมอ จะทำให้ทราบถึงปัญหาความเดือดร้อนได้อย่างทั่วถึงและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ผู้ปกครองท้องถิ่นยังไม่ได้รับการพัฒนาที่ตรงตามหน้าที่การ

ผู้นำชุมชนกับประชาชนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดจันทร์ สิริจันโท (2561) พบว่าความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อระดับต่อการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ครูที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.15 ส่วนครูที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยรวมไม่แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอเสนอแนะองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพ องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์งานการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ ในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์” ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการสังเคราะห์งานวิจัย ดังปรากฏเป็น RWMC : MODEL สรุปได้ดังนี้

R = Relationship ความสัมพันธ์ ผู้ปกครองท้องที่ที่ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมที่ให้ประชาชนเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และเป็นผู้ประสานงานระหว่างประชาชนในชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน

W = Work Together ทำงานร่วมกัน ผู้ปกครองท้องที่ที่ต้องการทำงานร่วมกันกับประชาชนในชุมชนสามารถทำให้งานสำเร็จลุล่วงได้ดีขึ้นหากทุกคนในชุมชนมีแนวคิดทัศนคติไปในทางเดียวกัน ตั้งเป้าหมายร่วมกัน รู้หน้าที่มีระบบการทำงานที่ชัดเจน รู้จักกันและกันอย่างลึกซึ้ง มีความสัมพันธ์อันดีในชุมชน สนับสนุน สามัคคี แบ่งปันความรู้ ร่วมสำเร็จไปด้วยกันก็จะทำให้การทำงานร่วมกับประชาชนในชุมชนนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น จนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

M = Management การจัดการ ผู้ปกครองท้องที่ที่ต้องมีการวางแผนงานที่ดีเป็นระบบมีความเป็นระเบียบ กำหนดเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน มีขั้นตอนการทำงานที่เข้าใจง่าย ตั้งใจทำงานให้อยู่กรอบของแผนที่วางไว้ พิจารณาแบ่งงานให้ผู้ร่วมงานตามความสามารถไม่มีความลำเอียง สร้างความสามัคคีในการทำงานให้ประชาชนเกิดความศรัทธาในตัวของผู้ปกครองท้องที่

C = Community development พัฒนาชุมชน ผู้ปกครองท้องที่ที่ต้องศึกษาหาความเพิ่มเติมในการให้คำแนะนำที่ประโยชน์แก่ประชาชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชน มีความจริงใจในการทำงานเพื่อชุมชน และช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มความสามารถ มีการตรวจสอบการทำงานเพื่อหาข้อผิดพลาด และยอมรับความผิดพลาดเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไข และพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้ปกครองท้องถิ่นที่ควรชี้แจงนโยบายในการทำงาน หรือแผนการดำเนินงานของตนเอง
ให้กับประชาชนในชุมชนได้รับทราบทุกครั้งที่ได้รับมอบหมายงาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ประชาชนในชุมชนควรตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของ
ผู้ปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ การวางแผน กระบวนการดำเนินงาน ผลการ
ดำเนินงานว่าตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

2. ผู้ปกครองท้องถิ่นควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ หรือชักชวนให้ประชาชนได้
เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมต่าง ๆ ได้ทราบอย่างทั่วถึง

เอกสารอ้างอิง

กิตติยา สุขเกษม. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมตามหลักพรหมวิหารธรรม
ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. *วารสารวิจัยวิชาการ*,
5(2), 85-86.

จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และพระณัด วฒโน. (2561). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาชุมชน. *วารสารสันติ
ศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(ฉบับพิเศษ), 527-538.

ธิดาภูมิ หมั่นมี. (2564). ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดจันทร์ สิริจินโท. (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารบุคคลตามพรหมวิหาร 4 ของ
ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางแค สังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์พุทธ
ศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พัชกานต์ เพรชติบ. (2563). อิทธิพลการปกครองท้องถิ่นและการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อความสุข
ของประชาชน : กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลวังใหม่ อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง. (สารนิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

Bhutanaro, T. (2565). *Leadership and Community Development*. Retrieved from [http:// www.gotokhow.org/posts](http://www.gotokhow.org/posts)Retrieved

Quality of Legal Services to Service Users of the Office of the Attorney General Protects the Rights and Provides Legal Assistance and Execution in Phayao Province

Wachiraporn Rongsaiab¹

Received: December 27, 2022

Revised: August 30, 2023

Accepted: October 18, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the quality of legal services to those receiving the services of the Office of the Attorney General Protects the Rights and Provides Legal Assistance and Execution in Phayao Province; 2) to study the relationship between Sangahavatthu and the quality of legal services; 3) to study problems, obstacles, and making suggestions for guidelines to develop legal services. This was a mixed methods research. Quantitative research was used by distributing questionnaires from the sample group used in the research, namely 307 people who received the services of the Office of the Attorney General Protects the Rights and Provides Legal Assistance and Execution in Phayao Province, and the qualitative research method was used by in-depth interviews, 9 persons. The results of the research found that 1) the level of quality of legal services in all 5 areas, overall, was at a high level ($\bar{x} = 4.20, S.D.=0.59$); 2) the relationship between Sangahavatthu and the quality of legal services, overall, had a very high level of

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: wachiraporn6845@gmail.com

positive relationship ($r=.935^{**}$). Obstacles found that 1) there were not enough legal service personnel; 2) the Office of the Attorney General Protects the Rights and Provides Legal Assistance and Execution in Phayao Province had relatively little space for facilitation; 3) there were not enough staff, causing delays in providing services; 4) there was a lack of personnel with legal knowledge and experience and insufficient modern service provision; 5) there was a recommendation of details of the process of using services that did not meet the needs of the people and did not understand the consultation. Suggestions found that 1) personnel who were appropriate, knowledgeable, and skilled in legal matters should be recruited, 2) the area should be managed to facilitate those receiving services, 3) procurement of enough personnel with legal knowledge to avoid delays and speed up service delivery; 4) there should be enough personnel with legal knowledge to avoid delays and speed up service deliver, 5) officials should provide clear instructions and explain the details of the steps for using the service and provide accurate advice.

Keywords: Service Quality, Legal Aspect, Phayao Province

คุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการ คุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา

วชิราพร ร่องเสียบ¹

Received: December 27, 2022

Revised: August 30, 2023

Accepted: October 18, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจจกัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมาย 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการให้บริการทางด้านกฎหมาย โดยระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมวิธี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการแจกแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา จำนวน 307 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมาย ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20, S.D.=0.59$) 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจจกัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมาย โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($r=.935^{**}$) ปัญหาอุปสรรค พบว่า 1) เจ้าหน้าที่ให้บริการทางด้านกฎหมายมีไม่เพียงพอ 2) สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา มีพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกค่อนข้างน้อย 3) มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอจึงทำให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการ 4) ขาดบุคลากรที่มีความรู้

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: wachiraporn6845@gmail.com

และประสบการณ์ด้านกฎหมายและการให้บริการที่ทันสมัยมีไม่เพียงพอ 5) มีการแนะนำรายละเอียดขั้นตอนการให้บริการที่ไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนและไม่เข้าใจในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ พบว่า 1) ควรจัดหาบุคลากรที่มีความเหมาะสมมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องกฎหมาย 2) ควรบริหารจัดการพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ 3) จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านกฎหมายให้มากพอเพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าและเกิดความรวดเร็วในการให้บริการ 4) ควรมีการอบรมหรือเพิ่มทักษะความรู้ทางด้านกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ 5) เจ้าหน้าที่ควรมีการแนะนำอธิบายรายละเอียดขั้นตอนการให้บริการและให้คำปรึกษาที่ถูกต้องชัดเจน

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, ด้านกฎหมาย, จังหวัดพะเยา

บทนำ

รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดทางการปกครองของประเทศไทย และได้บัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร และมุ่งหมายกำหนดขึ้นเพื่อให้ประเทศไทยมีระบบการบริหารงานในกระบวนการ ยุติธรรมที่ช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ และได้บัญญัติขึ้นเพื่อกำหนดเป็นนโยบายสำคัญของรัฐในการคุ้มครองสิทธิ และความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม กำหนดเป้าหมายของกระบวนการยุติธรรมและหลักเกณฑ์ในการออกแบบกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้และให้รัฐช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ เท่าเทียมกับคนอื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562) สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน มีชื่อย่อว่า สคช. ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2525 ในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 (มาตรา 248) องค์กรอัยการมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย พ้นงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เทียงธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง และไม่ให้อึดว่าเป็นคำสั่งทางปกครอง โดยการตอบสนองนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านกฎหมายและการกระบวนการยุติธรรมในด้านการจัดระบบการบริหารงานใน

กระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร (จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย, 2549) และสำนักงานอัยการสูงสุดได้มีคำสั่ง ให้จัดตั้งสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี จังหวัด (สคชจ.) ขึ้นในทุกจังหวัด 76 จังหวัด และจัดตั้งสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด ที่ตั้งอยู่ ณ ตัวอำเภอ 36 อำเภอ (สคชจ.(สาขา)) ทั่วประเทศ รวม 112 สำนักงาน เพื่อให้การบริการกิจกรรมงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกภูมิภาคของประเทศ และให้มีอำนาจดำเนินคดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการในศาลจังหวัด ศาลจังหวัดสาขา ศาลแขวง และศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดได้

เนื่องจากสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยาเป็นหน่วยงานในสังกัด สำนักงานอัยการสูงสุด และเป็นหน่วยงานในส่วนภูมิภาคที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การคุ้มครองสิทธิและการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในจังหวัดพะเยา และรักษาผลประโยชน์ของรัฐในด้านการบังคับคดีตามอำนาจหน้าที่รวมถึงภารกิจอื่นตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณต่าง ๆ โดยสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยาได้ดำเนินการให้บริการประชาชนในพื้นที่จังหวัดพะเยา ตามโครงการขยายเครือข่ายงานและการพัฒนาความร่วมมือด้านการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนทำการเปิดศูนย์อัยการคุ้มครองสิทธิฯ ประจำเทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่จังหวัดพะเยา จำนวน 9 ศูนย์ เพื่อให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ประชาชนที่มีพื้นที่ห่างไกลและไม่ได้รับความเป็นธรรม ได้มารับบริการที่สะดวกสบาย ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และสามารถตอบสนองประชาชนผู้มารับบริการได้ทันทั่วทั้งที่ และในปีที่ผ่านมาเนื่องจากสถานการณ์โควิด 19 ทำให้ประชาชนไม่สามารถมารับบริการ ณ ที่สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยาได้ จึงทำให้ผู้มารับบริการมีจำนวนลดน้อยลง รวมถึง ประชาชนผู้มารับบริการไม่ได้รับความสะดวกในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ มิใช่เพียงพอต่อการให้บริการระยะเวลาและขั้นตอนในการให้บริการล่าช้า บุคลากรทางด้านกฎหมายหรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการมีจำนวนจำกัดมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการประชาชนที่ต้องการอย่างเร่งด่วน ทำให้ความพึงพอใจของ

ประชาชนนั้นลดน้อยลง และข้อจำกัดอำนาจหน้าที่ของการบริการด้านกฎหมายของพนักงานอัยการ รวมไปถึงกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางด้านกฎหมายทำให้ความพึงพอใจในการให้บริการลดน้อยลง

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา ทั้งนี้ ได้นำหลักธรรมมาช่วยก่อให้เกิดคุณภาพการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุธรรม เพื่อเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจคนและประสานหมู่ชนไว้ให้มีความสามัคคีกัน ประกอบด้วย 1) ทาน ให้ปัน คือ ความเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือ ตลอดจนให้ความรู้ 2) ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ 3) อตถจริยา ทำประโยชน์แก่กัน คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายบำเพ็ญประโยชน์ 4) สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ วางตนเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาค ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

สังคหวัตถุ 4 ยังเป็นหลักธรรมที่ช่วยให้เกิดความรู้สึกสามัคคีขึ้นในกลุ่มคน ไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ชุมชน หรือระดับประเทศ แม้แต่ระหว่างประเทศก็ตาม หากนำเอาพุทธธรรมหมวดนี้ไปประยุกต์ใช้อยู่เนื่อง ๆ แล้ว การเบียดเบียนกัน ก็จะลดลงได้มาก โลกย่อมมีสันติภาพ สันติสุข ยิ่งขึ้นความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมก็จะเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการให้บริการขององค์กรภาครัฐ มีความสำคัญที่ต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมให้สังคมและผู้มารับบริการ ต้องตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่าผู้มารับบริการนั้นมีความสำคัญมากเมื่อมารับบริการจากหน่วยงานรัฐแล้วต้องมีความประทับใจ หากนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริการ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพของการบริการมากขึ้น และทำให้ผู้มารับบริการ หรือประชาชนที่มาปรึกษาด้านกฎหมาย เกิดความประทับใจ พอใจเพิ่มมากขึ้น หลักสังคหวัตถุ 4 จึงเป็นเครื่องมือที่ยึดเหนี่ยวน้ำใจคน ให้รักและสามัคคีกัน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา

ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบและประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนผู้มารับบริการได้อย่างแท้จริง และเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายให้สอดคล้องกับสิ่งที่ประชาชนผู้ใช้บริการให้ความสำคัญ และคาดหวังที่จะได้รับ เพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้กับประชาชนผู้มารับบริการทางด้านกฎหมายและนำผลการศึกษาไปเป็น

ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเกิดประโยชน์แก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจจกัตถุธรรมกับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) งานบริการที่ติดต่อขอรับบริการ, สังคหวัตถุธรรม ได้แก่ 1) ทาน การให้ 2) ปิยวาจา วาจาที่เป็นที่รัก 3) อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ 4) สมานัตตตา การวางตนสม่ำเสมอ ประกอบไปด้วย คุณภาพการให้บริการ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นรูปธรรมของบริการ 2) ความเชื่อถือไว้วางใจได้ 3) การตอบสนองต่อผู้รับบริการ 4) การให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ 5) การรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ

การค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สามารถคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.925

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งคำนวณได้มาจากระบุประชากรผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา ประจำปีงบประมาณ 2564 ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2564 จำนวน 1,306 คน ได้ประชากรจากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 307 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด ตามลำดับความสำคัญ

2. การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากระดับของตัวแปรที่ใช้เป็นระดับอันตรภาค และสามารถคำนวณได้ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงแต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการความสัมพันธ์กันในระดับน้อยหรือไม่มีเลย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องแม่นยำ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 2) กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 1 คน 3) กลุ่มผู้บริหารระดับปฏิบัติการ จำนวน 1 คน 4) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 1 คน 5) กลุ่มประชาชนผู้มารับบริการ จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยกำหนดแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรม กับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิธีการดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
2. นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย
3. วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
4. สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D.=0.59) โดยเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.24$, S.D.=0.68) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ($\bar{X} = 4.24$, S.D.=0.61) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.21$, S.D.=0.62), ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.20$, S.D.=0.64), และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ($\bar{X} = 4.11$, S.D.=0.65)
2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรม กับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการ

บังคับคดีจังหวัดพะเยา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r=.935^{**}$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักสัจพจน์ที่สอดคล้องกับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา ปัญหา อุปสรรค พบว่า 1) เจ้าหน้าที่ให้บริการทางด้านกฎหมายมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้มารับบริการ 2) มีพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มารับบริการค่อนข้างน้อย 3) มีเจ้าหน้าที่ด้านกฎหมายมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการจึงทำให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการ 4) ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านกฎหมายและการให้บริการที่ทันสมัยมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน 5) มีการแนะนำรายละเอียดขั้นตอนการให้บริการที่ไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนและไม่เข้าใจในการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ พบว่า 1) ควรจัดหาบุคลากรที่มีความเหมาะสมมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในเรื่องกฎหมาย เพื่อให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ประชาชนอย่างเพียงพอ 2) ควรบริหารจัดการพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการมาติดต่อขอรับบริการ 3) ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านกฎหมายให้มากพอเพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าและเกิดความรวดเร็วในการให้บริการ มีทักษะในการให้บริการที่ทันสมัย 4) ควรมีการอบรมหรือเพิ่มทักษะความรู้ทางด้านกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ 5) เจ้าหน้าที่ควรมีการแนะนำอธิบายรายละเอียดขั้นตอนการให้บริการและให้คำปรึกษาที่ถูกต้องชัดเจนให้บริการด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้บริการด้วยความเป็นธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ ไม่เลือกปฏิบัติ เอาใจใส่ผู้รับบริการอย่างตั้งใจ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ ด้านรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่ให้บริการอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการ ให้บริการด้วยถ้อยคำกิริยาท่าทางที่สุภาพ ยิ้มแย้ม ใส่ใจรับฟัง

ปัญหาความคิดเห็น และให้บริการแนะนำรายละเอียด/ขั้นตอนการใช้บริการตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ, ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ เจ้าหน้าที่ให้บริการให้มีการแนะนำและตอบข้อสงสัย แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในการให้บริการได้ ให้บริการอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ตามลำดับก่อน-หลัง เจ้าหน้าที่ให้บริการที่มีความเชี่ยวชาญในหน้าที่ในการให้บริการ และยึดถือกฎระเบียบข้อบังคับ มีความรู้ความสามารถ, ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่ให้บริการแนะนำจุดบริการ ติดตามงานให้ผู้รับบริการเป็นระยะทำให้ผู้รับบริการสบายใจในการรับบริการ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความกระตือรือร้นและเต็มใจให้บริการช่วยแก้ไขปัญหแก่ผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับ ทักทายด้วยใจและรอยยิ้ม ใส่ใจสอบถามถึงการมารับบริการอย่างไม่ละเลย, ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความยุติธรรม โปร่งใสในการให้บริการ มีช่องทางสำหรับรับเรื่องร้องเรียน แจ้งปัญหาต่าง ๆ หรือขอความช่วยเหลือได้ตลอดเวลา มีทักษะความรู้ ความสามารถและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ ชัดเจน มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ หลายช่องทาง และจัดเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความรวดเร็ว ตรงเวลา และเป็นไปตามขั้นตอนและด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ พบว่า เจ้าหน้าที่ให้บริการให้แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มีป้ายประชาสัมพันธ์ขั้นตอนการบริการหรือป้ายบอกจุดบริการอย่างชัดเจน มีนั่งในระหว่างการรอรับบริการอย่างเพียงพอ มีความเหมาะสม สะดวกและเพียงพอต่อการให้บริการ และเจ้าหน้าที่ให้บริการมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการของผู้รับบริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครเดชเดชธิสา (2563) พบว่า การให้บริการประชาชนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการของหน่วยงานให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับการด้วยความสะดวกรวดเร็ว แบบเบ็ดเสร็จในจุดเดียว ประชาชนมีความคิดเห็นและความพึงพอใจที่มีต่อศูนย์ราชการสะดวก หน่วยงานที่ให้บริการประชาชนของผู้รับบริการศูนย์ราชการสะดวก (GECC) อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมส่วนมากมีความพึงพอใจกับการให้บริการของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากได้มีการพัฒนาการให้บริการที่ดีกว่าเดิมมากในหลายด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่สะอาดและสะดวกสบาย ด้านการต้อนรับ และด้านการให้บริการที่เป็นกันเองของ เจ้าหน้าที่ที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก ไม่ต้องเตรียมเอกสารแค่ใช้บัตรประชาชนเพียงอย่างเดียวเวลารอคอยรับบริการก็ไม่นาน โดยเฉพาะที่ศูนย์ราชการสะดวก อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีการบริการแบบไม่พักเที่ยง และสอดคล้องกับวิจัยของนิภาพร สุขด้วง (2563) พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในการให้บริการงานทะเบียน

ราษฎรของสำนักทะเบียนอำเภอเมืองกระบี่ ในด้านขั้นตอนการให้บริการสามารถให้บริการได้ภายในเวลาที่กำหนด มีป้ายบอกขั้นตอนและป้ายแสดงค่าธรรมเนียมที่เห็นได้ชัด บุคลากรมีความรู้ความชำนาญในการบริการ สามารถตอบปัญหาและชี้แจงข้อสงสัยให้กับประชาชนได้ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน สถานที่ให้บริการมีความสะอาดสบาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจพจน์ธรรมกับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r=0.935^{**}$) กล่าวคือ เมื่อสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา บูรณาหลักสัจพจน์ธรรม กับคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการก็จะส่งผลให้คุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดิศิริพัฒน์ รุ่งพรหมมา (2564) พบว่า หลักสัจพจน์ธรรม 4 มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้นำท้องที่ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีความสัมพันธ์สูงมาก กล่าวคือเมื่อการบูรณาการหลักสัจพจน์ธรรม 4 กับบทบาทของผู้นำท้องที่ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่ ส่งผลให้ผู้นำท้องที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบุญ พูลเกลี้ยง, สุกัญญาณัฐ อบสิน และกฤษณ์ สลัดทุกซ์ (2564) พบว่า สัมพันธ์ระหว่างหลักสัจพจน์ธรรมกับประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจี้ อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทุก

3. ปัญหาและอุปสรรคคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา

- 1) เจ้าหน้าที่ให้บริการทางด้านกฎหมายมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้มารับบริการ
- 2) มีพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนที่มารับบริการค่อนข้างน้อย
- 3) เจ้าหน้าที่ด้านกฎหมายมีไม่

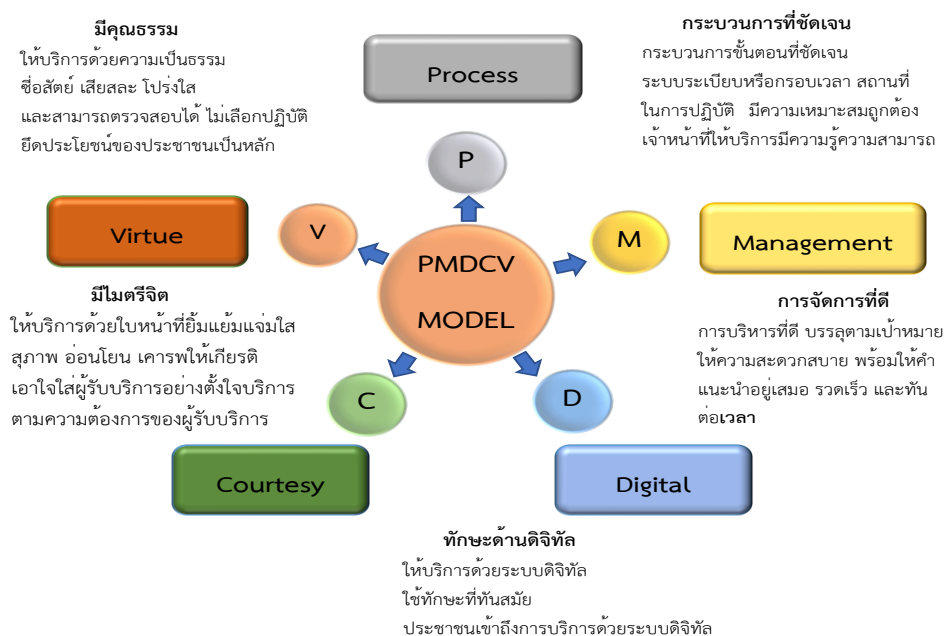
เพียงพอต่อการให้บริการจึงทำให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการแก่ผู้มารับบริการที่มากพอ 4) ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านกฎหมายและการให้บริการที่ทันสมัยไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน 5) มีการแนะนำรายละเอียดขั้นตอนการให้บริการที่ไม่ตรงตามความต้องการของประชาชนและไม่เข้าใจในการให้คำปรึกษาหรือมีข้อจำกัดในการกำหนดอำนาจหน้าที่ทางด้านกฎหมายของพนักงานอัยการ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนัพร พรหมเสนา (2564) พบว่า ปริมาณงานมีมากเกินไปทำให้เกิดปัญหาในการจัดระบบบริหารจัดการ หน่วยงานมีบุคลากรด้านกฎหมายไม่เพียงพอ ประชาชนยังไม่สามารถเข้าถึงช่องทางการร้องเรียนได้ครบทุกช่องทาง การรับเรื่องราวร้องทุกข์บางเรื่องไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จสิ้นในองค์กรเดียวจำเป็นต้องส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการต่อและขบวนการรับเรื่องราวร้องทุกข์มีขั้นตอนมากเกินไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรัษกร กาบกรณ์ (2562) พบว่า การโยกย้ายข้าราชการ การลาออกของข้าราชการทำให้การดำเนินงานด้านกฎหมายแก้ไขข้อร้องเรียนไม่ต่อเนื่อง การขาดแคลนบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านนิติศาสตร์ ขาดงบประมาณหรือทรัพยากรส่งผลการดำเนินงานที่มีข้อจำกัดงบประมาณ การดำเนินการไม่ตรงตามความต้องการของผู้ร้องหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะแนวทางคุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา 1) ควรจัดหาบุคลากรที่มีความเหมาะสมมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญ ในเรื่องกฎหมาย 2) ควรบริหารจัดการพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ 3) ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ด้านกฎหมายให้มากพอเพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าและเกิดความรวดเร็วในการให้บริการ 4) ควรมีการอบรมหรือเพิ่มทักษะความรู้ทางด้านกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ 5) เจ้าหน้าที่ควรมีการแนะนำอธิบายรายละเอียดขั้นตอนการให้บริการและให้คำปรึกษาที่ถูกต้องชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุปรีชา ฉัตรวัชรากุล (2562) พบว่า ควรจัดทำคู่มือเผยแพร่การถามตอบซักถามประเด็นปัญหา รวมเฉพาะสำหรับการปฏิบัติงาน เพื่อการให้บริการประชาชนสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น การจัดวางอัตรากำลังให้ผู้ปฏิบัติงานรับผิดชอบเฉพาะงานศูนย์ดำรงธรรมเพียงงานเดียวเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง ควรมีประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้ของประชาชนต่อขั้นตอนและวิธีการร้องเรียน/ร้องทุกข์ ตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ให้เกิดความชัดเจนที่จะสามารถแก้ไขเรื่องดังกล่าวได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาพงศ์พิพัฒน์ (2563)

พบว่า ควรกำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวกต่อประชาชน ผู้ขอรับบริการ ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรมีความรู้ในงานที่ตนเองรับผิดชอบ ควรมีแนวทางการพิจารณาจัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมต่อการให้บริการและภารกิจที่เพิ่มขึ้น เพื่อรองรับประชาชนผู้มาขอรับบริการจากหลายภาคส่วน และควรจัดสรรงบประมาณด้านการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ หรือเทคโนโลยีที่ สามารถนำมาใช้ร่วมกันกับการทำงานเพื่อลดขั้นตอน และเป็นการอำนวยความสะดวกต่อประชาชน และเจ้าหน้าที่ด้วย

องค์ความรู้ใหม่

คุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา เป็นการให้บริการจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และการบังคับคดีจังหวัดพะเยาและเป็นการลงมือปฏิบัติงานตามหลักการและขั้นตอนการให้บริการต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งการที่จะนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมด เช่นด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณมาจัดการตามหลักการในการให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่ประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการ โดยนำมาประยุกต์กับหลักสังคหัตถุธรรม ซึ่งเป็นหลักที่ทำให้คุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และการบังคับคดีจังหวัดพะเยามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้จากการวิจัยได้ PMDCV : MODEL ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

P = Process มีกระบวนการที่ชัดเจน ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กรมีกระบวนการงานวิธีการปฏิบัติงานหรือระเบียบวิธีการปฏิบัติงานและระบบงานของหน่วยงานที่ชัดเจน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการลดขั้นตอนที่ยุ่งยากและให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จัดการระบบกระบวนการบริการของหน่วยงานเพื่อเพิ่มความคล่องตัว เข้าถึงง่ายและไม่ต้องรอนาน สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว และมีคุณภาพ

M = Management การจัดการที่ดี ได้แก่ หน่วยงานหรือองค์กรมีการจัดการที่ดี ในการให้บริการประชาชนด้านการให้คำปรึกษาแนะนำแก่ประชาชน ซึ่งมีการจัดสถานที่ให้มีความสะดวกสบายในการเดินทางมารับบริการทางด้านกฎหมาย จัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต้องมีความเพียงพอและเหมาะสม มีการตอบข้อซักถามการให้คำแนะนำได้เป็นอย่างดี และการบริหารที่ดีต้องบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของประชาชนผู้มารับบริการด้วยความรวดเร็วทันต่อเวลา

D = Digital ทักษะด้านดิจิทัล ได้แก่ การนำดิจิทัลเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการด้วย E - Service โดยการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐปรับเปลี่ยนเป็นการให้บริการภาครัฐด้วยระบบดิจิทัล ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถอธิบายขั้นตอนในการให้บริการที่เข้าใจได้ง่าย ชัดเจนด้วยระบบดิจิทัล

C = Courtesy มีไมตรีจิต ได้แก่ เจ้าหน้าที่ให้บริการต้อนรับด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส สุภาพ อ่อนโยน เคารพนบถนอบให้เกียรติมีน้ำใจ และเป็นมิตรต่อผู้รับบริการรวมถึงการแต่งกายที่สุภาพและเหมาะสมของเจ้าหน้าที่ การมีไมตรีต่อผู้รับบริการต้องเอาใจใส่ผู้รับบริการอย่างตั้งใจ เอาใจเขามาใส่ใจเรา และต้องให้บริการตรงตามความต้องการของผู้มารับบริการ

V = Virtue มีคุณธรรม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ให้บริการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้บริการยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ให้บริการด้วยความเป็นธรรมซื่อสัตย์ สุจริต ดูแลเอาใจใส่ผู้รับบริการทุกระดับอย่างเท่าเทียมตามความเหมาะสม ไม่เลือกปฏิบัติ เปิดเผย และพึงให้บริการด้วยความเสมอภาค ยึดประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก

สรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการทางด้านกฎหมายแก่ผู้มารับบริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยา จำเป็นที่ต้องส่งเสริม คือ PMDCV โมเดล 1) P = Process มีกระบวนการที่ชัดเจน 2) M = Management การจัดการที่ดี 3) D = Digital ทักษะด้านดิจิทัล 4) C = Courtesy มีไมตรีจิต 5) V = Virtue มีคุณธรรม เพื่อให้ประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการด้านกฎหมายได้รับคำปรึกษาแนะนำที่ถูกต้อง เป็นธรรม ชัดเจน ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของข้าราชการและบุคลากรภาครัฐปรับเปลี่ยนเป็นการให้บริการภาครัฐด้วยระบบดิจิทัล เพื่อให้การให้บริการประชาชนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายเพิ่มจำนวนบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการให้บริการให้เหมาะสมกับปริมาณงาน โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายให้เพียงพอ กับจำนวนประชาชน

2. ควรมีนโยบายของบประมาณเพิ่มเติมให้กับสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดพะเยาเพื่อดูแลเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการประชาชนหรือผู้มารับบริการ

3. ควรมีนโยบายพัฒนาหรือเพิ่มทักษะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีระบบดิจิทัล ออนไลน์ โซเชียลมีเดียในการให้บริการเพื่อนำมาปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางและขั้นตอนการขอติดต่อขอรับบริการด้านคำปรึกษา การร้องเรียนที่ชัดเจนผ่านสื่อออนไลน์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรจัดให้มีบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยการดูแลเอาใจใส่แก่ประชาชน ให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน และให้บริการด้วยความเป็นธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละ โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางเป็นพิเศษ ให้บริการด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส สุภาพ อ่อนโยน เคารพให้เกียรติ และเอาใจใส่ผู้รับบริการตามความต้องการของผู้รับบริการ

2. ควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในการให้คำปรึกษา ขอความคิดเห็น และข้อเสนอแนะมาแนะนำแก่ประชาชน ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการด้วยระบบดิจิทัล มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแนะนำ ผ่านระบบดิจิทัลโดยการใช้ระบบแอปพลิเคชันออนไลน์ต่าง ๆ ใช้ทักษะที่ทันสมัย

3. ควรมีการจัดระบบการปฏิบัติงานให้เกิดความคล่องตัว รวดเร็ว และต่อเนื่อง หรือกระบวนการขั้นตอนที่ชัดเจน ปรับลดขั้นตอนการให้คำปรึกษาแนะนำที่ยุ่งยาก หรือจัดทำลำดับขั้นตอนการให้คำปรึกษาแนะนำให้ง่ายและไม่ซับซ้อนให้ประชาชนเข้าใจ และเป็นแนวทางให้คำปรึกษาแนะนำประชาชนสามารถทำตามได้อย่างถูกต้องและไม่สับสน มีการบริหารที่ดี และบรรลุตามเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- กรัชร กาบกรณ์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของศูนย์ดำรงธรรมในการจัดการความขัดแย้ง : กรณีศึกษาศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2549). การดำเนินกระบวนการยุติธรรมใน 3 สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : ปัญหาและแนวทางแก้ไข. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- ณัฏพร พรหมเสนา. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการปัญหาของประชาชนที่มาร้องเรียนต่อศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดแพร่. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธิตีศิริพัฒน์ รุ่งพรหมมา. (2564). บทบาทของผู้นำท้องที่ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของตำบลไทรย้อย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นิภาพร สุขด้วง. (2563). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของงานทะเบียนราษฎรกรณีศึกษา สำนักทะเบียนอำเภอเมืองกระบี่. (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมบุญ พูลเกลี้ยง, สุกัญญาณัฐ อบสิน และกนก สัตต์ทุกข์. (2564). ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะตามหลัก สังคหัตถุธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าจิว อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(2), 225-234.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบประมวลร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สุปรียา ฉัตรวีระกุล. (2562). คุณภาพการให้บริการประชาชนของปลัดอำเภอผู้ปฏิบัติงานศูนย์ดำรงธรรมในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- อัศรเดช เดชธิดา. (2563). *ความสำเร็จของศูนย์ราชการสะดวก อำเภอสะดวกของกรมการปกครอง กรณีศึกษาอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อานูภาพ ธนาพงศ์พิพัฒน์. (2563). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของ ศูนย์บริการประชาชนสำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บวรพัฒน์

Factors Affecting People's Decision Making in the Election of Local Administrators in Cho Hae Subdistrict Municipality, Mueang Phrae District, Phrae Province

Satawat Suwannalak¹ and Somjit Konwong²

Received: January 03, 2023

Revised: September 02, 2023

Accepted: October 10, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the decision making level of people in the election of local administrators in Cho Hae Subdistrict Municipality, Mueang Phrae District, Phrae Province; 2) to study the factors affecting people's decision making in the election of local administrators in Cho Hae Subdistrict Municipality, Mueang Phrae District, Phrae Province; and 3) to study problems, obstacles, and suggestions regarding factors affecting people's decision making in the election of local administrators in Cho Hae Subdistrict Municipality, Mueang Phrae District, Phrae Province. It was a mixed methods research. For quantitative research, sample group was from people aged 18 years and over who lived in Cho Hae Subdistrict Municipality, Mueang Phrae District, Phrae Province, 7,436 people. The population was obtained by random sampling using Taro Yamane's formula of 380 people. In terms of qualitative research, in-depth interviews were used with 10 key informants by purposive sampling. The results of the research found that 1) the level of people's decision-making in the election of local administrators according to

¹⁻² Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

Corresponding author, Suwannalak.Sat@gmail.com, Tel. 087-3590143

Sappurisdhamma 7, overall was at a high level and the level of people's decision-making in the election of local administrators in Cho Hae Subdistrict Municipality, Mueang Phrae District, Phrae Province, overall was at a high level; 2) Sappurisdhamma affected people's decision-making in the election of local administrators in Cho Hae Subdistrict Municipality, Mueang Phrae District, Phrae Province, including Dhammanyuta aspect, Mattanyutta aspect, and Parisanyuta aspect, 67.14 percent that was statistically significant at the 0.05 level; and 3) problems and obstacles included the public still lacking in studying the personal information of election candidates. Candidates' campaigns lacked publicity through online media. Election candidates still had the same way of working, which was not interesting. The applicant's policy formulation lacked consistency with the state's established development plan and the public has not yet participated in the presentation of the policy. Suggestions found that public relations channels should be increased for the public to study information about the candidates. People should be educated about changing their political behavior so that they can participate as a committee to monitor candidates' election campaigns. Policies should be clearly defined in accordance with the state development plan and people should be encouraged to participate in formulating policies to be used as guidelines for work.

Keywords: Factors, Decision Making, Local Administrator Election

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาล ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ศตวรรษ สุวรรณลักษณ์¹ และสมจิต ขอนวงศ์²

Received: January 03, 2023

Revised: September 02, 2023

Accepted: October 10, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ และ 3) ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ จากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 7,436 คน ได้ประชากรจากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane จำนวน 380 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) หลักสัปปุริสธรรมส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้แก่ ด้านธัมมัญญา, ด้านมัตตัญญา และด้านปริสัญญญา ร้อยละ 67.14 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Corresponding author, Suwannalak.Sat@gmail.com, Tel. 087-3590143

0.05 และ 3) ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ประชาชนยังขาดการศึกษาข้อมูลส่วนตัวของผู้สมัครเลือกตั้ง การหาเสียงของผู้สมัครเลือกตั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ ผู้สมัครเลือกตั้งยังมีแนวทางการทำงานเหมือนเดิมไม่น่าสนใจ การกำหนดนโยบายของผู้สมัครยังขาดความสอดคล้องกับแผนการพัฒนาของรัฐที่กำหนดไว้ และประชาชนยังไม่มีส่วนร่วมในการนำเสนอแนะนโยบาย ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามาศึกษาข้อมูลของผู้สมัคร และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเมือง ให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบการลงเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร ควรกำหนดนโยบายให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับแผนการพัฒนาของรัฐที่กำหนดไว้ และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกำหนดนโยบาย เพื่อนำมาเป็นแนวทางการทำงาน

คำสำคัญ: ปัจจัย, การตัดสินใจ, การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่มีอำนาจดูแล จัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้งหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นหรือในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ จะให้มาโดยวิธีอื่นก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยการดำเนินงาน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ รวมตลอดทั้งมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งด้วย และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเข้าชื่อขึ้นเพื่อเสนอข้อบัญญัติหรือเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

การเลือกตั้งจึงเป็นการเลือกสรรผู้แทนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดให้เข้าไปทำหน้าที่ดูแลทุกข์สุข และให้บริการเบื้องต้นแก่ประชาชนรวมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และระบบสาธารณสุขไปตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่น ดังนั้น การปกครองในส่วนท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เกิดจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น ในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี และสมาชิกเทศบาลตำบลช่อแฮ เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2564 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จำนวน 7,436 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 5,416 คน คิดเป็นร้อยละ 72.83 ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล จำนวน 7,424 คน มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 5,407 คน คิดเป็นร้อยละ 72.83 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแพร่, 2565)

การที่ประชาชนในเทศบาลตำบลช่อแฮออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งที่ผ่านมามีจำนวนเกินครึ่ง แต่ก็ยังถือว่าไม่มากเท่าที่ควร เพราะด้วยอาจจะมีสาเหตุบางประการที่ส่งต่อการตัดสินใจของประชาชนในการไปเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลช่อแฮ ซึ่งพฤติกรรมในการเลือกตั้งที่ส่งผลนั้น ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาจได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ น้อยเกินไป มีการรณรงค์หาเสียงไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ นโยบายการหาเสียงของผู้สมัครไม่ชัดเจน การใช้ความสนิทสนมคุ้นเคยกันมาเป็นตัวตัดสินใจ ที่อาจเป็นปัจจัยที่ส่งต่อการตัดสินใจไปเลือกตั้งของประชาชน รวมไปถึงภาวะของผู้มีสิทธิเลือกตั้งด้วย ทำให้ประชาชนมีความเฉื่อยชากับการเลือกตั้ง ประชาชนโดยทั่วไปจะไม่ค่อยทราบว่าการเข้าร่วมพรรคการเมืองจะส่งผลอย่างไรต่อการเลือกตั้งหรือไม่ เป็นการผูกขาดการเลือกตั้งหรือไม่ ถ้าเกิดนโยบายพรรคที่เราต้องการไม่ถูกใจ การสนับสนุนการเมือง ส่วนใหญ่ทำให้เกิดความแตกแยก ขาดการเปิดใจยอมรับ ไม่ค่อยจะเกิดความสามัคคี หน่วยงานต่าง ๆ เมื่อหมดหน้าเลือกตั้งก็จะไม่สนใจ หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการเมือง ประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป ไม่สนใจการสนับสนุนพรรคการเมืองด้วยการให้เงินบริจาค ยกเว้นกลุ่มที่มีส่วนได้เสียกับนักการเมืองหรือพรรคการเมือง (พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปณฺญานาโส), 2563) ดังนั้น การส่งเสริมการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ เป็นธรรมของคนดีที่เหมาะสมกับนักการเมือง ได้แก่ การรู้หลักการ การรู้ความมุ่งหมาย การรู้จักตน การรู้จักประมาณ การรู้จักเวลาที่เหมาะสม การรู้จักชุมชน และการรู้จักบุคคล มาเป็นแนวทางในการประกอบการตัดสินใจพิจารณาเลือกผู้สมัครเลือกตั้งที่สามารถนำประชาชนในชุมชนไปสู่ความเจริญ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2557)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ว่าทำไมประชาชนถึงตัดสินใจออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และใช้เหตุผลอะไรมาเป็นเกณฑ์พิจารณาเลือกผู้สมัครมาเป็นตัวแทนในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนเองในการมาบริหารชุมชน ในการพัฒนาชุมชน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน และปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอในการตัดสินใจของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลช่อแฮ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยภายในเทศบาลตำบลให้มีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงผสมผสานวิธี ประกอบด้วย 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.744 กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ Taro Yamane จากจำนวนประชากรทั้งหมด 7,436 คน ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่าง แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 ชุด แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) (กัลยา วานิชย์บัญชา และจิตา วานิชย์บัญชา, 2561) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สูตรคำนวณหาค่าความ

เชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.744 และนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามด้วยวิธี Enter Method 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (สุวิมล ทิรกานันท์, 2555) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่นักวิชานักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ผู้บริหารเทศบาลตำบลช่อแฮ ผู้นำชุมชน และตัวแทนประชาชน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตารางแจกแจงความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสนับสนุนข้อมูลเชิงปริมาณ

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) ทำให้ทราบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลช่อแฮ มีการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกผู้สมัครลงเลือกตั้งผู้บริหารเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม (n = 380)

หลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านธัมมัญญตา (รู้จักความจริง)	3.67	0.79	มาก
2. ด้านอัตถัญญตา (รู้จักความหมาย)	3.58	0.78	มาก
3. ด้านอัตตัญญตา (รู้จักตนเอง)	3.65	0.78	มาก
4. ด้านมัตตัญญตา (รู้จักความพอดี)	3.63	0.75	มาก
5. ด้านกาลัญญตา (รู้จักเวลาที่เหมาะสม)	3.60	0.75	มาก
6. ด้านปริสสัญญตา (รู้จักชุมชน)	3.61	0.79	มาก
7. ด้านบุคคลัญญตา (รู้จักบุคคล)	3.64	0.77	มาก
ภาพรวม	3.63	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตามหลักสัปรีศธรรม 7 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านธัมมัญญตา (รู้จักความจริง) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) รองลงมา ได้แก่ ด้านอัตตัญญตา (รู้จักตนเอง) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) ด้านปุคคลัญญตา (รู้จักบุคคล) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) ด้านมัตตัญญตา (รู้จักความพอดี) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) ด้านปริสสัญญตา (รู้จักชุมชน) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) ด้านกาลัญญตา (รู้จักเวลาที่เหมาะสม) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านอตถัญญตา (รู้จักความหมาย) มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$) ตามลำดับ

ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) ทำให้ทราบว่า ประชาชนมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครลงเลือกตั้งผู้บริหารเทศบาลตำบลช่อแฮ โดยใช้คุณสมบัติ การหาเสียง พรรคการเมือง และนโยบายของสมัคร มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกผู้สมัครเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม

(n = 380)

การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นใน เทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร	3.60	0.82	มาก
2. ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร	3.51	0.84	มาก
3. ด้านพรรคการเมืองของผู้สมัคร	3.59	0.87	มาก
4. ด้านนโยบายของผู้สมัคร	3.55	0.85	มาก
ภาพรวม	3.56	0.79	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมา ได้แก่ ด้านพรรคการเมืองของผู้สมัคร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) ด้านนโยบายของผู้สมัคร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) และด้านที่มีค่าน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร มีความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) ตามลำดับ

2. หลักสัปรีฐตรัม 7 ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ผู้วิจัยกำหนดให้ปัจจัยหลักสัปรีฐตรัม 7 (X_1) เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ (1) ด้านธัมมัญญาตา (X_{11}) (2) ด้านอรรถัญญาตา (X_{12}) (3) ด้านอรรถัญญาตา (X_{13}) (4) ด้านมัตตัญญาตา (X_{14}) (5) ด้านกาลัญญาตา (X_{15}) (6) ด้านปริสัญญัญญาตา (X_{16}) (7) ด้านบุคคลัญญาตา (X_{17}) และการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (Y) เป็นตัวแปรตาม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) สำหรับการทดสอบสมมติฐาน (n = 380)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	.135	.133		1.011	.313
X_{11}	.224	.048	.224	4.712	.000
X_{12}	.081	.048	.080	1.696	.091
X_{13}	.023	.046	.023	.498	.619
X_{14}	.441	.060	.419	7.289	.000
X_{15}	.004	.061	.004	.068	.946
X_{16}	.161	.049	.162	3.292	.001
X_{17}	.009	.046	.009	.190	.849

F-test = 251.834, p-value (sig.) = 0.000, และ R-square = 0.671 (67.10%)

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยหลักสัปปริสธรรม 7 เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ คือ (1) ด้านธัมมัญญาตา (X_{11}) (2) ด้านอัตถัญญาตา (X_{12}) (3) ด้านอิตถัญญาตา (X_{13}) (4) ด้านมัตถัญญาตา (X_{14}) (5) ด้านกาลัญญาตา (X_{15}) (6) ด้านปริสัญญาตา (X_{16}) (7) ด้านบุคคลัญญาตา (X_{17}) และการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (Y) เป็นตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 67.14

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน (stepwise regression) โดยกำหนดให้ หลักสัปปริสธรรม 7 (X_1) เป็นตัวแปรอิสระ และการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (Y) เป็นตัวแปรตาม

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	.135	.133		1.011	.313
	X ₁₁	.224	.048	.224	4.712	.000
	X ₁₄	.441	.060	.419	7.289	.000
	X ₁₆	.161	.049	.162	3.292	.001

a. Dependent Variable: Y

F-test = 251.834, p-value (sig.) = 0.000, และ R-square = 0.668 (67.14%)

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยหลักสัปปริสธรรม 7 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ด้านธัมมัญญาตา (X_{11}), ด้านมัตถัญญาตา (X_{14}), ด้านปริสัญญาตา (X_{16}) ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ (Y) เป็นตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 67.14

3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้แก่

3.1 ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ปัญหาอุปสรรค พบว่า ประชาชนยังขาดการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครเลือกตั้งเพื่อนำมาพิจารณาเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลส่วนตัวของผู้สมัครยังมีไม่มากเท่าที่ควร และพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนยังใช้

วัฒนธรรมการเลือกตั้งแบบเก่า คือ การอาศัยความรู้จัก ความคุ้นเคยหรือการเลือกผู้สมัครคนเดิมทุกครั้ง เป็นต้น ข้อเสนอแนะ พบว่า เทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งควรเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์หรือสถานที่ที่ประชาชนสามารถเข้ามาศึกษาข้อมูลของผู้สมัครเลือกตั้ง จัดเวทีให้ผู้สมัครได้แนะนำตนเองและเสนอนโยบายการหาเสียงของตนเองเพื่อให้ประชาชนนำมาประกอบการตัดสินใจ และควรมีกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน

3.2 ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร ปัญหาอุปสรรค พบว่า การหาเสียงของผู้สมัครเลือกตั้งบางครั้งไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ยังมีการหาเสียงที่นำนโยบายของผู้สมัครท่านอื่นมาวิจารณ์หรือนำเสนอจุดด้อยของนโยบาย และประชาชนในพื้นที่ยังขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งซึ่งกันและกันโดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่สนับสนุนผู้สมัครเลือกตั้งคนละคนกัน และผู้สมัครเลือกตั้งมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งยังน้อยอยู่ ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการลงหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ โดยเทศบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งจัดสถานที่ให้ผู้สมัครเลือกตั้งได้พบกับประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และควรพัฒนาการหาเสียงผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย และแอปพลิเคชันต่าง ๆ หรือการว่าจ้างบุคคลหรือนิติบุคคลมาดำเนินการแทนได้โดยให้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับการเลือกตั้ง

3.3 ด้านพรรคการเมืองของผู้สมัคร ปัญหาอุปสรรค พบว่า ผู้สมัครเลือกตั้งมีแนวทางการทำงานที่เหมือนเดิม การพัฒนากระบวนการทำงานยังไม่เด่นชัด สมาชิกภายในทีมเลือกตั้งมีความสามารถยังไม่หลากหลาย ทำให้ประชาชนยังไม่มั่นใจในทีมงานว่าจะสามารถเข้ามาทำงานแก้ไขหรือพัฒนาชุมชนได้ และผู้สมัครเลือกตั้งยังไม่ให้ความสนใจมากเท่าที่ควรในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ข้อเสนอแนะพบว่า ผู้สมัครเลือกตั้งควรพัฒนาตนเองศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาเพื่อพัฒนาการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ เปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกในทีมการลงเลือกตั้ง ควรมีแผนการทำงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทีมงานสามารถแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ และควรมีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้แสดงออกทางความคิด หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง ส่งผลให้การเลือกตั้งที่ผ่านได้คณะผู้บริหารเทศบาล

ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ชุดใหม่ที่มีนโยบายการทำงานแบบใหม่ และมีแผนการทำงานที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

3.4 ด้านนโยบายของผู้สมัคร ปัญหาอุปสรรค พบว่า ผู้สมัครเลือกตั้งกำหนดนโยบายที่เกินจริง ไม่สมเหตุสมผลหรือไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน มีการกำหนดนโยบายการหาเสียงหลายนโยบายจนเกินไปอาจทำให้ประชาชนเกิดความสับสนในการทำความเข้าใจว่านโยบายไหนเป็นนโยบายหลัก และผู้สมัครเลือกตั้งมีนโยบายการทำงานที่เน้นความทันสมัยมากเกินไป ทำให้บางนโยบายไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ ข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้สมัครเลือกตั้งควรกำหนดนโยบายโดยเน้นที่สามารถแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ เป็นนโยบายที่มีความชัดเจน กระชับ จริงใจ มีความรอบคอบในการแก้ไขปัญหา ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่าย และการกำหนดนโยบายควรสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้สมัครเลือกตั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

1. การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทำให้ทราบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลช่อแฮ มีการนำหลักสัปปุริสธรรม 7 มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกผู้สมัครลงเลือกตั้งผู้บริหารเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิศาลปริยัตยานุกูล (อนันต์ วฑฒโน) (2561) พบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทำให้ทราบว่า ประชาชนมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครลงเลือกตั้งผู้บริหารเทศบาลตำบลช่อแฮ โดยใช้คุณสมบัติ การหาเสียง พรรคการเมือง และนโยบายของสมัคร มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจเลือกผู้สมัครเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาล

ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะรัตน์ สนแจ้ง (2561) พบว่า ผลจากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของชาวกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของชาวกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82

2. ปัจจัยด้านหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ 1) ด้านธัมมัญญตา (รู้จักความจริง) 2) ด้านอรรถัญญตา (รู้จักความหมาย) 3) ด้านอัตตัญญตา (รู้จักตนเอง) 4) ด้านมัตตัญญตา (รู้จักความพอดี) 5) ด้านกาลัญญตา (รู้จักเวลาที่เหมาะสม) 6) ด้านปริสสัญญตา (รู้จักชุมชน) 7) ด้านบุคคลัญญตา (รู้จักบุคคล) ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 3 ปัจจัย ได้แก่ ด้านธัมมัญญตา (รู้จักความจริง), ด้านมัตตัญญตา (รู้จักความพอดี) และด้านปริสสัญญตา (รู้จักชุมชน) ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ได้ร้อยละ 67.14 เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของธีระพล บุญตารวะ (2563) พบว่า ปัจจัยหลักอิทธิบาท 4 (X_1) เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น (X_{11}), วิริยะ ความพากเพียรในสิ่งนั้น (X_{12}), จิตตะ ความเอาใจใส่ฝึกฝนในสิ่งนั้น (X_{13}), และวิมังสา ความหมั่นสอดส่องเหตุผล (X_{14}) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี (Y) เป็นตัวแปรตาม ได้ร้อยละ และ 41.20

3. ปัญหาอุปสรรค พบว่า ประชาชนยังขาดการศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครเลือกตั้ง และพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนยังใช้วัฒนธรรมการเลือกตั้งแบบเก่า การหาเสียงของผู้สมัครเลือกตั้งบางครั้งไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และประชาชนในพื้นที่ยังขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการเลือกตั้งซึ่งกันและกัน ผู้สมัครเลือกตั้งมีแนวทางการทำงานที่เหมือนเดิม การพัฒนากระบวนการทำงานยังไม่เด่นชัด สมาชิกภายในทีมเลือกตั้งมีความสามารถยังไม่หลากหลาย และผู้สมัครเลือกตั้งยังไม่ให้ความสนใจมากเท่าที่ควรในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ผู้สมัครเลือกตั้งกำหนดนโยบายที่เกินจริง ทำให้บางนโยบายไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปลูกโกลาโส) (2563) พบว่า ประชาชนยังไม่เข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ในการเลือกตั้ง การให้ข่าวต่าง ๆ เพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้าม หรือกลุ่มที่ไม่ใช่พวก การเลือกตั้ง

เลือกไปตามหน้าที่ ข้าราชการการเมืองทำให้เกิดความเครียด มีแต่ความขัดแย้งกันของคนในสังคม คนต้องการอำนาจ ส่งผลต่อการขึ้นำทางการเมืองการติดตามข่าวสารทางการเมือง การให้ข่าวต่าง ๆ เพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้ามหรือกลุ่มที่ไม่ใช่พวก ประชาชนโดยทั่วไปจะไม่ค่อยทราบว่าการเข้าร่วมพรรคการเมืองจะส่งอย่างไรต่อการเลือกตั้งหรือไม่ การสนทนากันการเมือง ส่วนใหญ่ทำให้เกิดความแตกแยก ขาดการเปิดใจยอมรับ ไม่ค่อยจะเกิดความสามัคคี หน่วยงานต่าง ๆ เมื่อหมดหน้าเลือกตั้งก็จะไม่สนใจ หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการเลือกตั้งแก่ประชาชน ประชาชนโดยทั่ว ๆ ไป ไม่สนใจการสนับสนุนพรรคการเมืองด้วยการให้เงินบริจาค ยกเว้นกลุ่มที่มีส่วนได้เสียกับนักการเมืองหรือพรรคการเมือง

ข้อเสนอแนะ พบว่า ควรเพิ่มช่องทางประชาสัมพันธ์หรือสถานที่ที่ประชาชนสามารถเข้ามาศึกษาข้อมูลของผู้สมัครเลือกตั้ง และควรมีกิจกรรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน ควรตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการลงหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร ควรพัฒนาการหาเสียงผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชันต่าง ๆ ผู้สมัครเลือกตั้งควรพัฒนาตนเองศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตลอดเวลาเพื่อพัฒนาการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ ผู้สมัครเลือกตั้งควรกำหนดนโยบายโดยเน้นที่สามารถแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้ เป็นนโยบายที่มีความชัดเจน กระชับ จริงใจ มีความรอบคอบในการแก้ไขปัญหา ประชาชนสามารถเข้าใจได้ง่าย และการกำหนดนโยบายควรสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้สมัครเลือกตั้ง เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาภานุภรณ์ ขนติธโร (ร่อนน้อย) (2563) พบว่า ควรแสดงวิสัยทัศน์ให้ประชาชนเห็นถึงความรู้ความสามารถในการจะแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นในอนาคต นึกถึงฟังได้ ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับสถานการณ์ ควรลงพื้นที่ด้วยตนเอง มีความอ่อนน้อมทุกโอกาส อบรมตัวแทนที่ลงพื้นที่หรือหวัคะแนน นักการเมืองต้องเปลี่ยนวิธีการหาเสียง สร้างจุดเด่นให้ประชาชนเชื่อมั่นได้ ควรหาเสียงสิ่งที่ประโยชน์กับประชาชน และส่วนรวม ประเทศชาติ พรรคการเมืองควรเห็นประโยชน์ประชาชนเป็นที่ตั้ง บริหารบ้านเมืองเพื่อประโยชน์ของประชาชน พรรคการเมืองต้องให้สมาชิกพรรคสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันออกพบปะประชาชนบ้าง ไม่จำเป็นต้องเข้าหาเมื่อหน้าเลือกตั้ง นโยบายควรเน้นหนักการแก้ปัญหาเรื่องของเศรษฐกิจในทุกระดับ ประกาศหยุดวิกฤตเศรษฐกิจทุกชั้น โดยเน้นหนักเรื่องเศรษฐกิจในทุกระดับ และสามารถแก้ไขได้จริง นโยบายควรเน้นหนักการ

แก้ปัญหาเรื่องของเศรษฐกิจในทุกระดับ ประกาศหยุดวิกฤตเศรษฐกิจทุกชนชั้น โดยเน้นหนักเรื่อง
ของเศรษฐกิจในทุกระดับตั้งแต่เกษตรกร ยันผู้ค้า และสามารถแก้ได้จริง ควรชี้แจงสิ่งที่เป็นกลาง
สร้างความเข้าใจในฐานะสื่อมวลชน ให้ข้อมูลที่เป็นจริง ช่วยประชาชนเป็นกระบอกเสียง ไม่ใช่เป็น
กระบอกเสียงให้นักการเมือง

องค์ความรู้ใหม่

ผู้สมัครเลือกตั้งควรมีวุฒิภาวะที่ดี (Maturity) ทั้งด้านการศึกษาที่ดีและหน้าที่การทำงานที่
ประชาชนยอมรับเพื่อให้ประชาชนมีความสนใจในตัวของผู้สมัครเลือกตั้ง และมีความเป็นผู้นำในการ
เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน ช่วยเหลือกิจกรรมของชุมชนด้วยความเต็มใจทั้งต่อหน้า
และลับหลัง การลงพื้นที่หาเสียงของผู้สมัครเลือกตั้งต้องแสดงให้ประชาชนในพื้นที่เห็นถึงความ
จริงใจที่จะเข้ามาแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของประชาชน (Moral คุณธรรมจริยธรรม) มี
ความเสียสละทั้งร่างกาย แรงใจ และเสียสละเวลาส่วนตัวในการช่วยเหลือชุมชน หรือการเข้าร่วม
กิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น และที่สำคัญ คือ ต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายในการช่วยเหลือ
ชุมชน มีการประชุมวางแผนการทำงานด้วยการกำหนดนโยบายการทำงานให้มีความสอดคล้องกับ
แผนพัฒนาที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ (Management การบริการจัดการ) มีความตั้งใจในการทำงาน มี
ความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทนในการทำงานเวลาเกิดปัญหาขึ้น และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้า
มาตรวจสอบการทำงาน มีนโยบายการหาเสียงที่สามารถปฏิบัติได้จริง มีความสมเหตุสมผล
น่าเชื่อถือ (Policy นโยบาย) เป็นนโยบายการทำงานในการแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองต่อความ
ต้องการของประชาชนให้ได้มากที่สุดโดยยึดเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักในการกำหนดนโยบาย
เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอนโยบายการทำงาน และมีการประชาสัมพันธ์
ผ่านสื่อที่มีความแปลกใหม่เพื่อให้ประชาชนเกิดความสนใจ (Media สื่อ) การทำสποดหาเสียงผ่าน
วิทยุชุมชนหรือการทำคลิปวิดีโอแนะนำนโยบายการทำงาน โดยสื่อที่ใช้ต้องเข้าถึงประชาชนให้
ได้มากที่สุด ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารควรเป็นภาษาที่ประชาชนสามารถเข้าใจง่าย และที่สำคัญในการ
ประชาสัมพันธ์หาเสียงของผู้สมัครเลือกตั้งควรมีความสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับประชาชนในพื้นที่ควรร่วมกันกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเลือกตั้งเป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งคุณวุฒิและความสุจริตในการประกอบอาชีพ ผู้สมัครเลือกตั้งควรปฏิบัติตนให้มีความน่าเชื่อถือ มีวุฒิภาวะที่เป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์สุจริต มีความเสียสละ และมีความเสมอต้นเสมอปลายในการช่วยเหลือชุมชน

2. ด้านการหาเสียงของผู้สมัคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเลือกตั้งควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง การรักษาสิทธิประโยชน์ทางการเมืองของประชาชน และการเชิญชวนให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้สมัครเลือกตั้งควรลงพื้นที่หาเสียงด้วยตนเอง แสดงความจริงใจในการเข้ามาแก้ไขปัญหาของประชาชน และมีการประชาสัมพันธ์นโยบายที่ให้ประชาชนเกิดความสนใจ

3. ด้านพรรคการเมืองของผู้สมัคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งให้ความสำคัญกับการตรวจสอบคุณสมบัติของสมาชิกของผู้สมัครเลือกตั้ง และการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้สมัครเลือกตั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นสมาชิก และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

4. ด้านนโยบายของผู้สมัคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งร่วมกับประชาชนตรวจสอบและติดตามการทำงานของผู้สมัครให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นได้ ผู้สมัครเลือกตั้งมีการศึกษาสภาพปัญหาของชุมชนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการทำงานที่ตรงกับความต้องการประชาชน และต้องเป็นนโยบายที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยยึดเอาประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา และจิตตา วานิชย์บัญชา. (2561). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สามลดา.
- ธีระพล บุญตาระวะ. (2563). การให้บริการประชาชนตามหลักพุทธธรรม. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 8(2), 185-196.

- ปิยะรัตน์ สนแจ้ง. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีประชาชนกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. 2562. (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระครูพิศาลปริยัตยานุกูล (อนันต์ วฑฒโน). (2561). แนวทางการบริหารงานบุคคลตามหลักปฏิบัติ 7 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปญโญโส). (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูศรีธรรมวิเทศ (ประเสริฐ ปญโญโส). (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไปในอำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2557). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 27). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาณัฐพรพนธ์ ขนดิธโร (ร่อนน้อย). (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในอำเภอละแม จังหวัดชุมพร. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, 6 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 1344 ตอนที่ 40 ก, หน้า 74-75.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแพร่. (2565). ผลการเลือกตั้งเทศบาลในจังหวัดแพร่. เข้าถึงได้จาก https://www.ect.go.th/phrae/ewt_news.php?nid=245&filename=index
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2555). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บวรพัฒน์

Development of Learning Activity Set on The King Founded the Kingdom of Thailand for Prathomsuksa 3 Students at Nakhon Sawan Rajabhat University Demonstration School, Mueang District, Nakhon Sawan Province

Songpon Phumin¹

Received: December 30, 2022

Revised: October 13, 2023

Accepted: October 15, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to develop a set of learning activity that was effective according to the 80/80 criteria; 2) to compare academic achievement before and after school; and 3) to study the satisfaction of Prathomsuksa 3 students at Nakhon Sawan Rajabhat University Demonstration School, Mueang District, Nakhon Sawan Province towards learning activity set on The King founded the Kingdom of Thailand semester 2, academic year 2022. It was an experimental research in the form of One Group Pre-test Post-test Design with a population of 30 people by purposive sampling. The tools used in the research were 1) a learning activity set on The King founded the Kingdom of Thailand for Prathomsuksa 3 students; 2) a pre-study and post-study achievement test, 3) a satisfaction questionnaire of students towards learning with learning activity set, mean and standard deviation and test statistics. The results of the research found that 1) there were the results of the development of the subject set on The King

¹ Demonstration School, Nakhonsawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: songponphumin@gmail.com

Founded the Thai Kingdom. Statistics used to analyze data were statistics on the average of hundreds of learning activities on the topic of The King Founded the Thai kingdom for Prathomsuksa 3 students at Nakhon Sawan Rajabhat University Demonstration School, Mueang District, Nakhon Sawan Province, which was developed, it was found that It had an efficiency of 80.07/81.11, which met the set 80/80 criteria; 2) comparative results of learning achievement before studying and after studying with the learning activity set on The King Founded the Kingdom of Thailand of Prathomsuksa 3 students at Nakhon Sawan Rajabhat University Demonstration School, Mueang District, Nakhon Sawan Province found that learning achievement after studying was higher than before studying at a statistical significance at the .05 level; and 3) the results of satisfaction study of Prathomsuksa 3 students at Nakhon Sawan Rajabhat University Demonstration School, Mueang District, Nakhon Sawan Province towards learning on The King Founded the Thai kingdom was in the criteria that overall students were most satisfied with the mean ($\bar{X}$ = 4.88 and S.D.= 0.33). Students can learn according to their potential and interest in learning, help to practice responsibility in learning, and help build confidence in learning.

Keywords: Learning Activity Set, Learning Achievement, Satisfaction, Nakhon Sawan Rajabhat University Demonstration School

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องพระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ทรงพล ภูมิอินทร์¹

Received: December 30, 2022

Revised: October 13, 2023

Accepted: October 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องพระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เป็นการวิจัยเชิงทดลองรูปแบบ One Group Pre-test Post-test Design กับประชากร จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดเรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่สถิติค่าเฉลี่ยร้อยละกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่พัฒนาขึ้น พบว่า มีประสิทธิภาพ 80.07/81.11 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ 2)

¹ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Corresponding author, e-mail: songponphumin@gmail.com

ผลเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.88 และ S.D.= 0.33) นักเรียนสามารถเรียนรู้ตามศักยภาพ และความสนใจในการเรียนรู้ และมีส่วนช่วยให้ฝึกความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการเรียน

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารมาตรา 65 ได้กำหนดไว้ว่า “ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้ความรู้ ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) จากบัญญัติที่เกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนที่จะต้องมีความรู้ และความเข้าใจมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาความรู้ และทักษะของตนเองอยู่เสมอเรียนรู้เทคนิครูปแบบและวิธีการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับลักษณะของนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเนื้อหาอย่างง่ายดวยรวดเร็ว แม่นยำถูกต้องและที่สำคัญผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสถานที่ต่าง ๆ ได้ ดังนั้น การศึกษาจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาด้วยการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัยสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยสมรรถนะเหล่านี้จะทำให้เด็กคิดได้ ทำเป็น เห็นคุณค่า ทำให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพมีส่วนร่วมในสังคมอีกทั้งเป็นการต่อยอดให้ผู้เรียนเกิดทักษะเกิดความรู้ความสามารถ และทำได้เก่งมากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาสมรรถนะของ

เด็กมากขึ้นโดยช่วงชั้นประถมศึกษาตอนต้นหรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 3 ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้หรือชุดการสอน ซึ่งในปัจจุบันใช้ชื่อเรียกต่างกัน เช่น ชุดการสอนหรือชุดการเรียนรู้สำเร็จรูปหรือชุดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นชุดทางสื่อประสมที่ใช้สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบซึ่งมีองค์ประกอบของกระบวนการต่าง ๆ ในการผลิตเพื่อก่อให้เกิดความสมบูรณ์ในตนเองและสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่จัดขึ้นการผลิตสื่อวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้หรือชุดการเรียนรู้มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นถือว่าเป็นวัตกรรมการสอนที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายทั้งมีข้อเสนอแนะการใช้สำหรับครูและนักเรียนทำให้ครูและนักเรียนมีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันจึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาประวัติศาสตร์ที่กำหนดมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพจึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองกับเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยตามกาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ องค์พระมหากษัตริย์ไทยที่ เป็นผู้สถาปนาอาณาจักรไทยในแต่ละยุคสมัยพร้อมอธิบายพระราชประวัติพระราชกรณียกิจที่สำคัญและคุณธรรมที่เป็นแบบอย่างของพระมหากษัตริย์ในรัชกาลปัจจุบัน โดยสังเขปจึงมีการเล่าวีรกรรมของพระมหากษัตริย์ไทยที่เป็นผู้นำและนำพาบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องประเทศชาติผลจากการปฏิบัติหน้าที่การสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ต่ำกว่าเกณฑ์โดยผู้วิจัยได้นำปัญหาวิเคราะห์หาข้อบกพร่องและพิจารณาผ่านกระบวนการ PLC ในสถานศึกษาและสอบถามนักเรียนเพื่อทราบถึงปัญหา พบว่า สาเหตุการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ยังมีปัญหา โดยเฉพาะเรื่อง พระมหากษัตริย์ไทยที่ เป็นผู้สถาปนาอาณาจักรไทยที่เป็นหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 มีปัญหาทางการเรียนโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาจะต้องเรียนรู้เรื่องพระมหากษัตริย์ไทยที่ เป็นผู้สถาปนาอาณาจักรในยุคสมัยต่าง ๆ ตามลำดับเหตุการณ์ที่แสดงถึงพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจที่สำคัญของพระมหากษัตริย์และวีรกรรมของบรรพบุรุษไทยที่มีส่วนปกป้องอาณาเขตการขยายอาณาเขตสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้านที่พัฒนาเป็นอาณาจักรไทยจนถึงปัจจุบัน

จากเหตุผลของความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นสมควรที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้พร้อมทั้งสนับสนุนส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของรายวิชาประวัติศาสตร์ ให้แก่การเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด ทักษะ เข้าใจง่ายมีคำชี้แจงสำหรับนักเรียนและครูในการปฏิบัติโดยนวัตกรรมด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางกระบวนการคิดและนำผลของการศึกษาวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้สำหรับนักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสอดคล้องกับสมรรถนะทั้ง 6 ด้านที่นักเรียนควรมีซึ่งจะก่อให้เกิดทักษะที่เหมาะสมเข้ากับยุคสมัยสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงทดลองรูปแบบ One Group Pre-test Post-test Design กับประชากร จำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุด

กิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 ชุด 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือในการศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตำรา และงานวิจัยที่มีผู้วิจัยไว้เกี่ยวกับการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในเรื่องต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ของรายวิชาประวัติศาสตร์ โดยใช้เนื้อหาสาระของหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย โดยแต่ละชุดใช้เวลาในการสอน 1 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 6 ชั่วโมง ซึ่งการหาคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

2. นำเครื่องมือการวิจัย คือ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 4 ชุด 2) แบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อ ให้กับผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย จำนวน 5 รูป/คน พิจารณาความสอดคล้อง และความถูกต้องของเครื่องมือในการวิจัย พร้อมนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. นำเครื่องมือการวิจัย ไป (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านตลิ่งสูงสามัคคี อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปใช้ศึกษากับประชากร/กลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. เก็บข้อมูลจากสถานศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ห้องเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งเป็นประชากร ที่ใช้ในการวิจัยพร้อมเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วไปทดลอง กับกลุ่มประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2565 ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนมีการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ โดยการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ตามเกณฑ์ 80/80 ใช้สูตรคำนวณหาค่าประสิทธิภาพ E_1 / E_2 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมาเทียบเกณฑ์ที่ตั้งไว้ผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์การแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้สูตรสถิติทดสอบค่าที แบบ t-test เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ก่อนและหลังของชุดการเรียนรู้ที่พัฒนา ใช้ค่า (Dependent Samples) (สมนึก ภัททิยธนี, 2558)

ตารางที่ 1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มี จำนวน 4 ชุด ใช้เวลาทั้งหมด 6 ชั่วโมง

ลำดับเรื่อง	ชื่อเรื่อง	จำนวนชั่วโมง
ชุดที่ 1	พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสมัยสุโขทัย	1 ชั่วโมง
ชุดที่ 2	พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสมัยอยุธยา	2 ชั่วโมง
ชุดที่ 3	พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสมัยธนบุรี	1 ชั่วโมง
ชุดที่ 4	พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสมัยรัตนโกสินทร์	2 ชั่วโมง
รวม	เนื้อหาทั้งหมดทั้งสิ้น 4 ชุด	6 ชั่วโมง

ตารางที่ 2 ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 จำนวน 30 คน

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง	ร้อยละของประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	ร้อยละของประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)
ชุดที่ 1 พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสมัยสุโขทัย	80.0	

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง	ร้อยละของประสิทธิภาพ ของกระบวนการ (E ₁)	ร้อยละของประสิทธิภาพ ของผลลัพธ์ (E ₂)
ชุดที่ 2 พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนา อาณาจักรไทยสมัยอยุธยา	80.27	81.11
ชุดที่ 3 พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนา อาณาจักรไทยสมัยธนบุรี	80.00	
ชุดที่ 4 พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนา อาณาจักรไทยสมัยรัตนโกสินทร์	80.00	
รวมเฉลี่ย	E ₁ = 80.07	E ₂ =81.11

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

ผลสัมฤทธิ์การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	S.D.	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	17.83	1.49	6.50	2.39	14.90*	0.0000
หลังเรียน	24.33	1.19				

p* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลเฉลี่ยการวิเคราะห์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ที่มีการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย (n = 30)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ เหมาะสม
1. เนื้อหามีความละเอียดครบถ้วนและชัดเจน	4.40	0.50	มาก
2. ภาษาและขนาดเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.20	0.78	มาก
3. การเรียนรู้แบบนี้สามารถนำไปใช้กับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกันได้	4.16	0.83	มาก
4. บรรยากาศในการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.56	0.41	มากที่สุด

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ เหมาะสม
5. ผู้เรียนเองรู้สึกภาคภูมิใจที่หาคำตอบจากการทำ กิจกรรมได้ถูกต้อง	4.88	0.33	มากที่สุด
6. กิจกรรมสะดวกต่อการปฏิบัติ	4.32	0.48	มาก
7. เวลาที่ใช้ในการสอนมีความเหมาะสม	4.48	0.51	มาก
8. การปฏิบัติชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จ ในการเรียนได้	4.68	0.40	มากที่สุด
9. นักเรียนเกิดความรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้	4.88	0.33	มากที่สุด
10. ผู้เรียนอยากให้มีการจัดการเรียนรู้แบบนี้อีก	4.68	0.40	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.88	0.33	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง “ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์” ตามขั้นตอนที่ได้เสนอไว้ นั้นปรากฏผลการวิจัยเป็นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่พัฒนาขึ้น พบว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E_1) 80.07/ (E_2) 81.11 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. ผลเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม

การเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย อยู่ในเกณฑ์ที่โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพอใจมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.33 นักเรียนสามารถเรียนรู้ตาม ศักยภาพและความสนใจในการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัด สถานที่และเวลา จึงช่วยให้ฝึกความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ในการวิจัย“การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ $E_{180.07}/E_{281.11}$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ E_{180}/E_{280} ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาพร ศรีสุภาพ (2559) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยกลุ่มสาระสังคม ศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพเท่ากับ $85.31/83.4$ ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $80/80$

2. คะแนนค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัดกิจ บุตรวงศ์, ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ และสาวิตรี เถาว์โท (2563) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. คะแนนค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงาน

ที่มีความเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักเรียนสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสภาพร ปุ่มเป้า (2563) ได้สรุปความความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ทักษะคติ ความพอใจชอบใจ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนมีความพอใจมากที่สุดและสามารถเรียนรู้ตาม ศักยภาพ ความสนใจในการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่จำกัด สถานที่และเวลา จึงช่วยให้ฝึกความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการเรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้สังเกต สนทนากับผู้เรียน และบันทึกผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และพบองค์ความรู้ใหม่ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานวิจัยและพัฒนาต่อยอดให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นโดยผ่านกระบวนการ K-P-C ดังภาพ K-P-C Maple

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย K-P-C Maple

Knowledgeable (K) รู้คิด ผู้สอนไม่ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านพฤติกรรมเพียงอย่างเดียว เช่น การฝึกปฏิบัติและการอภิปรายในกลุ่มของผู้เรียนเอง แต่ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านการรู้คิด เช่น การลำดับความคิดและการจัดองค์ความรู้ใหม่ ๆ จะทำให้เกิดประสิทธิผลของการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

Participation (P) การมีส่วนร่วมผู้สอนควรวางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจนทั้งในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาผู้สอนควรสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยการอภิปรายและการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

Child Center (C) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้สอนควรให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลักสำคัญในการจัดการเรียนรู้กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. คณะครู อาจารย์สามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พระมหากษัตริย์ผู้สถาปนาอาณาจักรไทยมาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการทดลองแล้ว เป็นต้นแบบ
2. คณะครู อาจารย์สามารถพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และเกิดการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้
3. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผ่านการทดลอง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนาให้เป็นนวัตกรรมการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553. แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2555 และฉบับที่ 3. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

- ถนัดกิจ บุตรวงศ์, ภูมิพงศ์ จอมหงส์พิพัฒน์ และสาวิตรี เถาว์โท. (2563). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิด การสอนแบบสร้างสรรค์ เป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา). คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิภาพร ศรีสุภาพ. (2559). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (การค้นคว้าแบบอิสระการศึกษามหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระปลัดสภาพร ปุ่มเป้า. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์วรรณคดีเรื่อง นิราศภูเขาทองโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R ร่วมกับสื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย). คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2558). *การวัดผลการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : ประสานการพิมพ์.

Guidelines of Ecotourism Management at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall, Umphang District, Tak Province according to Iddhipada 4

Auaha Tulyaphiban¹ Somkid Phumthureiyn² and Jaroonsak Soonthondachar³

Received: August 23, 2023

Revised: October 17, 2023

Accepted: October 18, 2023

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the context of ecotourism management; 2) to study the relationship between Iddhipada 4 and the management guidelines for ecotourism management at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall; 3) to present guidelines of ecotourism management at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall, Umphang District, Tak Province according to Iddhipada 4. It was a mixed methods research by distributing a questionnaire with a confidence value of .894 to a sample of people in the area of Umphang District, Tak Province, consisting of 3 subdistricts, namely Umphang Subdistrict, Mae Klong Subdistrict, and Mae Lamung Subdistrict, totaling 391 people, using stratified random sampling. and in-depth interviews with 15 key informants by purposive sampling. Statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation and finding the Pearson correlation coefficient. Descriptive content analysis techniques were used. The results of the research found that 1) people's opinions

¹ Nakhonsawan Provincial Cultural Office

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: AusahaTulyaphiban@gmail.com

towards the guidelines for managing ecotourism at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall according to Iddhipada, Umphang District, Tak Province, according to the principle of Iddhipada 4 found that the overall level was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.37) and the management of tourism resources was found that overall, it was at a high level ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.50); 2) Iddhipada 4 were related to the guidelines for managing ecotourism at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall according to Iddhipada 4 with a significant relationship with statistical significance at the 0.01 level, and there was a positive relationship or a relationship in a way that they followed each other as a pair, overall at a very high level ($r = .784$); and 3) guidelines for managing ecotourism at Umphang Wildlife Sanctuary, Thi Lo Su Waterfall, Umphang District, Tak Province according to Iddhipada 4 had 4 aspects: 1) facilities aspect, 2) activities aspect, 3) attractions aspect, and 4) areas aspect.

Keywords: Tourism Management, Thi Lo Su Waterfall, Iddhipada 4

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง น้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4

อุสาหะ ตุลยาภิบาล¹ สมคิด พุ่มทุเรียน² และจรรยาศักดิ์ สุนทรเดช³

Received: August 23, 2023

Revised: October 17, 2023

Accepted: October 18, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการจัดการแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู 3) นำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตากตามหลักอิทธิบาท 4 เป็นการวิจัยเชิงผลสำรวจ โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .894 กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในเขตพื้นที่อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ประกอบด้วย 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลอัมผาง ตำบลแม่กลอง และตำบลแม่ละมั่ง จำนวน 391 คน สุ่มแบบแบ่งชั้น และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 รูป/คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู ตามหลักอิทธิบาท อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.37) และการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.50) 2) หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

¹ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครสวรรค์

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: AusahaTulyaphiban@gmail.com

อัมผาง น้ำตกทีลอซู ตามหลักอิทธิบาท 4 อำเภออัมผาง จังหวัดตาก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้อยตามกันเป็นคู่โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($r = .784$) และ 3) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4 มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 2) ด้านกิจกรรม 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ 4) ด้านพื้นที่

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยว, น้ำตกทีลอซู, หลักอิทธิบาท 4

บทนำ

จังหวัดตากนับเป็นจังหวัดที่มีคุณภาพทางด้านการท่องเที่ยวสูงเนื่องจากมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งที่พัก บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมสู่ภาคเหนือ และในช่วงตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไป อัมผางจะสวยงาม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานตาก เตรียมพร้อมเดินทางส่งเสริมการท่องเที่ยวตาก พร้อมขับเคลื่อนการส่งเสริมการท่องเที่ยว และขับเคลื่อนไปด้วยกันทุกภาคส่วน ยึดแนวทาง “มุ่งมั่น ตั้งใจ ความสำเร็จ ร่วมกับพันธมิตรทุกภาคส่วน” ททท. ได้ร่วมกับอำเภออัมผาง และหมู่บ้านในตำบลอัมผาง ตำบลแม่กลอง และตำบลแม่ละมั่ง เปิดฤดูกาล “ท่องเที่ยวล่องแพเข้าชมน้ำตกทีลอซู” ตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนเป็นต้นไปจนถึงเดือนเมษายน เพื่อประชาสัมพันธ์เทศกาลล่องแพชมน้ำตกทีลอซู ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2564)

อำเภออัมผาง จังหวัดตาก มีความโดดเด่นด้านความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ เป็นอีกพื้นที่ที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ชุมชนชาติ สัมผัสชีวิตแบบสโลว์ไลฟ์ มีบรรยากาศของความเป็นธรรมชาติที่เงียบสงบฟังเสียงสายน้ำไหลกระทบลงบนขดหิน เสียงนก เสียงลมพัดโชยมา ความเป็นธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์งดงาม สิ่งที่ถูกพูดถึงอย่างมากคือ น้ำตกทีลอซู ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของอัมผางที่ขึ้นชื่อความสวยงามทางธรรมชาติ เป็นน้ำตกที่ติดอันดับว่าสวยงามของไทยอีกที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยธรรมชาติ น้ำตกทีลอซู ตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ได้รับคำกล่าวขานถึงว่าเป็นน้ำตกที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย ทีลอซู เป็นภาษากะเหรี่ยง แปลว่า น้ำตกดำ ตัวน้ำตกมีลักษณะเป็น

น้ำตกภูเขาคินพูขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนความสูงจากระดับน้ำทะเล 900 เมตร ความกว้างของตัวน้ำตกประมาณ 500 เมตร ไหลลดหลั่นเป็นชั้น ๆ มีความสูงประมาณ 300 เมตร ล้อมรอบด้วยป่าดงดิบที่สมบูรณ์ การเดินทางท่องเที่ยวขึ้นน้ำตกที่ลือชูลังหลังจากมาถึงจุดกางเต็นท์แล้ว จะมีเส้นทางเดินไปยังน้ำตก ระยะทาง 1.5 กม. เป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติผ่านป่าไผ่และป่าเบญจพรรณ ระหว่างทางมีป้ายสื่อความหมายเกี่ยวกับธรรมชาติและพืชพันธุ์ตามจุดต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษา เมื่อถึงบริเวณน้ำตก จะเห็นละอองน้ำพุ่งกระจายไปทั่วโขดหินเบื้องล่าง มองเห็นธารน้ำตกลงมาจากผาคินพูซึ่งอยู่สูงประมาณ 300ม. ตามแนวกว้างกว่า 500 ม. ท่ามกลางป่าครึ้มอาจ แบ่งธารน้ำตกได้เป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มด้านซ้ายมือ (เมื่อหันหน้าเข้าหาน้ำตก) เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดสูงที่สุด และเป็นด้านที่สวยงามที่สุด มีธารน้ำตกหลายสายไหลลดหลั่นลงมาเป็นชั้นเชิง ส่วนกลุ่มตรงกลาง สายน้ำไหลลงมาจากหน้าผาสูงชันใกล้เคียงกับกลุ่มซ้ายมือแต่ไม่เป็นชั้นและแคบกว่า ส่วนกลุ่มทางขวามือ มีสายน้ำตกมากและ หน้าผาเตี้ยกว่าสองกลุ่มแรก เมื่อมองทั้งสามกลุ่มรวมกันจะเห็น น้ำตกที่ลือชูลังที่ยิ่งใหญ่และสวยงามบริเวณ ด้านล่าง มีทางเดินไปยังจุดชมวิวกว๊านก๊วนบยอตาผิงตรงกันข้าม เป็นจุดที่มองเห็นน้ำตกที่ลือชูลังได้สวยงาม พื้นที่อัมผาง แม่กลอง และแม่ละมั่ง มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านศูนย์ผ้าทอกะเหรี่ยง ที่ปลูกสร้างเป็นอาคารทรงไทยภายในจัดแสดง เสื้อผ้า ชุดประจำเผ่า เนื่องด้วยอำเภออัมผางมีทรัพยากรที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์มีพันธุ์ไม้ที่สวยงามและหายากและมีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน เช่น วัฒนธรรมการทอผ้าด้วยมือก็ยังมีถึงปัจจุบันและประเพณีลอยกระทงซึ่งจัดขึ้นโดยทางสำนักงาน อบตจึงมีนักท่องเที่ยวลั่งไหลเข้ามามากมายใน ทุก ๆ ปีทางเจ้าหน้าที่ อบต แลเห็นแนวทางที่จะนำรายได้เข้ามาให้กับคนในชุมชนจึงจัดตั้งสมาคมสินค้าโอท็อป ซึ่งก็จะมีกรวางจำหน่ายสินค้าของฝาก เช่น ผ้าทอกะเหรี่ยง เซวา เซโปล์ เซชู แท เป็นต้น และอัมผางยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของประเทศไทยเป็นน้ำตกที่สวยงามติดอันดับต้น ๆ ของประเทศไทยโดยอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและมีเจ้าหน้าที่คอยประจำการดูแลรักษาอยู่ซึ่งน้ำตกก็จะมีที่สวยงามในช่วงปลายปีจึงมีนักท่องเที่ยวและคนในชุมชนเข้าไปเที่ยวมากมายแต่ยังขาดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ในเรื่องที่พัก บริษัทนำเที่ยว และของฝากต่าง ๆ ฉะนั้นก็เลยอยากแก้ไขในด้านนี้จึงอยากแก้ไขโดยการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ในตัวอำเภออัมผางให้แก้ไขในส่วนนี้ และนี่ก็เป็นปัญหาที่ยังไม่มีใครแก้จึงส่งผลเสียและขาดรายได้ในส่วนนี้ คุณภาพการท่องเที่ยว ที่คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม องค์กรชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดย สมาชิกในชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาท

เป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนานวนศรี และสมภาพ ยี่ จอหอ, 2556) นอกจากประโยชน์ของการท่องเที่ยวแล้ว อีกมุมหนึ่งการท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบต่อ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน เมื่อการท่องเที่ยวเกิดผลกระทบต่อชุมชนจึงมีความ จำเป็นที่ชุมชนจะต้องรวมตัวกัน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ช่วยกันคิด วางแผน ดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมกันพัฒนา และร่วมกันแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงร่วมกัน สร้างกฎกติกาของชุมชนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ปฏิบัติอยู่ในกฎกติกาของชุมชน หรือการ สร้างมาตรฐานต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบที่เกินความสามารถของ คนในชุมชนจะแก้ไขได้

ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนา “แนวทางการจัดการท่องเที่ยว เชนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4” คือ เศรษฐกิจชุมชน สังคม ประชาชนในชุมชนให้มีชีวิตอยู่ดีกินดี และสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ รวมถึงการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตอันดีงามของชุมชน สืบทอดรุ่นต่อรุ่น บริหาร ทรัพยากรได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืนในชุมชน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พักแรม และสิ่งอำนวยความสะดวก (วิภาวี อินทราคม, 2553)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตก ทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการจัดการแนวทางการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตก ทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตากตามหลักอิทธิบาท 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง น้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4” ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการ วิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ประกอบด้วย 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลอุ้มผาง ตำบลแม่กลอง และตำบลแม่ละมั่ง ตำบลอุ้มผาง 7 หมู่บ้าน ตำบลแม่กลอง 4 หมู่บ้าน และแม่ละมั่ง 8 หมู่บ้าน รวม 19 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมดในเขต 3 ตำบล จำนวน 15,896 คน (กรมการปกครอง, 2564) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) พิจารณาจากจำนวนประชากรเพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 391 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .894 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวของน้ำตกทีลอซู อำเภออุ้มผาง จังหวัดตากแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert, R., 1970) และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้แบบสอบถามแบบหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูล สำคัญ จำนวน 15 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์โดยการสร้างข้อมูล (Analysis Induction)

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผางน้ำตกทีลอซู อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผางน้ำตกทีลอซู อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยภาพรวม

(n=391)

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
เชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ	4.63	0.50	มากที่สุด
มีความเพียร ความมุ่งมั่นทุ่มเท	4.58	0.55	มากที่สุด
การมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ	4.56	0.55	มากที่สุด
การทบทวนในสิ่งที่คิดได้ทำมา	4.43	0.59	มาก
ภาพรวม	4.55	0.37	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ มีความเพียร ความมุ่งมั่นทุ่มเท มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.55) และการมีใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.55) และน้อยที่สุด คือ การทบทวนในสิ่งที่คิดได้ทำมามีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตากตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวม

(n=391)

แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง น้ำตกทีลอซู ตามหลักอิทธิบาท 4 อำเภออัมผาง จังหวัดตาก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
สิ่งอำนวยความสะดวก	4.49	0.62	มากที่สุด
กิจกรรม	4.15	0.67	มากที่สุด
สิ่งดึงดูดใจ	4.59	0.55	มากที่สุด
พื้นที่	4.23	0.63	มาก
ภาพรวม	4.42	0.50	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าด้านสิ่งดึงดูดใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.59, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ สิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = 0.62) และพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.63) และน้อยที่สุด คือ กิจกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการจัดการแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก พบว่า

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาท 4 กับการจัดการแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	X _{รวม}	Y _{รวม}
X ₁	1									
X ₂	.411**	1								
X ₃	.466**	.510**	1							
X ₄	.277**	.463**	.408**	1						
X _{รวม}	.716**	.793**	.778**	.725**	1					
Y ₁	.266**	.124*	.108*	.213**	.239**	1				
Y ₂	.097**	.095*	.078*	.082*	.021*	.111*	1			
Y ₃	.992**	.403**	.462**	.286**	.712**	.274**	.270**	1		
Y ₄	.445**	.959**	.472**	.352**	.740**	.200**	.123*	.451**	1	
Y _{รวม}	.691**	.708**	.493**	.395**	.760**	.599**	.331**	.706**	.784**	1

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูงมาก ($r=784^{**}$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า คู่ของด้านสิ่งดึงดูดใจกับด้านความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำมีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ($r=.992^{**}$) รองลงมา คือ คู่ของด้านพื้นที่กับด้านความเพียร ความมุ่งมั่นทุ่มเท ($r=.959^{**}$) และค่าที่น้อยที่สุดคือ ด้านกิจกรรมกับด้านการมีใจจดจ่อและรับผิดชอบ ($r=.078^{**}$)

3. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตากตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่ามี 4 ด้าน

3.1. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ประกอบด้วย 1) เน้นให้มีร้านอาหารที่มีราคาเหมาะสมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว 2) ในพื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู ได้จัดให้มีแหล่งข้อมูลหรือศูนย์ข้อมูลเพื่อบริการนักท่องเที่ยวได้ทราบก่อนเข้าไปเที่ยวชม 3) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู เน้นให้มีห้องน้ำประจําทางที่เดินเข้าไปมีความสะอาด สะดวกเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว 4) ในพื้นที่ได้จัดให้มีถนนที่มีความสะดวกเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยมีรถโดยสารคอยบริการนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ และ 5) ในพื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู ได้จัดให้มีห้องน้ำและทางลาดเพื่อบริการต่อนักท่องเที่ยวผู้พิการ ผู้สูงอายุ

3.2. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านกิจกรรม ประกอบด้วย 1) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู เน้นกิจกรรมในการส่งเสริมและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่าทดแทน การทำฝาย และเก็บขยะ 2) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมงานประจำปี 3) เน้นให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อม 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและสนับสนุนให้เกิดความสุข และ 5) จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม และ ประเพณี เช่น การทำบุญเจตีย์ และอื่น ๆ

3.3. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสิ่งดึงดูดใจ ประกอบด้วย 1) อนุรักษ์เส้นทางและดูแลรักษาน้ำตกทีลอซูให้มีความสวยงามและสะอาดอยู่ตลอด 2) ดูแลรักษาป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์ไม่มีการเผ่าป่าและไม่ทำลายป่า 3) มีสัตว์ป่าที่หลากหลายชนิดและมีเส้นทางทางศึกษาธรรมชาติที่สามารถถ่ายรูปได้ 4) มีพรรณไม้หายากและสวยงามให้นักท่องเที่ยวชม และ

5) รอบเขตเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์สวยงาม และยังเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน

3.4. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านพื้นที่ ประกอบด้วย 1) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู ได้มีการจัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยว 2) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู มีที่พักที่สะอาด สะดวก และปลอดภัย 3) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู มีการสำรวจความพร้อม และปรับปรุงเป็นระยะตลอด 4) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู มีการจัดทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยว และ 5) พื้นที่รอบเขตของน้ำตกทีลอซู ได้มีการจัดเส้นทางธรรมชาติ รอบเขตรักษาพันธุ์ป่าให้นักท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4 การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ สิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.62) และพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.63) และน้อยที่สุด คือ กิจกรรม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.67) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชญาณันต์ คุปตะวินทุ (2556) พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการจัดการโฮมสเตย์ บ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านที่พัก ด้านความปลอดภัย ด้านอ้อยาศัยมิตรของเจ้าของบ้านและสมาชิกในครัวเรือน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม ด้านการสร้างความผูกพันของผลิตภัณฑ์ ด้านการบริหารของกลุ่มโฮมสเตย์ ด้านประชาสัมพันธ์ ยกเว้นด้านอาหาร และรายการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก และนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการนำแนวทางการจัดการโฮมสเตย์ บ้านหม้อ ไปใช้ให้ประสบความสำเร็จทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

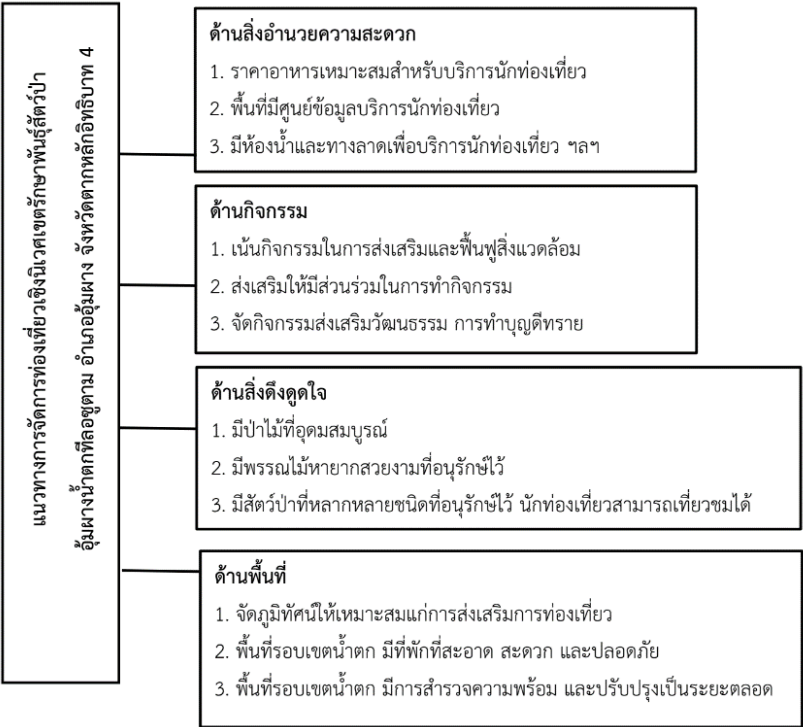
2. หลักอิทธิบาท 4 มีความสัมพันธ์กับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูงมาก ($r=784^{**}$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าค่าของด้านสิ่งดึงดูดใจกับด้านความเชื่อมั่นในสิ่งที่ทำมีค่า

ความสัมพันธ์ที่สูงที่สุด ($r=.992^{**}$) รองลงมา คือ คู่ของด้านพื้นที่กับด้านความเพียร ความมุ่งมั่นทุ่มเท ($r=.959^{**}$) และค่าที่น้อยที่สุดคือ ด้านกิจกรรมกับด้านการมีใจจดจ่อและรับผิดชอบ ($r=.078^{**}$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิสาร์ตน์ จุลวงศ์ (2553) พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรท่องเที่ยวเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตรท่องเที่ยวเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ มีกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4 กระบวนการ คือ การวางแผน การจัดสายงาน การดำเนินงาน และการควบคุมการดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ประการ ได้แก่ ทุนทางบุคคล ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรมและทุนภายนอก จากการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแห่งนั้น มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีผู้นำที่เข้มแข็ง เสียสละ และมีวิสัยทัศน์ ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของคนในชุมชน และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมเพื่อนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนต่อไป

3. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อัมผางน้ำตกทีลอซู ตามหลักอิทธิบาท 4 อำเภออัมผาง จังหวัดตาก มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ราคาอาหารเหมาะสมสำหรับบริการนักท่องเที่ยว, พื้นที่มีศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว, มีห้องน้ำและทางลาดเพื่อบริการนักท่องเที่ยว 2) ด้านกิจกรรม คือ เน้นกิจกรรมในการส่งเสริมและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม, ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม, จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมการทำบุญดีทนาย 3) ด้านสิ่งดึงดูดใจ คือ มีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์, มีพรรณไม้หายากสวยงามที่อนุรักษ์ไว้, มีสัตว์ป่าที่หลากหลายชนิดที่อนุรักษ์ไว้ นักท่องเที่ยวสามารถเที่ยวชม 4) ด้านพื้นที่ คือ จัดภูมิทัศน์ให้เหมาะสมแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยว, พื้นที่รอบเขตน้ตกมีที่พักที่สะอาด สะดวก ปลอดภัย, พื้นที่รอบเขตน้ตกมีการสำรวจความพร้อม และปรับปรุงเป็นระยะ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตติยาพรหมกลัป (2562) พบว่า ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และสิ่งที่ชุมชนสร้างขึ้น ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรม สิ่งดึงดูดใจ และความเป็นอัตลักษณ์เชิงพื้นที่

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการศึกษา “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผาง น้ำตกทีลอซู ตามหลักอิทธิบาท 4 อำเภออัมผาง จังหวัดตาก” ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ดังนี้ การเริ่มต้นของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเริ่มที่ทำความเข้าใจกับสมาชิกในชุมชนให้เห็นประโยชน์ของการจัดการท่องเที่ยว โดยการชี้แจง หรือการนำเสนอผู้นำเสนอต้องอธิบายในส่วนที่เป็นประโยชน์ และผลกระทบไปพร้อมกัน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้รับข้อมูลทั้งด้านบวก และผลกระทบ เมื่อสมาชิกในชุมชนมีความเห็นร่วมกันที่จะทำการท่องเที่ยว ขั้นตอนมาเป็นขั้นตอนของการระดมความเห็น และขอความร่วมมือทุกภาคส่วนในชุมชน หรือสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน ร่วมกันสร้างเครือข่าย ร่วมกันศึกษาศักยภาพของชุมชน และความเป็นไปได้ของการจัดการท่องเที่ยว วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา นำผลการศึกษามาพัฒนาให้เกิดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบายของการท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงกำหนดกฎกติการ่วมกันในชุมชนเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการ

ท่องเที่ยว และเป็นแนวปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว ต่อมากำหนดรูปแบบการบริหารจัดการ โดยสมาชิกในชุมชนมีหน้าที่ในการบริหารจัดการทั้งหมด ร่วมกันจัดโปรแกรมกิจกรรมและเส้นทาง การท่องเที่ยวที่นำเสนอของดีในชุมชนที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของตนบนพื้นฐานการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวที่สร้างการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว เมื่อได้โปรแกรม กิจกรรม และเส้นทางท่องเที่ยวแล้ว ผู้จัดการท่องเที่ยวต้องทดลองกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และนำมาปรับปรุงก่อนที่จะเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาท่องเที่ยว หลังจากการทดลอง และนำผลสะท้อนมาพัฒนาปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้ว จึงนำเสนอข้อมูลทางการท่องเที่ยวของชุมชนไปสู่นักท่องเที่ยว โดยใช้เครื่องมือทางการตลาด และการสื่อความหมายการท่องเที่ยว และกิจกรรมท้ายสุด คือ การประเมินผลการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน โดยประเมินผลรายการกิจกรรม หลังจากให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวในชุมชน และการประเมินผล ตามแต่ชุมชนจะเห็นสมควร เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนา และปรับปรุงการท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตาก ตามหลักอิทธิบาท 4” ผู้วิจัยได้ข้อสรุปและการเสนอแนะไว้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซู อำเภออัมผาง จังหวัดตากตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้

1. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซูควรมีนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์ต้นน้ำ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
2. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซูควรมีนโยบายให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมประชุมในการจัดการท่องเที่ยว
3. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกทีลอซูควรมีนโยบายในการจัดตั้งจุดประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารของแหล่งท่องเที่ยว

4. เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอัมผางน้ำตกที่ล่อชูควรมีนโยบายในการส่งเสริมการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันระหว่างประชาชนกับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ผู้นำชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นร่วมมือกันในการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานบ้าน พิพิธภัณฑสถานน้ำ โดยการสร้างความเป็นเอกลักษณ์ มีสิ่งอำนวยความสะดวก ให้เข้าถึงทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ตั้งพิพิธภัณฑสถาน

2. เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ผู้นำชุมชน และประชาชนควรจัดตั้งคณะกรรมการหรือสมาชิกให้เป็นผู้ชักชวนให้ประชาชนได้รับข่าวสารในการจัดการท่องเที่ยวจะทำให้องค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชนและทุกระดับ โดยมีระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับท้องถิ่นที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับประชาชน เพื่อจะได้มีการเตรียมข้อตกลงวางแผนการดำเนินงานในการจัดหางบประมาณ ทรัพยากร และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมงาน

3. เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ผู้นำชุมชน และประชาชนต้องตั้งจุดประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่มีความถูกต้อง ชัดเจน และเป็นไปในทิศทางเดียวกันแก่นักท่องเที่ยว เพื่อป้องกันนักท่องเที่ยวเกิดเข้าใจผิดและคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง

4. ประชาชนและนักท่องเที่ยวควรมีสัมพันธไมตรีที่ดีต่อกัน จะต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่ง รวมไปถึงควรเคารพวิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชนท้องถิ่น เพื่อร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้ดำรงอย่างยั่งยืนและสืบทอดเป็นมรดกที่มีคุณค่าต่ออนุชนรุ่นหลัง

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. (2564). *อำเภออัมผาง*. เข้าถึงได้จาก [http:// www.amphoe.com](http://www.amphoe.com)

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2564). *น้ำตกที่ล่อชู*. เข้าถึงได้จาก https://www.facebook.com/DNP1362/photos/a.1608134926168076/1848203405494559/?paipv=0&eav=AfZDRHi2Cwbn3QrDjKS0ePXXK4W5ZyNzFPLSKvi5WKN4lAco21Ft90wHrSGa41B8qL0E&_rdr

- ชญานันตย์ คุปตะวินทุ. (2556). *แนวทางพัฒนาการจัดโฮมสเตย์บ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา). คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิสาร์ตน์ จุลวงศ์. (2553). *การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเชิงเกษตร ล่องเรือชมสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พจนา สอนศรี และสมภาพ ยี่จ่อหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่ : หจก.วนิดาการพิมพ์.
- รัตติยา พรหมกัลป์, พระเทพปริยัติเมธี และนัยนา เกิดวิชัย. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 21(1), 13-28.
- วิภาวี อินทราคม. (2553). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจบริโภคผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเกาะสีชังจังหวัดชลบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Likert, R. (1970). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York : Wiley & Son.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York : Harper. & Row.

Development of Ariyasacca 4 Learning Activity Set on Sufficiency Economy of Prathomsuksa 5 Students at Anuban Chumtabong School, Mae Poen District, Nakhon Sawan Province

Kitjaphat Wanthong¹ and Pisamai Robchanachai Poolsuk²

Received: August 31, 2023

Revised: October 16, 2023

Accepted: October 18, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to develop and find out the effectiveness of Ariyasacca 4 learning activity sets on Sufficiency Economy with efficiency meeting the criteria of 80/80; 2) to compare learning achievement before and after studying with Ariyasacca 4 learning activity set on Sufficiency Economy; and 3) to study student satisfaction of Prathomsuksa 5 students at Anuban Chumtabong School, Mae Poen District, Nakhon Sawan Province towards Ariyasacca 4 learning activity set on Sufficiency Economy. The sample group used in the research consisted of 30 Prathomsuksa 5/2 students of at Anuban Chumtabong school, Mae Poen District, Nakhon Sawan Province, obtained through purposive sampling. The tools used in this research included: 1) Ariyasacca 4 learning activity set on Sufficiency Economy; 2) a pre-study and post-study achievement test, 30 questions; 3) a rating scale satisfaction assessment, 15 items. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test. The research results found that 1)

¹ Anuban Chumtabong School

² Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: kitjaphat.wt@gmail.com T.081-9916179

Ariyasacca 4 learning activity set on Sufficiency Economy had an efficiency equal to (E1) 83.33/(E2). 86.11; 2) Prathomsuksa 5 students had higher learning achievement after learning than before learning at a statistical significance of .05; and 3) Prathomsuksa 5 students were satisfied with learning with Ariyasacca 4 learning activity set on Sufficiency Economy at the highest level.

Keywords: Development of Learning Activity Set, Sufficiency Economy, Ariyasacca 4

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์

กิจจาพัฒน์ วันทอง¹ และพิสมัย รบชนะชัย พูลสุข²

Received: August 31, 2023

Revised: October 16, 2023

Accepted: October 18, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงโดยมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ 3) แบบประเมินความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงมีประสิทธิภาพเท่ากับ (E1) 83.33/(E2) 86.11 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึง

¹ โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พอใจต่อการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้, เศรษฐกิจพอเพียง, อริยสัจ 4

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในสาระเศรษฐศาสตร์ ระดับประถมศึกษา มีเนื้อหาที่เข้าใจยาก ถึงแม้จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันก็ตาม ครูควรใช้กระบวนการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม การประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และวิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ในขณะเดียวกันครูต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเปลี่ยนบทบาทเช่นกัน โดยผู้เรียนต้องกำหนดเป้าหมายวางแผนและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครูประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง การสอนในสาระดังกล่าวจึงจำเป็นต้องแสวงหาเทคนิค การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถอยู่ในสังคมฐานความรู้ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพทางสมองด้านการคิด การให้เหตุผล ตลอดจนการรู้จักแก้ปัญหาได้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ฝึกทักษะการแก้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหาด้วยสติปัญญา ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 โดยใช้สถานการณ์ปัญหา ในการพัฒนาทักษะการคิดที่เป็นระบบระเบียบ การเรียนการสอนในปัจจุบันมีการปรับไปตามสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการโดยผ่านระบบการเรียนการสอนออนไลน์ซึ่งครูผู้สอนพยายามคิดหานวัตกรรมที่สามารถสอนได้อย่างมี

ประสิทธิผลด้วยหลากหลายวิธีการและแนวทางพัฒนานวัตกรรมการสอนที่ดีคือการทำวิจัยควบคู่กับการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ให้ได้คุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อเสนอเป็นแนวทางการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนสำหรับครูโดยบูรณาการหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาหลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ คือ ปัญหา สมุทัย คือ สาเหตุให้เกิดปัญหา นิโรธ คือ วิธีการแก้ปัญหา และมรรค คือ แนวทางการสอนจากปัญหาให้เป็นปัญญาเชิงบูรณาการสร้างสรรค์ (วาสนา จินดาสวัสดิ์ และคณะ, 2564)

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้นักเรียน มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบยิ่งขึ้นสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าควรทำการพัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นนักแก้ปัญหาที่ดีโดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นคว้าด้วยตนเอง หาสาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งการจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวก็คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 กล่าวคือ เริ่มต้นจากปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบ โดยกำหนดรู้ ทำความเข้าใจกับปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบนั้นให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียมแก้ไขในเวลาเดียวกันก็กำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัดว่าคืออะไร จะเป็นไปได้หรือไม่ และเป็นไปได้อย่างไร แล้วคิดวางวิธีปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหาโดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น เพราะกิจกรรมการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายประสงค์ อีกทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นพื้นฐานในการเรียนในขั้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 60 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การศึกษาแบบแผนการศึกษาของ Fitz-Gibbon ซึ่งเป็นแบบ One Group Pretest-Posttest Design (เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว แต่มีการวัดผลก่อนศึกษา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และหลังศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้)

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest-Posttest Design

ทดสอบก่อนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้	ตัวแปรอิสระ	ทดสอบหลังศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
O_1	X	O_2

เมื่อ X	หมายถึง	ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์
O ₁	หมายถึง	การทดสอบก่อนศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้
O ₂	หมายถึง	การทดสอบหลังศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์

ฉบับที่ 2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอ แม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์

ฉบับที่ 3 แบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ผลการประเมินค่า IOC พบว่า แบบทดสอบมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ถือว่าแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

ฉบับที่ 4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจ ผลการประเมินค่า IOC พบว่า แบบประเมินความพึงพอใจมีค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 ถือว่าแบบประเมินความพึงพอใจมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ

3. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนศึกษาและหลังศึกษาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภายในกลุ่มเดียวกัน โดยใช้วิธีทางสถิติ t-test Dependent

สรุปผลการวิจัย

จากศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์” ตามขั้นตอนการทำวิจัยไว้นั้นปรากฏผลการวิจัยเป็นตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1. ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า

1.1 ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ มีเนื้อหาจำนวน 3 เรื่อง โดยใช้เวลาเรียนเรื่องละ 3 คาบ รวม 9 ชั่วโมง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์

ลำดับเรื่อง	ชื่อเรื่อง	จำนวนชั่วโมง
เรื่องที่ 1	แนวคิด และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1 ชั่วโมง
เรื่องที่ 2	การน้อมนำศาสตร์พระราชา โคกหนองนาโมเดล	1 ชั่วโมง
เรื่องที่ 3	เศรษฐกิจพอเพียงกับการใช้ชีวิตประจำวัน	1 ชั่วโมง
รวม	เนื้อหาทั้งหมดทั้งสิ้น 3 เรื่อง	3 ชั่วโมง

จากตาราง ที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ มีเนื้อหาจำนวน 3 เรื่อง โดยใช้เวลาเรียนเรื่องละ 3 คาบ รวม 9 ชั่วโมง

1.2 ผลการประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ โดยนำเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์

ที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ เหมาะสม
1	มีความสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบัน	4.80	0.45	มากที่สุด
2	มีความทันสมัย แปลกใหม่และแตกต่างจากการเรียนรู้ปกติ	4.60	0.55	มากที่สุด
3	จำนวนนวัตกรรมครอบคลุมสาระการเรียนรู้และกิจกรรมของผู้เรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
4	การใช้ภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน เข้าใจง่ายถูกต้องและมีความชัดเจน	4.60	0.55	มากที่สุด
5	กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
6	ภาพกราฟฟิก หรือวีดิทัศน์ประกอบเนื้อหา มีความสอดคล้องกัน	4.00	0.71	มาก
7	จัดเรียงลำดับเรื่องถูกต้อง ชัดเจน มีความเป็นระเบียบ	4.80	0.45	มากที่สุด
8	ออกแบบมีความดึงดูดใจ น่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
9	ข้อปฏิบัติในการใช้นวัตกรรมเข้าใจง่าย ชัดเจน	4.80	0.45	มากที่สุด
10	มีความเหมาะสมกับเวลาในการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
11	เรียนรู้ได้ในทุกช่องทางทั้งออนไลน์ ออนไซต์และสะดวกง่ายต่อการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
12	ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างครูและนักเรียน	4.20	0.45	มาก
13	ออกแบบทักษะการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
14	ทำให้เกิดการสรุปรวบยอดได้	4.60	0.55	มาก

ที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ เหมาะสม
15	นวัตกรรมสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมได้ ทั้ง ความรู้ทักษะ กระบวนการและเจตคติ	4.40	0.55	มาก
16	การจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 มีความสอดคล้องกับ กิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง	4.20	0.84	มาก
17	การจัดการเรียนรู้สามารถนำหลักอริยสัจ 4 มาปรับใช้ในการ ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม	4.40	0.55	มาก
18	การจัดการเรียนรู้มีความถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชา หน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	4.40	0.55	มาก
19	กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Steps of Learning Activities) ของการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามหลักอริยสัจ 4	4.80	0.45	มากที่สุด
20	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีเครื่องมือและวิธีการวัด ประเมินผลที่เหมาะสมกับผู้เรียน	4.40	0.55	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.51	0.54	มากที่สุด

จากตาราง ที่ 2 พบว่า การประเมินคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดคือมีความสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบัน จัดเรียงลำดับเรื่องถูกต้อง ชัดเจน มีความเป็นระเบียบ ออกแบบมีความดึงดูดใจ น่าสนใจ กระตุ้นการเรียนรู้ ข้อปฏิบัติในการใช้ชุดกิจกรรมเข้าใจง่าย ชัดเจน กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Steps of Learning Activities) ของการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามหลักอริยสัจ 4 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.80$, S.D.= 0.55) และที่มีคุณภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.00$, S.D.= 0.71) โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.54) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

1.3. ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์

คะแนน	จำนวน คน	คะแนน เต็ม	คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ค่าประสิทธิภาพ ร้อยละ (P)
ระหว่างเรียน (E1)	30	110	91.67	3.94	83.33
หลังเรียน (E2)	30	30	25.83	1.70	86.11

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุด กิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน เรียนและหลังเรียนของนักเรียนจำนวน 30 คน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้สูตร t-test ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์

การทดสอบ	คะแนนเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	Sig. (2-tailed)
ก่อนเรียน	11.60	4.83	-15.440 *	0.00
หลังเรียน	25.83	1.70		

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 11.60, S.D.= 4.83) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 25.83, S.D.= 1.70) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

ตารางที่ 5 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง

ที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ พึงพอใจ
1	ชุดกิจกรรม น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	4.27	0.45	มาก
2	ขั้นตอนการใช้นวัตกรรม มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ	4.53	0.51	มากที่สุด
3	การออกแบบเนื้อหา น่าสนใจ เหมาะสมกับการเรียนรู้	4.97	0.18	มากที่สุด
4	สี และขนาดตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจน เหมาะสม	4.63	0.49	มากที่สุด
5	ภาพกราฟฟิกและวีดิทัศน์ประกอบเนื้อหา เหมาะสม	4.70	0.47	มากที่สุด
6	กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ของนักเรียน	4.47	0.51	มาก
7	กิจกรรมการเรียนออกแบบได้เหมาะสมกับนักเรียน	4.53	0.51	มากที่สุด
8	ชุดกิจกรรมใช้งานง่าย สะดวก สามารถใช้ได้ทุกที่ ทุกเวลา	4.37	0.49	มาก
9	มีความทันสมัย แปลกใหม่ แตกต่างจากการเรียนปกติ	4.57	0.50	มากที่สุด
10	จำนวนชุดกิจกรรม พอเหมาะกับการเรียนรู้	4.50	0.51	มาก
11	ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง	4.23	0.43	มาก
12	เวลาที่ใช้ในการเรียนรู้จากชุดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.63	0.49	มากที่สุด
13	ชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน	4.77	0.43	มากที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับความ พึงพอใจ
14	สามารถไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้	4.17	0.38	มาก
15	ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน	4.70	0.47	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ย	4.54	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การออกแบบเนื้อหา น่าสนใจ เหมาะสมกับการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.97$, S.D. = 0.18) อยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ สามารถไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.38) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D.= 0.17)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์” มีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ (E1) 83.33/(E2) 86.11 แสดงว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอน โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องวิเคราะห์โครงสร้างและเนื้อหาตามกรอบหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2551 พัฒนาชุดการเรียนรู้ และดำเนินการสร้างตามหลักการสร้างชุดการเรียนรู้ ซึ่งชุดการเรียนรู้แต่ละเรื่องประกอบด้วย ชื่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คำนำสารบัญ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทครู บทบาทนักเรียน แบบทดสอบก่อนเรียน ชุดความรู้ ใบงาน แบบทดสอบหลังเรียน ภาคผนวก ตารางสรุปผลคะแนน แผนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ที่ให้นักเรียนสามารถศึกษา

และทำกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินคุณภาพความเหมาะสมของชุดการเรียนรู้ นำไปทดลองใช้จริงเพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขจนได้ประสิทธิภาพตามที่กำหนด นอกจากนี้ยังมีการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนไม่น่าเบื่อใช้เวลาในการจัดกิจกรรมในแต่ละชุดการเรียนรู้ได้เหมาะสม มีรูปภาพประกอบให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น เมื่อพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงจนสมบูรณ์แล้วจัดทำเป็นรูปเล่มได้อย่างสวยงาม จึงส่งผลให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) กล่าวว่า การกำหนดเกณฑ์หาประสิทธิภาพ หมายถึง การกำหนดระดับประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การกำหนดเกณฑ์จะประเมินจากพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ ประเมินพฤติกรรมต่อเนื่อง เป็นการประเมินจากพฤติกรรมย่อย ๆ หลายพฤติกรรม เรียกว่า “กระบวนการ” (Process) ของผู้เรียนที่สังเกตจากการประกอบ กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมรายบุคคล และกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่ผู้สอนกำหนด พฤติกรรมขั้นสุดท้าย เป็นการประเมินผลลัพธ์ (Product) ของผู้เรียนโดยพิจารณาจากการสอบหลังเรียนการกำหนดเกณฑ์ E1/E2 ให้มีค่าเท่าใดนั้นควรพิจารณาตามความเหมาะสม โดยปกติเนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ 80/80, 85/85 หรือ 90/90 ส่วนเนื้อหาที่เป็นทักษะอาจตั้งไว้ต่ำกว่านี้ เช่น 75/75 เป็นต้น เมื่อกำหนดเกณฑ์ แล้วนำไปทดลองจริง อาจได้ผลไม่ตรงตามเกณฑ์แต่ไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้เกินร้อยละ 5 เช่น ถ้ากำหนดไว้ 90/90 ก็ควรได้ไม่ต่ำกว่า 85.5/85.5 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอนงค์ ศรีชัยสุวรรณ และกิตติชัย สุธาสิโนบล (2558) พบว่า ชุดการสอนแบบอริยสัจสี่ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.42/86.85 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพรศรี อุ๋นตุ้ม (2558) พบว่า ได้แผนการจัดการเรียนรู้การคิดแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมแบบอริยสัจ 4 สารเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 9 แผน และโดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.92/82.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญไอรินทร์ ราชวงศ์ (2559) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธี สอนแบบอริยสัจสี่มีประสิทธิภาพ 85.45/88.64 แสดงว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประเสริฐ ขาตเมธี (โนไธสง) และคณะ (2561) พบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ในสาระ

พระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลักร้อย จังหวัดนครราชสีมา มีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้เรียนเกิดความสนใจ ตื่นเต้นและมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระเป็นอย่างดี

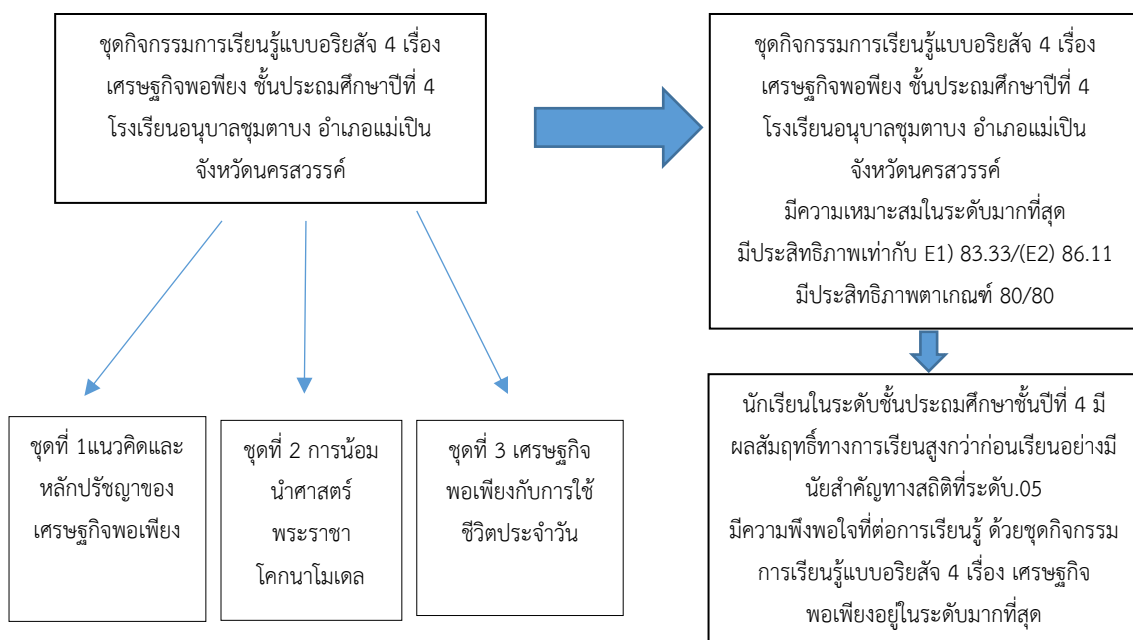
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ที่สร้างขึ้นได้ผ่านการทดสอบประสิทธิภาพจากการทดลองใช้เบื้องต้น และปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื้อหาในชุดการเรียนรู้เรียงตามลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังได้รับการนิเทศติดตามคอยให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงโดยประยุกต์ใช้หลักอริยสัจ 4 ได้เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจำเนียร กิ่งแก้ว (2555) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบอริยสัจสี่หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรอนงค์ ศรีชัยสุวรรณ และกิตติชัย สุราสีโนบล (2558) พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบอริยสัจ สี่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญญไอรินทร์ ราชวงศ์ (2559) พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามวิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 21.20 คิดเป็นร้อยละ 53.00 และคะแนน เฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 32.80 คิดเป็นร้อยละ 82.00 แสดงว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูง กว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนรา ตรีธัญญา (2558) พบว่า หลังเรียนตามรูปแบบนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประเสริฐ ชาติเมธิ (โนไธสง) และคณะ (2561) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยรวมจากการใช้วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ ในสาระพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลักร้อย จังหวัดนครราชสีมา หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ศาสนพิธี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.27/18.13 เมื่อนำไปทดสอบหาค่า t-test พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้งยัง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Scherer, S. C. (2003) พบว่า การให้การเสริมแรงและการลงโทษที่เหมาะสมจะช่วยให้การเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ประสบความสำเร็จมากขึ้น เพราะการเสริมแรงและการลงโทษจะทำให้ผู้เรียนเพิ่มความสนใจในการเรียน และประสบความสำเร็จในการเรียนมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lim, T. (2004) พบว่า บทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้นเมื่อนำไปใช้กับการจัดการเรียนการสอนและเปรียบเทียบกับการสอนแบบปกติ ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์หรือสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สามารถนำไปใช้ได้เกือบทุกวิชา และทุกระดับชั้น จึงเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สมควรนำมาเป็นสื่อการสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยใช้รูปแบบการสอนอริยสัจ 4 ที่สร้างขึ้นมีการกำหนดโครงสร้างอย่างเป็นระบบ กำหนดวัตถุประสงค์และขอบข่ายเนื้อหาไว้ชัดเจน ชุดการเรียนรู้มีคำแนะนำในการใช้ที่อ่านเข้าใจได้ง่าย ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ เนื้อหาในชุดการเรียนรู้แต่ละเรื่องมีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับหัวเรื่อง การจัดลำดับเนื้อหาเป็นไปตามลำดับขั้นตอน สามารถอ่านเข้าใจได้ง่าย การพิมพ์ การสะกดคำและการแบ่งวรรคตอนถูกต้อง ตัวอักษรมีขนาดเหมาะสม การย่อหน้าและการจัดวางข้อความในแต่ละหน้ามีความเป็นระเบียบ รูปเล่ม มีขนาดและความหนาเหมาะสม ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ส่วนใหญ่ชอบรูปแบบของชุดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยนำเสนอ ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของของอัญญไอรินทร์ ราชวงศ์ (2559) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามวิธีการสอนแบบอริยสัจ 4 เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ควรมีนโยบาย สนับสนุนให้ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้นไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ทุกโรงเรียน และมีการ นิเทศติดตามเป็นระยะ ๆ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ควรมีนโยบาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง

เศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนระดับประถมศึกษา นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงที่สร้างขึ้นไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และควรพัฒนาภาพกราฟฟิก หรือวีดิทัศน์ประกอบเนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกันมากขึ้น

2. ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลชุมตาบง อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์ ควรให้แนวคิดและข้อเสนอแนะกับนักเรียนในการนำความรู้เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพรหมานุสรณ์ จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์*, 16(1), 4-6.

จำเนียร กิ่งแก้ว. (2555). ผลของการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้าน ป่าช้า จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 10-12.

นรา ตรีธัญญา. (2558). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พรศรี อุ้นตุ้ม. (2558). *การคิดแก้ปัญหาโดยใช้กิจกรรมแบบอริยสัจ 4 สาระเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดกุคำ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระมหาประเสริฐ ชาติเมธี (โน้ตสง) และคณะ. (2561). การใช้วิธีสอนแบบอริยสัจสี่ในสาระพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหลักร้อย จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 5(1), 15-18.
- วาสนา จินดาสวัสดิ์ และคณะ. (2564). นวัตกรรมการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4. *วารสารภาวนาสารปริทัศน์*, 1(2), 35-38.
- อรอนงค์ ศรีชัยสุวรรณ และกิตติชัย สุธาสิโนบล. (2558). ผลการใช้ชุดการสอนแบบอริยสัจสี่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวไลยกรณ์ปริทัศน์*, 5(1), 14-23.
- อัญโอรินทร์ ราชวงศ์. (2559). ผลการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมตามวิธี สอนแบบอริยสัจสี่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 8(17), 45-50.
- Lim, T. (2004). *Test the 4 Noble Truths Theory of Learning with animated images related to the educational technology of Christian schools*. (Dissertation Abstracts Technology).
- Scherer, S. C. (2003). *Reinforcement and Punishment During Programmed Instruction*. (Dissertation Abstracts International).

บวรพัฒน์

Development of Online Learning Lesson on Good Citizen according to Democratic Way in Civic Duty and Culture Learning Substance of Matthyomsuksa 2 students of Takhliprachasan school, Takhli District, Nakhonsawan Province

Jetsada Kingmali¹ Alai Chantarapanich² and Paradorn Kaewbutdee³

Received: January 02, 2023

Revised: October 15, 2023

Accepted: October 18, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the effectiveness of learning activity set in developing online lessons on Good Citizenship according to the Democratic Way based on the 80/80 criteria; 2) to compare learning achievement before and after studying with a learning set in the form of online lesson development on Good Citizenship according to the Democratic Way; and 3) to study student satisfaction towards learning with learning activity set

on Good Citizenship according to the Democratic Way. It was an experimental research using One Group Pre-test Post-test Design. The sample group used in the research was Matthayomsuksa 2 students, semester 1, academic year 2022, Takhliprachasan School, totaling 40 people, obtained from simple random sampling using the classroom as the random unit. The research tools included 4 online lesson learning activity sets, a 30-question pre-study and post-study

¹ Takhliprachasan School

²⁻³ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: tan.203@hotmail.com

achievement test, 40 rooms, and a student satisfaction questionnaire towards learning with the online lesson learning activity sets on Good Citizenship according to the Democratic Way. Statistical data were analyzed by finding the efficiency of the online lesson learning activity set using percentages, comparing achievement before and after studying with the online lesson learning activity set using testing Paired-Sample t-test and finding student satisfaction with using the online lesson learning activity set on Good Citizenship according to the Democratic Way using the average and standard deviation. The results of the research found that 1) the results of the development of learning activity set in developing online lessons on Good Citizenship according to the Democratic Way found that overall, it had efficiency (E1/E2) equal to 85.97/89.39; 2) the results of the comparative test of learning achievement with learning activity set in developing online lessons on Good Citizenship according to the Democratic Way found that the learning achievement of students in the post-test was significantly higher than before-testing at the .05 level; and 3) the results of the study of satisfaction in using the learning activity set in developing online lesson on Good Citizenship according to the Democratic Way found that student satisfaction, overall was at a high level. The results of comparing learning achievement before studying and after studying with the learning set were significantly higher than before studying at the .05 level.

Keywords: Online Lesson Development, Efficiency, Learning Achievement, Satisfaction

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย สารหน้าที่พลเมือง และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ อำเภอดาคลี จังหวัดนครสวรรค์

เจษฎา กิ่งมะลิ¹ อาลัย จันทรพาณิชย์² และภารัตร์ แก้วบุตรดี³

Received: January 02, 2023

Revised: October 15, 2023

Accepted: October 18, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ในรูปแบบของการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบทเรียนออนไลน์ จำนวน 4 ชุด แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วยการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ โดยใช้ร้อยละ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ โดยใช้การทดสอบ Paired-

¹ โรงเรียนตากลีประชาสรรค์

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: tan.203@hotmail.com

Sample t-test และการหาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า มีประสิทธิภาพโดยรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 85.97/89.39 2) ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การพัฒนาบทเรียนออนไลน์, ประสิทธิภาพ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ

บทนำ

สาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสาระหลักสำคัญในการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกระดับประกอบไปด้วย สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระภูมิศาสตร์ สาระประวัติศาสตร์ สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมและสาระหน้าที่พลเมือง เป็นสาระที่สำคัญต่อการเรียนรู้เพื่อให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย โดยใช้การเชื่อมโยงคำว่า พลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยกับการอยู่ร่วมกันในสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ , 2551)

การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม การตัดสินใจโดยใช้เหตุผล มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจในกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียนตรวจสอบข้อมูล เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

และพึ่งพาซึ่งกันและกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ด้วยการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจา ดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี ในเรื่องการทะเลาะวิวาท ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติ เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาควิชาจิตในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาหน้าที่พลเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน ตาคิลีประชาสรรค์ พบว่า ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งจากการรายงานผลการเรียนปี การศึกษา 2564 พบว่า มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 12.83 (กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาวัฒนธรรม, 2564) ซึ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน ต้องมีการจัดการเรียนการสอนแบบ เผชิญเหตุในสถานการณ์แพร่ระบาดโรค Covid-19 หรือไวรัสโคโรนา จึงทำให้ผู้สอนและผู้เรียน ประสบปัญหาในการเรียนการสอนซึ่งต้องทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างเต็มรูปแบบ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค Covid-19 จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการจัดการเรียนรู้ด้วย บทเรียนออนไลน์หรือชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในโลกออนไลน์ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม การสอนได้ง่ายมากขึ้นเพราะเรื่องที่น่าสนใจจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นผู้เรียนจะคิดว่าเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว จึงไม่มีความน่าสนใจในการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยผู้สอนจึงจำเป็นต้องโน้มน้าวและหาสิ่งสนใจให้กับผู้เรียนโดยใช้กระบวนการทักษะในโลกออนไลน์ที่นักเรียนสามารถเข้าถึงได้ ด้วยตัวของนักเรียนเองและสอดคล้องกับสถานการณ์โรคระบาด Covid-19 ซึ่งผู้สอนจึงได้จัดทำ บทเรียนออนไลน์ให้นักเรียนได้สืบค้นวิเคราะห์และสามารถใช้กระบวนการทักษะแนวความคิดของ นักเรียนเป็นจุดศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ได้ อีกทั้งผู้เรียนยังสามารถเชื่อมโยงติดต่อสื่อสารกับผู้เรียน ด้วยกันโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ในการใช้บทเรียนออนไลน์เทคโนโลยีที่ผู้เรียนถนัดจะเป็นการ กระตุ้นและได้ประโยชน์ประสิทธิภาพประสิทธิผลเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยทำหน้าที่สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ในสาระสังคมศึกษา โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีสำนึกสากล (Active Citizens with Global Mindedness) แต่ในการจัดการเรียนรู้นี้ผู้สอนยังไม่บรรลุตามจุดประสงค์เพราะยังมีหน่วยการเรียนรู้บางเรื่องที่นักเรียนไม่สนใจเรียนรู้ ผู้สอนจึงได้หาสาเหตุของปัญหาโดยสัมภาษณ์ผู้เรียนจำนวน 8 คนที่ผ่านการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษาในรายวิชาสังคมศึกษา (หน้าที่พลเมือง) มาพูดคุยและให้ผู้เรียนสะท้อนการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ดังกล่าว นำมาสรุปและกำหนดหน่วยที่เป็นปัญหาที่ผู้เรียนต้องการพัฒนาการเรียนรู้มากที่สุดได้ หน่วยการเรียนรู้เรื่องการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยเพราะผู้เรียนคิดว่าเป็นเรื่องใกล้ตัวและสามารถศึกษาได้ด้วยตัวเองเนื่องจากในหนังสือจะมีบทความเนื้อหาหมกมาย

จากที่มาความสำคัญ ความจำเป็นและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทดลองใช้นวัตกรรมสื่อบทเรียนออนไลน์เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจและเข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 จึงจะทำการวิจัยชุดกิจกรรมการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อที่จะพัฒนาการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดนครสวรรค์ ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบทดลอง One Group Pre-test Post-test Design เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับความพึงพอใจ ในรายวิชาหน้าที่พลเมือง เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลิปราชาสรรค์ อำเภอตากลิ จังหวัดนครสวรรค์ มีการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง ที่นำมาใช้วิจัยในครั้งนี้ เป็นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลิปราชาสรรค์ ตำบลตากลิ อำเภอตากลิ จังหวัดนครสวรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือวิจัย ครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลิปราชาสรรค์โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ชุด คือ ชุดที่ 1 พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชุดที่ 2 สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชุดที่ 3 ผลจากการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชุดที่ 4 แนวทางการส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยชุดที่ 5 เรื่อง การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 10 ข้อ กำหนดไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2
- 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยการใช้การทดสอบ Paired-Sample t-test

3.การหาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่า มีประสิทธิภาพโดยรวม (E_1/E_2) เท่ากับ 85.97/89.39

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนตากคลีประชาสรรค์

ชื่อนวัตกรรม	ประสิทธิภาพ		
	$E_1 \bar{X}$	$E_2 \bar{X}$	E_1/ E_2
ชุดที่ 1 เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	80.08	83.33	80.08/83.33
ชุดที่ 2 เรื่อง สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	85.83	89.67	85.83/89.67
ชุดที่ 3 เรื่อง ผลจากการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	91.42	91.92	91.42/91.92
ชุดที่ 4 เรื่อง แนวทางการส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	86.58	92.67	86.58/92.67
รวม	85.97	89.39	85.97/89.39

2. ผลการทดสอบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนตากลิพรชาสรรค์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	ΣX	$\bar{X}$	S.D.	T	Sig
ก่อนเรียน	40	532	25.9	2.41	39.94	0.0000
หลังเรียน	40	1112	27.80			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.0.5

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจหลังเรียนอยู่ในระดับมาก ดังตาราง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลิพรชาสรรค์ ต่อการใช้ชุดการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ความพึงพอใจ	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
1. รูปแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานวัฒนธรรม น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้	4.81	0.59	มาก	1
2. ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรม มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ	3.63	0.74	มาก	10
3. สี และขนาดตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจนเหมาะสม	3.93	0.76	มาก	4
4. ภาพกราฟฟิกและสื่อประกอบเนื้อหา เหมาะสม	3.95	0.81	มาก	3

ความพึงพอใจ	คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
5. กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ของนักเรียน	3.85	0.70	มาก	8
6. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้งานง่ายสะดวกสามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา	3.90	0.74	มาก	5
7. มีความทันสมัย แปลกใหม่ แตกต่างจากการเรียนปกติ	4.00	0.72	มาก	2
8. จำนวนนวัตกรรม พอเหมาะกับการเรียนรู้	3.78	0.83	มาก	9
9. ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง	3.85	0.70	มาก	7
10. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน	3.85	0.83	มาก	6
รวม	3.95	0.74	มาก	

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยสาระหน้าที่พลเมืองและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้นนั้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ (E_1) 85.97/ (E_2) 89.39 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย รวมถึงการจัดทำเนื้อหา ข้อมูลแหล่งที่มาที่น่าเชื่อถืออย่างเป็นระบบ ประกอบกับผู้วิจัยได้ออกแบบชุดการเรียนรู้โดยนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อออนไลน์มาใช้เพื่อให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ และสะดวกสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่และได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ของศุภเศรษฐ์ พิงบัว (2562) พบว่า การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาอินเทอร์เน็ต ด้วยแอปพลิเคชัน Google Classroom ได้สรุปขั้นตอนในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดวิธีสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมหรือบทเรียนออนไลน์ ประกอบด้วย 1) เป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษา

ด้วยตนเอง 2) เป็นวิธีสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเป็นรายบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตาม ความสามารถของ ตน เป็นการตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) เป็นวิธีสอนที่ช่วยลดภาระครูและช่วย แก้ปัญหาการขาดแคลนครู 4) เป็นวิธีสอนที่พึงบทเรียนแบบโปรแกรม หากไม่มีบทเรียนหรือ บทเรียนไม่มีคุณภาพดีพอก็ย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) การสร้างบทเรียนให้มีคุณภาพที่ดี เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและมี ความยุ่งยากในการจัดทำผู้สร้างจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการ สร้างบทเรียน และ 6) บทเรียนแบบโปรแกรมที่ดียังมีปริมาณน้อย บทเรียนแบบโปรแกรม ที่มี คุณภาพไม่ดีพอจะไม่น่าสนใจและไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและทำให้ผู้เรียน เบื่อหน่าย ได้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.97/89.39 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (ภคพันธ์ งามอาจ, 2564)

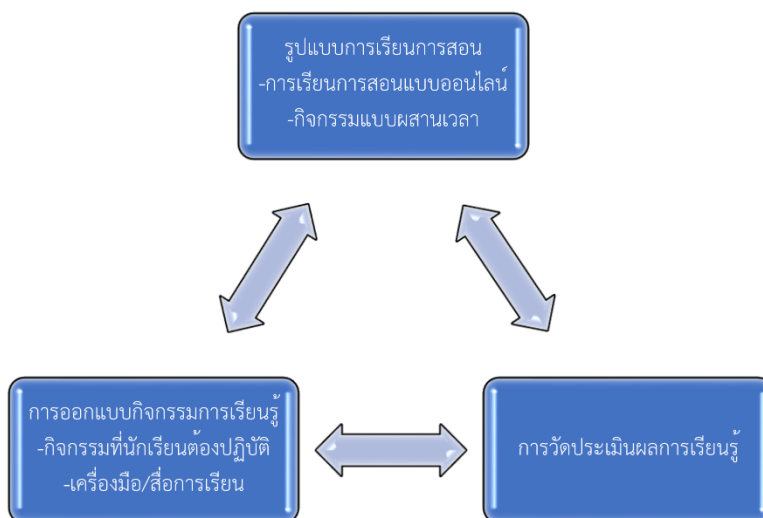
2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ด้วยชุด กิจกรรมการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้น มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 โรงเรียนตากลิพรายธรรม ทั้งนี้เพราะการจัดการเนื้อหาอย่างเป็นระบบและ เป็นสื่อในการค้นคว้าหาความรู้แก่นักเรียนเพิ่มเติมในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นสื่อประกอบการเรียนรู้ในวิชาหน้าที่ พลเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม และนอกจากจะใช้สอนได้ตรงตาม เนื้อหาวิชาและจุดประสงค์ของหลักสูตร อีกทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับชุดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเป็นการนำหลักการของ การพัฒนาชุดการเรียนรู้หรือชุดกิจกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำการเรียนรู้แบบ ออนไลน์ กระบวนการเรียนออนไลน์ เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ นักเรียน เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์โรคระบาดในปัจจุบัน แนวคิดของมูรธูส เมือง สุข (2549) ได้กล่าวถึงความหมายของจุดมุ่งหมายในการพัฒนาส่วนประกอบบทเรียนออนไลน์ เนื้อหาของบทเรียน (Content) คือ เนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้ที่เจ้าของวิชา เนื้อหาวิชา (Content Provider) ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นบทเรียนแหล่งความรู้ทางวิชาการที่สำคัญ และมีจำนวนมาก คือ แหล่งข้อมูลจากสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถม มัธยม อาชีวศึกษาและ อุดมศึกษาส่วนเนื้อหาของบทเรียนที่มาจากหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่สถาบันการศึกษาถือว่าเป็นเนื้อหา สำหรับการฝึกอบรมพนักงานในระดับต่าง ๆ ขององค์กร ระบบการบริหารการเรียน (LMS:

Learning Management System) ระบบบริหารการเรียนนั้นจะช่วยเนื้อหาบทเรียนไปยังผู้เรียน (Course Delivery) มีการบริหารจัดการเรียน (Learning Management) และติดตามตรวจสอบ (Measuring) โดยระบบจะดูแล ติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผลตั้งแต่ผู้เรียนได้เริ่มลงทะเบียน จนกระทั่งเรียนจบระบบทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ เจ้าของวิชาหรือผู้จัดทำ เนื้อหาบทเรียน (Content Provider) ผู้สอน (Instructor) ผู้เรียน (Learner) และผู้จัดการโครงการ (Manager) และ ผู้ให้บริการ (Operator) ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบจะเริ่มทำงานโดยส่งบทเรียนตามคำขอของผู้เรียนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต ไปแสดงที่ Web Browser ของผู้เรียนจากนั้นระบบจะติดตามและบันทึกก้าวหน้า รวมทั้งสร้างรายงานกิจกรรมและ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกหน่วยของ การเรียนอย่างละเอียด (มธุรส เมืองสุข, 2549)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่า อยู่ในเกณฑ์จาก มากไปหาน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 รูปแบบนวัตกรรม น่าสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 มีความทันสมัย แปลกใหม่ แตกต่างจากการเรียนปกติลำดับที่ 3 ภาพกราฟิกและสื่อประกอบเนื้อหา เหมาะสมลำดับที่ 4 สี และขนาดตัวอักษร อ่านง่าย ชัดเจน เหมาะสม ลำดับที่ 5 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้งานง่าย สะดวก สามารถใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา ลำดับที่ 6 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความ เหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ลำดับที่ 7 ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง ลำดับที่ 8 กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ของนักเรียนลำดับที่ 9 จำนวนนวัตกรรม พอเหมาะกับการ เรียนรู้ลำดับที่ 10 ขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรม มีความชัดเจน ง่ายต่อการปฏิบัติ ทำให้ทราบว่า นักเรียนมีความพอใจเป็นอย่างมากในการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลิปะชาสรรค์ เพราะในชุดการเรียนรู้เล่มนี้ได้รวบรวมข้อมูล รูปภาพ และเป็นชุดการเรียนแบบใหม่ที่ทันสมัย ทำให้เกิดการอยากทดลองของนักเรียน อีกทั้งยังเป็น กระบวนการฝึกใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน สามารถสืบค้นข้อมูล เพิ่มเติมในระหว่างที่ใช้ชุดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา จึงส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจเป็นอย่างมาก โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) รวมทุกด้าน เท่ากับ 3.95 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.74 ซึ่ง สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลิปะชาสรรค์อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างและพัฒนาสื่อนวัตกรรม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ (Online Learning) จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา ในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนในรูปแบบเดิม ๆ ให้เป็นการเรียนใหม่ ที่ใช้ เทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำการสอน นอกจากนี้ความหมายอีกในหนึ่งยังหมายถึง การเรียนทางไกล, การเรียนผ่านเว็บไซต์ อีกด้วย

การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online Learning) จะเป็นเรียนทางผ่านทาง อินเทอร์เน็ต โดยอยู่ในรูปแบบของคอมพิวเตอร์ เป็นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ บวกเข้ากับเครือข่าย อินเทอร์เน็ต สร้างการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์คุณภาพสูง โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง เกิดความสะดวก และเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกสถานที่ ทุกเวลา เป็นการสร้างการศึกษาตลอดชีวิตให้กับประชากร การเรียนการสอนแบบออนไลน์ เป็นการศึกษผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถ เลือกเรียนตามความชอบของตนเอง ในส่วนของเนื้อหาของเรียน ประกอบด้วย ข้อความ, รูปภาพ, เสียง, VDO และ Multimedia อื่น ๆ สิ่งเหล่านี้จะถูกส่งตรงไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser ทั้ง

ผู้เรียน, ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นทุกคน สามารถติดต่อ สื่อสาร ประเมิน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนทั่วไป โดยการใช้ E-mail, Chat, Social Network เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้แบบออนไลน์ จึงเป็นเหมาะสำหรับทุกคนเรียนได้ตลอดเวลา

การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ตลอดการทำกิจกรรมการเรียนรู้ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ การวัดและประเมินกระบวนการที่ผู้เรียนใช้ในการสร้างองค์ความรู้หรือชิ้นงาน ซึ่งอาจทำได้ด้วยการให้ผู้เรียนจัดทำเป็นวิดีโอหรือเอกสารเพื่ออธิบายวิธีการหรือขั้นตอนที่ได้ทำในระหว่างดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และอีกส่วนคือการประเมินผลลัพธ์หรือผลผลิตที่เกิดการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม โดยผู้สอนจะต้องกำหนดรูปคในการประเมินให้มีความชัดเจนและอาจให้ผู้เรียนที่ส่วนร่วมสะท้อนคิดเพื่อการประเมินผลลัพธ์หรือชิ้นงานที่ตนเองได้ทำ ทั้งนี้ ครูอาจนำเอาโปรแกรมประเภทแฟ้มสะสมงานอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Portfolio) มาช่วยในการรวบรวมหลักฐานจากการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนได้

TEST การทดสอบและหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมก่อนนำไปใช้จริงโดยกระบวนการที่น่าเชื่อถือ เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างสัมฤทธิ์ผลกับกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ อำเภอด่านช้าง จังหวัดนครสวรรค์ และใช้ในการดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาสื่อการเรียนออนไลน์ด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและศึกษาความพึงพอใจ

สรุป การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพ 85.97/89.39 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้บทเรียนออนไลน์ เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ มีค่าเฉลี่ยร้อยละหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เท่ากับ 89.39 พบว่า สูงกว่าเกณฑ์ที่คาดไว้ คือ ร้อยละ 80 และความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากลีประชาสรรค์ โดยรวมแล้วนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนควรปรับกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ ตามความเหมาะสมกับบริบทของนักเรียนและห้องเรียน รวมถึงความพร้อมในด้านอุปกรณ์ เช่น อินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน ฯลฯ

2. การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มตามกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ตามความถนัดของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาวัฒนธรรม. (2564) *รายงานการแสดงผลการเรียนรู้ โรงเรียนดาคิลีประชาสรรค์. (อัตสำเนา)*

ภคนันท์ งามอาจ. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรม การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*, 9(1), 149-158.

มธุรส เมืองสุข. (2549). *ผลการใช้บทเรียนออนไลน์ เรื่องดนตรี การแสดงในภาคอีสานกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*

ศุภเศรษฐ์ พิงบัว. (2562). *การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาอินเทอร์เน็ตด้วยแอปพลิเคชัน Google Classroom สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนการงานอาชีพและเทคโนโลยี). คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยบูรพา.*

บวรพัฒน์

Roles of Monks in Helping Flood Victims in Nakhon Sawan Province

Sirirote Namsena¹

Received: January 16, 2023

Revised: October 17, 2023

Accepted: October 19, 2023

Abstract

This academic article was to study the roles of monks in helping flood victims. This was a problem that directly affected farmers and gardeners, as well as causing damage to home as well. When there was a flood problem in any area, we often saw monks playing a role in helping people, whether it was making boxed rice to distribute, bringing some dry food to distribute, bringing some water and necessary supplies to distribute to the people. This allowed people affected by the flood to receive timely care. This role can earn love and respect from the people who have seen it. They have congratulated merit and have participated in helping to provide solutions to flood victims. This made Thai society a better place to live.

Keywords: Roles of Monks, Helping, Flood Victims

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: namsena@hotmail.com

บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ผู้ประสบอุทกภัยจังหวัดนครสวรรค์

ศิริโรจน์ นามเสนา¹

Received: January 16, 2023

Revised: October 17, 2023

Accepted: October 19, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ผู้ประสบอุทกภัย ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้เกษตรกรชาวนาชาวสวน ได้รับผลกระทบโดยตรงอีกทั้งทำให้บ้านเรือนได้รับความเสียหายตามไปด้วย เมื่อเกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ใดส่วนมากเราจะได้เห็นพระสงฆ์ได้มีบทบาทในการเข้าไปช่วยเหลือญาติโยมไม่ว่าจะเป็นการทำข้าวกล่องไปแจกบ้าง นำข้าวสารอาหารแห้งไปแจกบ้าง น้ำเปล่าบ้างและของใช้ที่จำเป็น ทำให้ประชาชนที่ประสบอุทกภัยได้รับการดูแลได้อย่างทั่วถึง ซึ่งบทบาทดังกล่าวสามารถทำให้ได้รับความรักเคารพจากญาติโยม ที่ได้พบเห็นได้อนุโมทนาบุญและได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือแก้ไขให้กับผู้ประสบอุทกภัยทำให้สังคมไทยน่าอยู่ขึ้น

คำสำคัญ: บทบาทพระสงฆ์, สงเคราะห์, ผู้ประสบอุทกภัย

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรม การคมนาคมขนส่ง และเป็นแหล่งอาหารเสริมที่สำคัญ (สุกาญจน์ รัตนเลิศนุสรณ์, 2550) อาจจะกล่าวได้ว่าสรรพสิ่งอิงอาศัยน้ำเป็นแหล่งกำเนิด แม้แต่ร่างกายของมนุษย์ทางพระพุทธศาสนาก็ได้กล่าวไว้ในมหาสติปัฏฐานสูตรว่า “ในกายนี้มีธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลมอยู่” (ม.ม. (ไทย) 12/111/107) ดังนั้นน้ำเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต ทั้งพืช สัตว์ รวมทั้งมนุษย์ด้วย คนเรามีชีวิตอยู่ได้ไม่เกิน 3 วันหากขาดน้ำ น้ำยังมีความสำคัญต่อทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดินแร่

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Corresponding author, e-mail: namsena@hotmail.com

ธาตุต่าง ๆ น้ำมีผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศธรรมชาติเพื่อสร้างความชุ่มชื้นในดินบนพื้นดินและในอากาศ เหมาะแก่การเจริญเติบโตของพืชและสัตว์นานาชนิดทำให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพสร้างความมั่นคงต่อระบบนิเวศโดยเฉพาะระบบนิเวศที่มีความอุดมสมบูรณ์ของป่าต้นน้ำเป็นต้น กำเนิดของน้ำและลำน้ำสาขาเป็นแหล่งสะสมน้ำที่มีขนาดใหญ่จนมีสิ่งมีชีวิตทั้งมนุษย์พืชและสัตว์ได้อาศัยแม่น้ำลำธารในการดำรงชีวิต (นิติกรณ์ วงศ์ชัย, 2553)

น้ำเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทย ตลอดชีวิตของคนไทยทุกรุ่นทุกสมัยผูกพันอยู่กับน้ำแทรกซึมอยู่ในคติความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ศิลปะพื้นบ้าน นาฏศิลป์ หรือแม้แต่การวางผังเมือง ทั้งเมืองโบราณและเมืองสมัยใหม่ก็คำนึงถึงแหล่งน้ำเป็นปัจจัยหนึ่ง วิถีชีวิตของคนไทยมีความผูกพันกับน้ำมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันจนอาจกล่าวได้ว่า “น้ำเป็นแหล่งกำเนิดของวัฒนธรรมไทย” (คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ, 2538) แต่ทว่าเมื่อน้ำมีคุณค่าอันศักดิ์สิทธิ์ได้เช่นกัน ถ้าหากไม่มีการจัดการควบคุมให้ดี น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นทดแทนใหม่ได้ โดยการหมุนเวียนเปลี่ยนไปตามวัฏจักรของน้ำ ถึงน้ำจะไม่มีวันหมดไปจากโลก แต่ปัญหาการขาดแคลน การเกิดน้ำท่วมทำลายชีวิตและทรัพย์สินก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่เสมอ นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากขาดการจัดการลุ่มน้ำที่เหมาะสม มีการใช้ประโยชน์ที่ดินไม่ถูกต้องตามศักยภาพของพื้นที่ ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากรและการพัฒนาความเจริญของประเทศทำให้สภาพธรรมชาติต้องถูกเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการเผาและทำลายป่าไม้บริเวณต้นน้ำลำธารเป็นอันมากซึ่งปัจจุบันปัญหาน้ำท่วมและปัญหากล้วยแล้งเป็นปัญหาที่สำคัญระดับประเทศเพราะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนและพื้นที่การเกษตรเป็นอันมาก

บทบาทของพระสงฆ์โดยเฉพาะเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ภายในวัดต้องสงเคราะห์ประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงกับวัดของตนที่เกิดอุทกภัยสอดคล้องกับภาระหน้าที่ปกครองสูงสุดภายในของพระสงฆ์ ซึ่งมหาเถรสมาคมซึ่งกำหนดภารกิจของวัดไว้ 6 ด้านซึ่งทางผู้เขียนนำมาใช้ คือ ด้านที่ 5 เป็นงานสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการช่วยเหลือสังคมทางด้านวัตถุในรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยเช่นการใช้วัดเป็นที่บำเพ็ญกุศลเกี่ยวกับการเกิดเจ็บตายการช่วยเหลือการสงเคราะห์ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากอุทกภัยจากวาตภัยและการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ภายในวัด (สุทธิพงศ์ ดันตยาพิศาลสุทธิ, 2541)

เนื้อเรื่อง

อุทกภัย (Flood) คือ ภัยที่เกิดจากน้ำท่วม ซึ่งเป็นน้ำที่ท่วมพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งเป็นครั้งคราว เนื่องจากมีฝนตกหนักหรือหิมะละลาย ทำให้น้ำในลำน้ำหรือทะเลสาบไหลล้นตลิ่งหรือป่าลงมาจากที่สูง ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

1. ปัจจัยที่ทำให้เกิดอุทกภัย ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดอุทกภัย มีดังนี้

1.1 ฝนตกหนักและต่อเนื่องยาวนาน เนื่องจากเกิดลมพายุ ลมมรสุมมีกำลังแรง หรือหย่อม ความกดอากาศต่ำมีกำลังแรง ส่งผลให้ไม่สามารถระบายน้ำออกจากพื้นที่ได้ทัน

1.2 พื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่ม บริเวณพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำมักจะประสบปัญหาน้ำท่วมเป็นประจำทุกปี หากมีฝนตกหนักต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นพื้นที่ต่ำจึงไม่สามารถระบายน้ำออกไปได้

1.3 น้ำทะเลหนุน ถ้าหากมีน้ำทะเลขึ้นสูงหนุนน้ำเข้าสู่ปากแม่น้ำจะทำให้ น้ำเอ่อไหลล้นฝั่ง ทำให้เกิดน้ำท่วมบริเวณสองฝั่งแม่น้ำ

1.4 พื้นที่รองรับน้ำต้นเขิน นับเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดน้ำท่วม เพราะปริมาณน้ำฝนที่ตก ลงมาแต่ละปีมีปริมาณไม่แตกต่างกัน แต่ตะกอนในท้องน้ำของแม่น้ำลำคลองและบึงมีมาก เมื่อถึงช่วงฤดูฝนที่มีปริมาณน้ำมากจึงไม่มีแหล่งกักเก็บจึงเอ่อท่วมพื้นที่ต่าง ๆ

1.5 สิ่งกีดขวางทิศทางการไหลของน้ำในอดีตน้ำฝนที่ตกลงสู่พื้นดินจะไหลโดยอิสระลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันได้มีสิ่งกีดขวางเส้นทางการไหลของน้ำทั้งในลำน้ำ เช่น ตะกอน สิ่งก่อสร้างริมลำน้ำกระชังปลา ส่วนบริเวณบนพื้นดินมีการสร้างถนน อาคาร บ้านเรือน และพื้นที่เกษตรกรรมขวางทิศทางการไหลของน้ำ น้ำจึงไม่สามารถไหลและระบายได้ จึงเกิดน้ำท่วมขึ้นตามพื้นที่ต่าง ๆ ลักษณะภูมิประเทศที่เสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัย มีดังนี้

1) บริเวณที่ราบ เนินเขา จะเกิดอุทกภัยแบบฉับพลัน น้ำไหลบ่าอย่างรวดเร็ว และมีพลังทำลายสูง ลักษณะแบบนี้ เรียกว่า “น้ำป่า” เกิดขึ้นเพราะมีน้ำหลากจากภูเขา อันเนื่องมาจากมีฝนตกหนักบริเวณ ต้นน้ำจึงทำให้เกิดน้ำหลากท่วมฉับพลัน

2) พื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำและชายฝั่ง เป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ จากน้ำล้นตลิ่ง เมื่อเกิดจะกินพื้นที่บริเวณกว้าง น้ำท่วมเป็นระยะเวลานาน

3) บริเวณปากแม่น้ำ เป็นอุทกภัยที่เกิดจากน้ำที่ไหลจากที่สูงกว่าและอาจจะ มีน้ำทะเลหนุน ประกอบกับแผ่นดินทรุดจึงทำให้เกิดน้ำท่วมขังในที่สุด (นิติกรณ วังชัย, 2553)

2. สถานการณ์การเกิดอุทกภัย ปัจจุบันน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกและที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมักเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน และเกิดรุนแรงขึ้น เนื่องจากมีฝนตกหนักต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน ตัวอย่างเช่น น้ำท่วมในเขตอำเภอหนองบัว, อำเภอไพศาลีและอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ ในปีที่ผ่านมาทำให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวได้รับความเดือดร้อน คือพื้นที่ทำนาจมไปกับน้ำ ถนนบางเส้นทางถูกตัดขาด พื้นที่เศรษฐกิจได้รับความเสียหายจากดินโคลน ส่วนอุทกภัยในประเทศไทยมักเกิดในลักษณะน้ำท่วมฉับพลันหรือน้ำป่า ทั้งนี้เนื่องจากการทำลายป่าไม้ เมื่อฝนตกน้ำจึงไหลซ้ำลงและเกิดน้ำท่วม เมื่อปริมาณน้ำมากขึ้นจะมีกำลังทำลายล้างสูง

3. ผลกระทบที่เกิดจากอุทกภัย สามารถแบ่งอันตรายและความเสียหายที่เกิดจากอุทกภัย ได้ดังนี้

3.1 น้ำท่วมอาคารบ้านเรือนสิ่งก่อสร้างและสาธารณสถาน ซึ่งทำให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมาก บ้านเรือนหรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่ไม่แข็งแรงจะถูกกระแสน้ำที่ไหลเชี่ยวพังทลายได้ คน สัตว์พาหนะ และสัตว์อาจได้รับอันตรายถึงชีวิตจากการจมน้ำตาย

3.2 เส้นทางคมนาคมและการขนส่ง อาจจะถูกตัดเป็นช่วง ๆ โดยความแรงของกระแสน้ำ ถนนสะพานอาจจะถูกกระแสน้ำพัดให้พังทลายได้ สินค้าพัสดุที่อยู่ระหว่างการขนส่งจะได้รับความเสียหายมาก

3.3 ระบบสาธารณูปโภค จะได้รับความเสียหาย เช่น โทรศัพท์ ไฟฟ้า

3.4 พื้นที่การเกษตรและการปศุสัตว์จะได้รับความเสียหาย เช่น พืชผล ไร่นาที่กำลังผลิดอกออกผลบนพื้นที่ต่ำอาจถูกน้ำท่วมตายได้ สัตว์พาหนะสัตว์เลี้ยงตลอดจนผลผลิตที่เก็บกักตุน หรือมีไว้เพื่อทำพันธุ์จะได้รับความเสียหาย ความเสียหายทางอ้อมจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยทั่วไป เกิดโรคระบาดสุขภาพจิตเสื่อมและสูญเสียความปลอดภัย

4. แนวทางการรับมือและแก้ไขปัญหามหาอุทกภัย

ผลกระทบและความเสียหายจากสภาวะน้ำท่วมมีมากมายทั้งทางตรงและทางอ้อมน้ำท่วมในเขตอำเภอหนองบัว อำเภอไพศาลีและอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์ มีทั้งที่สามารถประเมินเป็นมูลค่าได้และที่ไม่สามารถประเมินเป็นมูลค่าได้ ซึ่งในปัจจุบันการประเมินความเสียหายนั้นทำได้เฉพาะกับความเสียหายทางตรงอย่างเช่น ทรัพย์สิน บ้านเรือน ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการใช้ป้องกันบ้านเรือน รวมถึงค่าซ่อมแซมแต่ความเสียหายที่ไม่เป็นรูปธรรม อย่างเช่นผลกระทบด้าน

อารมณ์ความคิด การผัดนัดผัดสัญญาและอื่น ๆ นั้น ไม่สามารถประเมินค่าออกมาได้ ดังนั้นระบบการป้องกันแก้ไข และจัดการปัญหาอุทกภัยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นที่ยอมรับและได้รับความร่วมมือจากประชาชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาอุทกภัยไม่ใช่ปัญหาใหม่หรือเป็นปัญหาเฉพาะเจาะจงของพื้นที่แต่เป็นปัญหาที่มีมายาวนานและพบเจอได้ทั่วโลก หลายประเทศได้มีการศึกษาเพื่อหาหนโยบายการป้องกันและแก้ไขเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ตามแต่สภาพพื้นที่และวัตถุประสงค์

5. วิธีปฏิบัติในการป้องกันตนเองจากอุทกภัย มีดังนี้

5.1 การวางแผนการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ ควรกำหนดผังเมืองเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของตัวเมือง ไม่ให้กีดขวางทางไหลของน้ำ กำหนดการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่น้ำท่วมให้เป็นพื้นที่ราบลุ่มรับน้ำ เพื่อเป็นการหน่วงหรือชะลอการเกิดน้ำท่วม

5.2 ไม่บุกรุกทำลายป่าไม้ และไม่ปลูกพืชไร่บนพื้นที่ภูเขาสูงชัน เพราะจะขาดพื้นที่ดูดซับและชะลอการไหลของน้ำ ทำให้น้ำไหลลงสู่แม่น้ำลำห้วยได้อย่างรวดเร็ว

5.3 การเคลื่อนย้ายวัสดุจากที่ที่จะได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากน้ำท่วมให้ไปอยู่ในที่ปลอดภัยหรือที่สูง

5.4 การนำถุงทรายมาทำเขื่อน เพื่อป้องกันน้ำท่วม

5.5 การพยากรณ์และการเตือนภัยน้ำท่วมให้ประชาชนรับทราบล่วงหน้า เพื่อเตรียมป้องกัน

5.6 การสร้างเขื่อน ฝายท่าบและถนนเพื่อเป็นการกักเก็บน้ำหรือเป็นการกั้นทางเดินของน้ำเป็นต้น ข้อควรปฏิบัติเมื่อเกิดอุทกภัย มีดังนี้

- 1) ตัดสะพานไฟ และปิดแก๊สหุงต้มให้เรียบร้อย
- 2) อยู่ในอาคารที่แข็งแรงและอยู่ที่สูงพ้นจากน้ำที่เคยท่วม
- 3) ทำร่างกายให้อบอุ่นอยู่เสมอ
- 4) ไม่ควรขับขียานพาหนะฝ่าลงไปใ้กระแสน้ำหลาก
- 5) ไม่ควรเล่นน้ำหรือว่ายน้ำเล่นในขณะน้ำท่วม
- 6) ระวังสัตว์ที่มีพิษที่หนีน้ำท่วมขึ้นมาอยู่บนบ้านและหลังคากัดต่อย เช่น งู

ตะขาบ

7) ติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด เช่น สังเกตดินฟ้าอากาศ หรือติดตามคำเตือนที่เกี่ยวข้อง ลักษณะอากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา

8) เตรียมพร้อมที่จะอพยพไปในที่ปลอดภัยของชีวิตมากกว่าห่วงทรัพย์สิน ข้อควรปฏิบัติหลังเกิดอุทกภัย มีดังต่อไปนี้

8.1) ขนส่งคนอพยพกลับภูมิลำเนา

8.2) ช่วยเหลือในการรื้อสิ่งปรักหักพัง ซ่อมแซมบ้านเรือนอาคารต่าง ๆ

8.3) ทำความสะอาดบ้านเรือน ถนนหนทางที่เต็มไปด้วยโคลน

8.4) ซ่อมแซมสาธารณูปโภค ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด

8.5) ซ่อมแซมถนน สะพานและรางรถไฟ ให้กลับสู่สภาพเดิมให้เร็วที่สุด

8.6) การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย จากหน่วยบรรเทาทุกข์ต่าง ๆ

8.7) การจัดการด้านสาธารณสุขเพื่อป้องกันโรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น

ภายหลัง

8.8) ช่วยเหลือสัตว์ต่าง ๆ ที่มีชีวิตอยู่ (นิติกรณ์ วงศ์ชัย, 2553)

ทองศรี กำภู ณ อยุธยา (2546) ได้กล่าวถึง ผู้นำทางสาธารณประโยชน์และประชาสังคม โดยท่านได้ยึดแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด เป็นตัวแบบของการศึกษาซึ่งผลจากการสัมภาษณ์แม่ชีคันสนีย์ ซึ่งเดิมที่ท่านเป็นคนต่างจังหวัดนั้น ท่านได้กล่าวถึงความผูกพันระหว่างวัดกับชุมชน ผ่านประสบการณ์ตรงของท่าน โดยท่านเริ่มเล่าเรื่องราวตั้งแต่วัยเยาว์ ถึงความผูกพันและความสำคัญของวัดต่อชุมชนดังนี้

1) วัดเป็นที่รวมกิจกรรมของสังคมชนบท เริ่มตั้งแต่เข้ามีการใส่บาตรพอสาย ๆ โดยประมาณจึงไปทำบุญที่วัด เพื่อร่วมกันถวายภัตตาหารเช้าแก่พระสงฆ์ เมื่อพระสงฆ์ฉันเสร็จ ชาววาสจึงทานอาหารร่วมกันส่วนอาหารที่รับประทานนั้น ก็มีความหลากหลายเนื่องจากนำมาจากเกือบทุกครัวเรือน

2) วัดเป็นแหล่งแสดงถึงตัวตนและรากเหง้าของวัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัดในสังคมชนบท มีความผูกพันกับวัดเป็นพิเศษ เช่น วันหยุดเรียน วันโกน วันทำบุญประจำปี รวมทั้งวันที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีไทย วัดจะเป็นสถานที่ร่วมกันของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากวันสำคัญดังกล่าวนี้ มีการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อความรื่นเริงในชุมชน โดยแม่

ชีคันสนีย์ กล่าวว่า “อะไรก็ตามมันเป็นวิถีชีวิตที่มีความสุข อย่างที่คนปัจจุบันเขาหากัน แต่เขาหาที่
เวทีอื่นวัดมีทั้งหมดนะ”

3) วัดเป็นสถานสั่งสอนให้รู้จักการให้ และถือว่าเป็นคำสอนที่สำคัญของ
พระพุทธศาสนาด้วย ส่วนการฝึกหัดการให้แบบชาวพุทธในชนบทนั้นคือ การใส่บาตรและในสังคม
ชนบทนั้น บ้านใดที่ไม่มีการใส่บาตรเลยถือว่า “เชย” สำหรับการกระทำอย่างนี้บ่อย ๆ ทำให้เกิด
ความคุ้นเคยต่อการเสียสละ

4) สังคมชนบทสอนให้รู้จักแบ่งปันและมีความซื่อสัตย์ โดยแสดงให้เห็นว่าสังคมใน
ชนบทให้หลายสิ่งหลายอย่างที่สังคมเมืองไม่เคยให้ และสิ่งเหล่านั้นกำลังหายไปจากสังคมเมือง

พระชุกศักดิ์ น้อยสันเทียะ (2556) มองว่าลักษณะความสัมพันธ์ของพระสงฆ์กับสังคม
แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมพระสงฆ์เอง ซึ่งความสัมพันธ์นี้เกิดจากบทบัญญัติที่
พระพุทธเจ้ากำหนดไว้ เพื่อเป็นกรอบการอยู่ร่วมกันของพระสงฆ์ และทำหน้าที่ต่าง ๆ เช่น การ
อุปสมบท การระงับอธิกรณ์และสังฆกรรมอื่น ๆ เป็นต้น

2) ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน โดยในเบื้องต้นพระสงฆ์อาศัย
ปัจจัย 4 จากประชาชนในการดำรงชีวิต เป็นเหตุให้เกิดความผูกพันระหว่างกันโดยอัตโนมัติ หากแต่
การตอบแทนของพระสงฆ์เป็นไปในรูปแบบคุณธรรม ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์ มีความสุข
ทุกขณะในการดำเนินชีวิต ซึ่งล้วนเป็นการดำเนินตามเจตนาของพระพุทธเจ้า เมื่อครั้งทรงเริ่ม
ประกาศแนวคำสอนในลัทธิของพระองค์

ธัญพร พงษ์โสภณ (2539) กล่าวว่าบทบาทพระสงฆ์นั้นมีหลักการที่แน่นอน หากยึด
คำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นหลักคือ บทบาทโดยตรงได้แก่เกี่ยวกับตนเอง ซึ่งเริ่มจากการศึกษาพระ
ธรรมวินัย และขั้นตอนการปฏิบัติให้ถูกต้อง พร้อมกันนั้นพระสงฆ์ต้องปฏิบัติตามแนวทางนั้น ทั้งยัง
ต้องแนะนำผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างสังคม พระสงฆ์ยังต้องมีหน้าที่ให้
การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์ เพื่อความอยู่ดีของประชาชนในชุมชน ซึ่งเมื่อกล่าวโดยสรุป
บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ในสังคม อาจแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) บทบาทที่สืบเนื่องมาจาก
สังคมดั้งเดิม 2) บทบาทที่เกิดจากการปรับตัวให้เข้าสอดคล้องกับสังคมปัจจุบันของศาสนาและ
พระสงฆ์ สำหรับแนวคิดตามข้อ 2 นั้นเป็นแนวคิดใหม่ที่ต้องการนำแนวคิดของพระพุทธศาสนามา
เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม

บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ชุมชนมีหลายประเด็น โดยการสงเคราะห์ของท่านประกอบด้วย 1) การออกบิณฑบาตเพื่อโปรดญาติโยม 2) ให้ความสะดวกด้านการประกอบกิจกรรมทางศาสนาของชุมชน อันนำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่างวัด พระสงฆ์กับชาวบ้าน 3) ช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ อาทิ ไฟไหม้ น้ำท่วมและภัยแล้ง 4) มอบทุนการศึกษาแก่โรงเรียนต่าง ๆ เพื่อเป็นทุนทรัพย์แก่นักเรียนที่ขาดแคลน 5) ส่งเสริมการสมมนาภายในชุมชนเพื่อคัดเลือบุคคลและวิธีการดูแลชุมชนและ 6) เป็นพระธรรมทูตที่ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่พระสงฆ์ภายในจังหวัดตามที่กล่าวมาในประเด็นที่ 3 ซึ่งในปีหรือเกือบทุกปีปัญหาการเกิดอุทกภัยในจังหวัดนครสวรรค์ประชาชนได้รับผลกระทบมากบทบาทพระสงฆ์ในพื้นที่ได้ออกไปช่วยเหลือประชาชนนำโดยพระเทพปริยัติเมธี (สฤชต์ สิริธโร) เจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์และเจ้าคณะพระสังฆาธิการในพื้นที่เกิดอุทกภัยนำข้าวกล่อง นำเป่า ข้าวสารอาหารแห้งและของใช้ที่จำเป็นลงพื้นที่ไปช่วยเหลืออยู่เสมอเป็นเหตุนำมาซึ่งความสามัคคีรักใคร่ปรองดองทั้งบ้านวัดและโรงเรียนดังพุทธภาษิตที่ว่า “ทพมานปิโย โหติ แปลว่า ผู้ให้ย่อมเป็นที่รัก” (อง.ปญจก. (ไทย) 22/44/36.)

สรุปผล

น้ำท่วมถือว่าเป็นมหันตภัยที่มีความร้ายแรงมาก ในบางพื้นที่บ้านเรือนพังเสียหายนาไร่จมไปกับน้ำเพียงชั่วพริบตาด้วยกระแสน้ำป่าไหลหลาก ซึ่งทุกคนไม่มีใครอย่างประสบพบเจอแต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงภัยธรรมชาติได้ บทบาทของพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ผู้ประสบอุทกภัยนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในยามที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากภัยธรรมชาติ ซึ่งเราจะเห็นได้จากวัดใหญ่พิชัยโลกพระเณรได้ช่วยกันทำอาหารข้าวกล่องพร้อมทั้งลงเรือนำไปสงเคราะห์ญาติโยมที่ประสบอุทกภัยในทันทีในหลายๆ เส้นทาง เพราะในพื้นที่น้ำท่วมไฟฟ้าถูกตัดขาดไม่สามารถทำอาหารได้ แม้ว่าจะมีบางท่านเห็นว่าเป็นกิจของสงฆ์หรือไม่ ส่วนจังหวัดนครสวรรค์ได้รับอุทกภัยใน 3 อำเภอ คือ อำเภอหนองบัว อำเภอไพศาลีและอำเภอท่าตะโกโดยเป็นน้ำป่าหลากมาจากภูเขาในเขตติดต่อจังหวัดเพชรบูรณ์ในปีที่ผ่านมา คณะสงฆ์นำโดยพระเดชพระคุณพระเทพปริยัติเมธี (สฤชต์ สิริธโร) เจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์และเจ้าคณะพระสังฆาธิการในจังหวัดได้ร่วมกันนำข้าวสารอาหารแห้ง น้ำดื่ม ถูยยังชีพ ปัจจัยและของใช้ที่จำเป็นในภาวะประสบอุทกภัยในพื้นที่ดังกล่าว เมื่อเกิดน้ำท่วมระดับมหาอุทกภัยในพื้นที่ดังกล่าวและพื้นที่ในเขตข้างเคียง ทำให้เห็นบทบาทของพระสงฆ์ต่างออกไป แทนที่จะเป็นผู้รับกลับทำหน้าที่เป็นผู้ให้ ออกไปให้การช่วยเหลือ

มนุษย์ทุกหมู่เหล่า ทุกรูปแบบโดยไม่เกี่ยงว่าจะนับถือศาสนาอะไร เป็นตัวอย่างแห่งสังคมสงฆ์และความสมานฉันท์ที่หลายคนเฝ้ารอโดยแท้

องค์ความรู้ใหม่

บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ผู้ประสบอุทกภัยจังหวัดนครสวรรค์ เป็นการทำงานสาธารณสงเคราะห์กับการเผยแผ่ธรรม นอกจากนั้นพระสงฆ์ต้องยึดถือหลักธรรมคำสอนอย่างเคร่งครัด ควบระมัดระวังด้านความประพฤติให้อยู่ในกรอบของพระวินัยและจารีตประเพณีในขณะปฏิบัติภารกิจด้านสาธารณสงเคราะห์ 1) บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ด้านสถานที่ วัดที่น้ำไม่ท่วมอยู่ในที่สูงเป็นสถานที่ ที่สามารถใช้เป็นที่พักอาศัยให้กับผู้ประสบอุทกภัยได้เพราะมีศาลาการเปรียญที่ใหญ่และสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประสบอุทกภัยได้ คือหมายถึงวัดที่ไม่ได้ประสบอุทกภัยแต่ถึงอย่างไรเสียถึงแม้ว่าจะถูกน้ำท่วมแต่ก็ยังมียี่งมีพื้นที่สำหรับรองรับผู้ประสบภัยได้ 2) บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ด้วยอาหารเครื่องดื่ม พระสงฆ์จะสามารถเป็นสื่อกลางการขอรับบริจาคเงินและสิ่งของหรือขอรับความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ ได้มาก รวมทั้งผู้บริจาคหรือผู้ให้การสนับสนุนมักจะรู้สึกมั่นใจว่าการให้การช่วยเหลือผ่านพระสงฆ์เป็นช่องทางที่จะไปถึงผู้ได้รับความทุกข์ยากเดือดร้อนมากกว่าผ่านทางราชการหรือหน่วยงานอื่นพระสงฆ์และวัดจึงเป็นสื่อสาธารณสงเคราะห์ที่มีความน่าเชื่อถือได้มาก 3) บทบาทพระสงฆ์ในการสงเคราะห์ด้วยเครื่องนุ่งห่มและปัจจัย พระสงฆ์ควรดำเนินการประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง เช่นผู้นำชุมชนแจ้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนในทางที่ดีควรสำรวจความต้องการของผู้ประสบอุทกภัยว่าต้องการอะไรแล้วเราก็นำสิ่งของที่ขาดแคลนก็นำสิ่งที่เขาต้องการจริง ๆ ไปมอบให้ดีกว่า จากเหตุการณ์เกิดอุทกภัยพระสงฆ์ในพื้นที่ได้ปฏิบัติช่วยเหลือกันอยู่ คือ รวบรวมส่งเจ้าคณะอำเภอเพื่อนำไปช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยตามแบบงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเอกลักษณ์ทางธรรมชาติ. (2538). *น้ำกับชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- ทองศรี คำภู ญ อยุธยา. (2546). *การบริหารบุคคลในแนวทางใหม่*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- ธัญพร พงษ์โสภณ. (2539). *บทบาทของพระสงฆ์ต่อบุคคลในการชี้แนะและปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบทเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น* ศึกษากรณีพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จังหวัดกาญจนบุรี. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิติกรณ์ วงศ์ชัย. (2553). *การจัดการน้ำของระบบเหมืองฝายท่าศาลา อำเภอเมืองเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระชูศักดิ์ น้อยสันเทียะ. (2545). *บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาชนบทศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุกาญจน์ รัตนเลิศนุสรณ์. (2550). *หลักการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น.
- สุทธิพงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ. (2541). *พระราชบัญญัติคณะสงฆ์กฎกระทรวงกำหนดเถรสมาคมพร้อมด้วยระเบียบและคำสั่งมหาเถรสมาคมที่เกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา.

บวรพัฒน์

Discourse on "Mae Sri Ruen" and the Values of Thai Society having Changed

Sunisa Keawnim¹ and On-uma Sonklin²

Received: January 13, 2023

Revised: October 17, 2023

Accepted: October 19, 2023

Abstract

This article aimed to show how women's values have changed over time and social context which was completely different from the past. In the study, it was often found that from historical documents, articles, and various researches, Thai women in the past were often suppressed by the concept, knowledge, and understanding that being a woman did not have the same rights and freedoms as men including creating an image for women to have a sweet personality, modest and weak. In addition, there was a meaning or interpretation of women that women must be the mother of the house, take care of the housework, serve their husbands without missing anything. This study will use the concept on discourse to analyze together and explain the phenomenon in the context of Thai society that had values regarding the valuing of women, both in terms of trying to remain in Mae Sri Ruen style and in terms of perspectives and ideas that have been different since the end of the 20th century onwards.

Keywords: Values, Mae Sri Ruen, Discourse

¹⁻² Independent Scholar

Corresponding author, e-mail: onuma28122541@gmail.com

วาทกรรมว่าด้วย “แม่ศรีเรือน” กับค่านิยมของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป

สุนิสา แก้วนิ่ม¹ และอรอุมา ช่อนกลิ่น²

Received: January 13, 2023

Revised: October 17, 2023

Accepted: October 19, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นถึงค่านิยมของผู้หญิงที่ได้แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัยและบริบททางสังคม ซึ่งมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากอดีต โดยในการศึกษามักพบว่า เอกสารทางประวัติศาสตร์บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ ผู้หญิงไทยในอดีตมักถูกกดทับด้วยแนวความคิดความรู้ และความเข้าใจที่ว่าเป็นลูกผู้หญิงไม่มีสิทธิเสรีภาพที่เทียบเท่ากับผู้ชาย รวมไปถึงการสร้างภาพลักษณ์ให้ผู้หญิงมีบุคลิกภาพที่อ่อนหวาน สุภาพเรียบร้อย และอ่อนแอ อีกทั้งมีการให้ความหมายหรือตีความถึงผู้หญิงว่าผู้หญิงต้องเป็นแม่ศรีเรือน ดูแลงานบ้าน ประณินบัณฑิตสามีให้ขาดตกบกพร่อง โดยการศึกษาในครั้งนี้จะใช้แนวคิด วาทกรรมมาวิเคราะห์ร่วม และการอธิบายให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางบริบทของสังคมไทยที่มีค่านิยมในเรื่องการให้คุณค่าของเพศหญิง ทั้งในแง่การพยายามที่ยังคงไว้ในความเป็นแม่ศรีเรือน และในแง่มุมมองความคิดที่แตกต่างไปจากเดิมนับตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา

คำสำคัญ: ค่านิยม, แม่ศรีเรือน, วาทกรรม

บทนำ

ความเป็นแม่ศรีเรือนนั้นผู้เขียนได้ใช้แนวคิดวาทกรรมมาเป็นหลักในการอธิบาย ความคิด ความเชื่อ และหลักปฏิบัติ โดยมิเชล ฟูก็อดต์ (Michel Foucault) กล่าวว่า มนุษย์นั้นถูกสร้างขึ้นโดยวาทกรรม วาทกรรมที่ว่านั้น หมายถึง การแสดงออก การสื่อสาร การสื่อความ การพูดคุย ถกเถียง

¹⁻² นักวิชาการอิสระ

Corresponding author, e-mail: onuma28122541@gmail.com

อภิปราย ทั้งข้อเขียน หนังสือ (การสื่อความทุกรูปแบบ) นอกจากวาทกรรมจะมาในรูปของถ้อยคำ ทั้งพูดและเขียนแล้ว วาทกรรมยังอาจมาในรูปของการปฏิบัติ พฤติกรรม อากัปกริยาต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์รับรู้ว่าเป็นมนุษย์ได้ เพราะมนุษย์จักใช้ภาษาสื่อความกัน และนอกจากนั้นแล้ววาทกรรมยังมีมิติของความสัมพันธ์เชิงอำนาจอยู่ด้วย มิเชล ฟูโกต์ เสนอว่ามนุษย์ไม่ได้ดำรงอยู่ในตัวมันเอง และไม่มีโครงสร้างถาวรแน่นอนในสมองของมนุษย์ที่จะสามารถไปสร้างหรือกำหนดสรรพสิ่ง แต่มนุษย์ถูกผลิต ถูกกระทำจากโลกทางสังคม และเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ มนุษย์ไม่มีแม้แต่เอกภาพ ความเป็นตัวของตัวเอง อัตลักษณ์เฉพาะตัว แม้แต่เรือนร่างของมนุษย์ก็สามารถจำแนกได้เป็นส่วน ๆ ซึ่งแต่ละส่วนถูกกำหนดสร้าง และบงการจากสังคม มิใช่โครงสร้างลึกลับในสมอง แต่ละสิ่งเป็นกลไกบางอย่างของอำนาจที่มาจากวาทกรรมในการบงการสร้างเรือนร่างของมนุษย์ นอกจากมนุษย์จะเป็นผลผลิตของเทคโนโลยี และอำนาจของวาทกรรมแล้ว มนุษย์ยังตกเป็นเครื่องมือของวาทกรรม ในการสร้างตัวมนุษย์ด้วยตนเอง กล่าวคือ มนุษย์รับอำนาจของวาทกรรม แล้วนำกฎเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ที่วาทกรรมสร้างไปกำหนดตนมนุษย์ด้วยตนเองให้มีแบบแผน พฤติกรรม และความเป็นมนุษย์ ในกรอบที่วาทกรรมอนุญาต มนุษย์ปฏิบัติต่อมนุษย์คนอื่นราวกับเป็นผู้อยู่ใต้บังคับตน (อรวรรณ ปิรันธน์ โอวาท, 2546) แต่ในยุคปัจจุบันของสังคมไทยนั้นแนวความคิดหรือวาทกรรมที่ว่าด้วย “แม่ศรีเรือน” ได้จางหายไป ส่วนหนึ่งเกิดจากการได้รับอิทธิพลทางแนวคิดมาจากกลุ่มสตรีนิยม หรือ “เฟมินิสม์” (Feminism) ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการเท่าเทียมกันทางเพศ และ ความเท่าเทียมทางเพศนั้นจัดอยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่ห้าและเป็นเป้าหมายข้อสุดท้ายในมิติสังคมของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals–SDGs

เนื้อเรื่อง

White (1979 อ้างถึงใน อรวรรณ ปิรันธน์โอวาท, 2546) มนุษย์มักถูกกำหนดว่าการจะพูดหรือจะแสดงออกล้วนเต็มไปด้วยวาทกรรมที่ครอบคลุมชีวิตของบรรดามนุษย์เอง วาทกรรมนั้นมีอำนาจในการตัดสินและประเมินในเชิงคุณค่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความสามารถในการแยกแยะความดีหรือความไม่ดีนั้น ล้วนถูกตัดสินด้วยวาทกรรมเช่นกัน ซึ่งวาทกรรมมิได้หมายถึงแต่การสื่อความเท่านั้น แต่วาทกรรมเป็นเครือข่ายของกฎเกณฑ์ ค่านิยม การรับรู้ และความเข้าใจร่วมมาตรฐาน ความเชื่อในเรื่องต่าง ๆ ของชีวิตมนุษย์ที่เกิดจากการสื่อความกัน โดยที่เครือข่ายดังกล่าวมิได้สังกัดสำนักคิดใดสำนักคิดหนึ่ง แต่มีที่มาจากการสื่อความของบุคคลจำนวนมากจนไม่อาจรับรู้ถึงที่มาได้

เลย และไม่มีใครสามารถอ้างความเป็นเจ้าของวาทกรรมได้ มิเชล ฟูกูต์ กล่าวว่า สังคมนั้นเต็มไปด้วยวาทกรรม และมักจะพบการต่อสู้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่อ้าง “ความถูกต้องและความชอบธรรม” ให้แก่วาทกรรมนั้น ๆ กับกลุ่มที่ถูกปฏิเสธความชอบธรรมแก่วาทกรรมของตน

Lament & Giliian (1982 อ้างถึงใน อรรถรรณ ปิรันธน์โอวาท, 2546) วาทกรรมจะก่อตัวและดำรงอยู่ ภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์แบบหนึ่ง แต่ละวาทกรรมมีความเป็นมาเฉพาะของตน เป็นผลผลิตของ สภาพการณ์เฉพาะเจาะจง วาทกรรมในชีวิตปกติของมนุษย์มีหลากหลาย มีเงื่อนไขในการดำรงอยู่เฉพาะของ ตน เมื่อรวมกันเข้าก็เป็นเครือข่ายที่ครอบคลุมชีวิตมนุษย์ เมื่อเรากล่าวว่าวาทกรรมถกกันเป็นเครือข่ายของ Possibility of Knowledge จึงหมายถึง การที่วาทกรรมในระนาบต่าง ๆ สามารถประสานหรือบรรจบกันเป็น ครั้งคราวเกิดเป็น discursive practice เกิดเป็นความหมายหรือความรู้ ซึ่งความรู้นั้นสามารถวิเคราะห์ได้ใน เชิงพื้นที่ ความรู้ใด ๆ ก็ตามหรือวาทกรรมหนึ่ง ๆ เปรียบเหมือนพลังนามธรรมที่ครอบครองพื้นที่หรือ “กินที่” ในขอบข่ายหนึ่ง การเกิดขึ้นสิ้นสุดลงหรือเปลี่ยนแปลงใด ๆ ของวาทกรรม หมายถึง การที่พื้นที่ที่ถูกครอบครอง ด้วยวาทกรรม เป็นอิสระจากวาทกรรมหรือเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือขยายอำนาจของวาทกรรมหนึ่ง ๆ เหนือ พื้นที่นั้นชีวิตทางสังคมของมนุษย์จึงเปรียบเสมือนล้อมรอบไปด้วยปริณิณทย่อย ๆ จำนวนมากที่วาทกรรมต่าง ๆ ครอบครองอยู่ ปฏิบัติการของวาทกรรมจึงหมายถึง ความสัมพันธ์ของคำพูด เหตุการณ์ในการประสาน ปะทะ ต่อสู้แย่งชิงพื้นที่ บุรณาการ ฯลฯ

สำหรับความจริงในวาทกรรม มิเชล ฟูกูต์ มีจุดยืนว่าด้วยเหตุที่ความรู้เป็นสิ่งที่คู่กับอำนาจ นั่นคือ อำนาจทำให้ความเชื่อในยุคหนึ่งๆ กลายเป็นความรู้ชุดหนึ่ง ๆ ขึ้นมา ความรู้ไม่ใช่ความรู้ในแง่วิทยาศาสตร์ แต่เป็นความรู้ที่ถูกทำให้เป็นจริงในยุคหนึ่ง ๆ ฉะนั้นความรู้เป็นความจริงได้ก็เชื่อมโยงกับอำนาจและอุดมการณ์ใน ยุคสมัยนั้น ๆ กล่าวคือ อำนาจทำให้ชุดของความรู้ในยุคหนึ่ง ๆ กลายเป็น “ความจริง” ขึ้นมา ฉะนั้น “ความจริง” จะขึ้นอยู่กับวาทกรรม ทั้งความจริงและวาทกรรมเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน จะไม่มีข้อความใดที่เป็นจริงอยู่ได้ ในทุก ๆ วาทกรรม และจะไม่มีข้อความใดเลยที่กล่าวได้ว่าเป็นจริงสำหรับทุก ๆ วาทกรรม (อรรถรรณ ปิรันธน์ โอวาท, 2546)

วาทกรรม จากการงานเขียนของฟูกูต์จึงสรุปได้ว่า คือ ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต เอกลักษณ์ และความหมายให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคม ในวงกว้างกลายสภาพเป็นสิ่งที่เรียกว่าวาทกรรมหลัก ซึ่งวาท

กรรมจะทำหน้าที่เก็บกด/ปิดกั้น ไม่ให้เอกลักษณ์ และความหมายของบางอย่างเกิดขึ้น หรือไม่ก็ทำให้เอกลักษณ์และความหมายบางอย่างที่ดำรงอยู่แล้วในสังคม เลื่อนหายไปได้พร้อม ๆ กันด้วย นอกจากนี้พุทธก็ยังมองว่าวาทกรรมเป็นมากกว่าเรื่องของภาษา คำพูดหรือการตีความ แต่เป็นเรื่องของอำนาจและความรุนแรงที่แสดงออกมาในรูปของภาคปฏิบัติของการวาทกรรม

อาจจะสรุปได้ว่า วาทกรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างการรับรู้ ความจริง หรือวิถีปฏิบัติ ในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งของสังคม ซึ่งตัวมนุษย์เองก็ไม่สามารถชี้วัดได้ว่าวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นนั้นถูกต้องหรือไม่ มีเพียงสังคมเท่านั้นที่จะเป็นผู้ตัดสิน และถ้าบุคคลใดทำผิดแปลกจากวิถีปฏิบัติของสังคมนั้น ๆ ไป บุคคลนั้นก็จะถูกวาทกรรมครอบงำไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำที่ส่อเสียด หรือบางครั้งนำไปสู่การประณามและความรุนแรงทางสังคม

ในการศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงไทยในอดีตนั้นจะพบว่า ผู้หญิงไทยในช่วงเวลาดังกล่าวได้ตกอยู่ภายใต้ วาทกรรมที่สังคมได้ทำการครอบงำในหลาย ๆ เรื่องโดยเฉพาะในเรื่องของคุณสมบัติความเป็นกุลสตรี หน้าที่ของหญิงไทยที่ดีพึงต้องปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้หญิงไทยในยุคอดีตมีสถานภาพและอำนาจในการต่อรองที่น้อยมากหรือแทบจะไม่มีอำนาจกระทำการใด ๆ เลย ต้องพึงปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สังคมได้กำหนด เป็นผลให้บทบาท และอำนาจของเพศหญิงได้ตกเป็นรองของเพศชายในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นทางด้านการศึกษา การใช้ชีวิต ความเป็นอยู่ ตลอดจนความคิด และกฎเกณฑ์ที่ทางสังคมได้ปลูกฝังไว้ ซึ่งถูกส่งต่อมาในแต่ละยุคสมัย มียุคสมัยหนึ่งได้พิจารณาเพศหญิงตามหลักสรีรศาสตร์ พบว่า เพศหญิงนั้นมีรูปร่าง และสภาวะที่มีความอ่อนแอกว่าเพศชาย ด้วยหลักสรีรศาสตร์ที่ว่าจึงส่งผลให้การแบ่งบทบาทและแบ่งงานระหว่างเพศหญิง และเพศชายของสังคมได้ใช้เพศเป็นเกณฑ์กำหนด ซึ่งถูกปลูกฝังและสืบทอดต่อ ๆ กันมา จนกลายเป็นวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตของคนในสังคม จึงทำให้เพศหญิงต้องเป็นฝ่ายพึ่งพาเพศชายด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ และเมื่อเกิดสภาวะพึ่งพาจึงส่งผลให้สถานะและบทบาทของเพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะ และเกิดเป็นระบบความคิด ความเชื่อใหม่ที่เราเรียกว่า “ระบบปิตาธิปไตย” หรือ “ระบบชายเป็นใหญ่” ซึ่งระบบนี้จะให้อำนาจเบ็ดเสร็จแก่เพศชายในทุกสถาบัน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม โดยเพศหญิงจะถูกกีดกัน อยู่ในสภาวะที่ไร้อำนาจ และตกเป็นเบี้ยล่างของเพศชาย ดังปรากฏให้เห็นว่า เพศชายจะมีอำนาจในการตัดสินใจในหลายเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว ส่วนหนึ่งมาจากการที่เพศชายจะเป็นเสาหลักในการประกอบอาชีพ เปรียบเปรยดังช้างเท้าหน้า ขณะที่

เพศหญิงนั้นทำหน้าที่ดูแลบ้าน ดูแลความเป็นอยู่ของทุกคนในครอบครัวซึ่งกลายมาเป็นหน้าที่หลักที่เพศหญิงต้องรับผิดชอบ และรับภาระทุกอย่างในครอบครัว ต้องสวมบทบาทของการเป็นภรรยาที่ดี มิได้ออกไปประกอบอาชีพเหมือนดังเพศชายที่มีหน้าที่หลักคือการหาเลี้ยงครอบครัว เพศหญิงจึงต้องตกอยู่ในสภาวะที่ไร้อำนาจ และเป็นเพียงช้างเท้าหลัง ที่ทำหน้าที่คอยผลักดันเพศชายไปตามบทบาทและบริบททางสังคม (ปาจารย์ ชวบุญ, 2561)

ด้วยหลักเกณฑ์ที่ทางสังคมได้กำหนดตามหลักของสรีรศาสตร์ของเพศหญิงทำให้ผู้หญิงไทยในอดีตมีภาพลักษณ์ที่อ่อนแอ ไม่สามารถเป็นผู้ที่พึ่งพาได้หรือกระทำการสิ่งใดได้ อยู่ในสภาวะที่ไร้อำนาจ ไร้การต่อรอง และเป็นผลให้ผู้หญิงถูกปิดกั้นในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ และถูกสร้างวิถีปฏิบัติ หรือหน้าที่หลักไว้เพียงแค่การรับผิดชอบงานบ้าน ดูแลผู้เป็นสามีให้ขาดตกบกพร่อง

จากการศึกษาสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงไทยในสมัยอยุธยาโดยการบันทึกของชาวตะวันตก พบว่า ผู้หญิงสามัญชนจะมีสถานภาพต่างจากผู้หญิงชนชั้นสูง ผู้หญิงสามัญชนจะมีภาระหน้าที่ต่อครอบครัวสูงมากจะต้องรับผิดชอบภาระงานทั้งหลายทั้งปวงด้วยความขยันขันแข็ง ทั้งงานบ้าน งานเรือน งานเพาะปลูก และการงานตามอาชีพ ขณะที่ชายไทยในทัศนะของชาวตะวันตกนั้นมองว่าเป็นผู้เกียจคร้านไม่ชอบทำงาน ยกเว้นแต่งานราชการทหาร ซึ่งในสมัยนั้นมีการแบ่งงานระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายอย่างชัดเจน ผู้ชายนั้นจะทำหน้าที่ในงานที่เกี่ยวกับโลหะและสัตว์ การไถนา การล่าสัตว์ การสร้างบ้าน รวมถึงศิลปะทางการปกครอง ส่วนหน้าที่ผู้หญิงนั้นจะเน้นไปที่การเก็บเกี่ยว การปลูกผัก การเตรียมอาหาร การทอผ้า เป็นต้น (สายชล สัตยานุรักษ์, 2558 อ้างในปาจารย์ ชวบุญ, 2561) โดยงานที่ถูกแบ่งในเบื้องต้นนั้นจะเห็นได้ว่างานผู้ชายที่ต้องทำส่วนใหญ่จะอยู่ภายนอกหลังคาเรือน จะมีความแตกต่างจากงานของผู้หญิงที่ภาระของงานจะอยู่ภายในหลังคาเรือน สำหรับโอกาสที่จะได้เรียนหนังสือผู้หญิงจะได้เรียนเพียงวิชางานบ้านการเรือนเท่านั้น มิได้เหมือนกับผู้ชายที่ได้เรียนตำราอ่านเขียนจากพระสงฆ์ ในส่วนของสถานภาพผู้หญิงชนชั้นสูงในอยุธยาจะได้รับการอบรมสั่งสอนทั้งวิชาความรู้และค่านิยมให้เป็นที่ยอมรับในสถานะทางสังคม ผู้หญิงชนชั้นสูงส่วนใหญ่ต้องเข้ามาอยู่ในวัง ซึ่งอาจหมายถึงฝ่ายในด้วยเหตุผลเรื่องความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ สำหรับครอบครัวของชนชั้นสูงนั้นสามีอาจมีภรรยาได้หลายคนตามใจชอบของสามี แต่ภรณาน้อยจะต้องเชื่อฟังหรืออยู่ภายใต้อำนาจภรรยาหลวงแม้แต่ภรรยาพระราชทานก็ต้องอยู่ภายใต้อำนาจของภรรยาหลวงเช่นกัน ในมุมมองของชาวตะวันตกมองว่า แม้ว่าสามีจะมี

ภรรยาหลายคน สิ่งที่ทำให้ภรรยาหลงยอมรับและพึงพอใจ คืออำนาจที่อยู่เหนือบรรดาภรรยาน้อย และสิทธิตามกฎหมายในการได้รับมรดกของภรรยาหลงและบุตรที่มีมากกว่าภรรยาน้อย และบุตรของภรรยาน้อย เมื่อสามีตายภรรยาหลงจะได้รับมรดกของสามีจำนวน 1 ใน 3 สำหรับอนุภรรยา จะได้รับแบ่งจากภรรยาหลงอีกทีหนึ่ง อำนาจของผู้หญิงในชนชั้นปกครอง สังคมสยามไม่อนุญาตให้สตรีขึ้นครองบัลลังก์แม้ว่าจะเป็นพระราชธิดาของพระมหากษัตริย์องค์เดิม (คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี, 2542) แต่อำนาจที่ได้จะเป็นอำนาจที่ครอบคลุมกิจกรรมในครอบครัวตามค่านิยมของสังคม อีกทั้งผู้หญิงชนชั้นสูงในอดีตจะถูกแบ่งแยกออกจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างเด็ดขาด และถูกบังคับให้ยึดติดกับอุดมการณ์กุลสตรี วิถีปฏิบัติการรักษาพลสวณตัว การเป็นแม่บ้านแม่เรือน และการใช้ชีวิตเพื่อปรนนิบัติรับใช้และเอาอกเอาใจผู้เป็นสามีแต่เพียงเท่านั้น (ปาจารย์ ชัยบุญ, 2561) สิ่งเหมือนกันทั้งผู้หญิงชนชั้นสูงและผู้หญิงชนชั้นสามัญ คือ ผู้หญิงไทยต้องปฏิบัติหน้าที่หลักในด้านการประกอบอาหาร งานบ้านงานเรือน และการเย็บปักถักร้อยซึ่งงานของผู้หญิงชนชั้นสูงจะมีความประณีตกว่า (ปิยะนาถ อังควาณิกุล และสุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ, 2552)

ขณะที่ในสมัยรัตนโกสินทร์ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในยุคนี้ยังถูกละเมิดสิทธิ ลิดรอนเสรีภาพของสตรี อันเป็นผลมาจากการปกครองแบบชายเป็นใหญ่ และเป็นสังคมที่เป็นแบบผัวเดียวหลายเมีย (Loos, T., 2006) ในขณะเดียวกันผู้หญิงในยุคนี้ที่มากกว่าการเป็นเมียหรือเครื่องมือตอบสนองทางเพศ จะแสดงให้เห็นถึงอำนาจของผู้หญิงจะเพิ่มพูนมากขึ้นเมื่อเป็น “แม่” เนื่องจากลูกชายหรือพระโอรสเจริญพระชันษาขึ้น สามารถมีตำแหน่งหน้าที่ที่สำคัญในราชสำนัก ซึ่งตำแหน่งและอำนาจของแม่จะเพิ่มพูนตามลูกไปด้วย (องค์ บรรจุน, 2550) อีกทั้งในยุคนี้ผู้ชายจะมีโอกาสเป็นผู้แทน และมีอิสรภาพเหนือสมาชิกของครอบครัวมากกว่าผู้หญิงแม้กฎหมายจะกำหนดว่าแม่มีอิสระเหนือลูก แต่ขณะเดียวกันก็กำหนดให้สามีเป็นอิสระเหนือภรรยา ส่วนใหญ่ผู้เป็นพ่อและสามีมักจะเป็นผู้มีอาวุโสที่สุดในครอบครัวและเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญในการผลิตของครอบครัว จึงได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดูแลจัดการการผลิตและจัดสรรผลประโยชน์ของครอบครัว (ดวงทอง เหล่าวรรณะกุล, 2539) ขณะที่ทางด้านการศึกษานั้นผู้หญิงได้รับการศึกษาที่มากขึ้น แต่ก็ถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ เพราะการศึกษาเป็นพื้นที่เฉพาะของผู้หญิงชนชั้นสูงที่ได้เรียนรู้การอ่านและการเขียนภาษาไทย การเรียนเลข ประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง ในสมัยนั้นโรงเรียนสำหรับสอนผู้หญิง

เป็นการเฉพาะยังไม่มี คนทั้งหลายนับถือกันมาแต่โบราณว่า การศึกษาและอบรมสำหรับเด็กผู้หญิง ไม่มีที่ไหนเหมือนในพระบรมมหาราชวัง จนมีคำเปรียบเทียบเมื่อสรรเสริญกิริยามารยาทของผู้หญิงสาวว่า “เหมือนผู้หญิงชาววัง” (เสงี่ยม คุมพวาส, 2512) ขณะที่ผู้หญิงสามัญชนไม่นิยมเข้ารับการศึกษาในด้านอักษรวิธี แต่จะเรียนในส่วนที่เป็นงานบ้านงานเรือน การเย็บปักถักร้อย และเมื่อไถ่ถอนออกเรือนก็จะเรียนในด้านการปรนนิบัติรับใช้สามี แต่ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์โปรดให้มีการจัดตั้งโรงเรียนสตรีสุนันทาลัย ในพ.ศ. 2423 เพื่อให้ผู้หญิงได้เข้าถึงระบบการศึกษามากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นผลพวงของการล่าอาณานิคมที่มีการปฏิรูปทางการศึกษาให้เป็นที่ทัดเทียมกับชาวตะวันตก ทำให้ผู้หญิงได้แสดงความสามารถในด้านต่าง ๆ มากกว่าในอดีต ส่วนหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การอ่าน เขียน เลข ภาษาไทย ภูมิศาสตร์ วาดเขียน พลศึกษา แต่สิ่งที่หนีไม่พ้น คือ วิชาแม่บ้านแม่เรือนที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เช่น การเย็บปักถักร้อย การทำอาหารคาวหวาน การซักรีดเสื้อผ้า การทำความสะอาดบ้านเรือน และวิธีการปลูกต้นไม้ (ปาจารย์ ชัยบุญ, 2561)

จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ที่สังคมใช้หลักเกณฑ์ทางเพศ และหลักของสตรีศาสตร์เป็นตัวกำหนด ทำให้สถานภาพ และบทบาทของผู้หญิงก็ถูกจำกัด เป็นผลให้สถานภาพและบทบาทดังกล่าวมีหน้าที่เพียงแค่ดูแลบ้านเรือน ปรนนิบัติผู้เป็นสามีงาน หลักของผู้หญิงก็จะถูกกำหนดไว้เพียงแค่งานในบ้าน เป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่าการศึกษาจะเข้ามามีบทบาทให้ผู้หญิงได้มีความรู้ที่เพิ่มมากขึ้นในหลาย ๆ ด้าน แต่ความเป็นแม่ศรีเรือน ความเป็นกุลสตรี และการปรนนิบัติสามียังคงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อกล่าวถึงการศึกษา ก็คงต้องย้อนกลับไปในช่วงยุคที่การศึกษาได้เข้ามามีบทบาทกับผู้หญิง แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาดังกล่าวนั้นก็ยังคงถูกจำกัดไว้เพียงแค่ผู้คนในชนชั้นสูงทำให้การศึกษาก็ยังไม่สามารถเข้าถึงทุกคนในสังคม เป็นผลให้การที่จะได้รับความรู้ที่เทียบเท่ากับผู้ชายคงเป็นเรื่องที่ยากในผู้หญิงที่มีฐานะทางชนชั้นที่ต่ำในสังคม อันส่งผลให้บทบาทของผู้หญิงกลุ่มนี้นั้นมีหน้าที่เพียงแค่ดูแลบ้านเรือนและผู้ที่เป็นสามี จวบจนมาถึงในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวถือว่าเป็นโอกาสที่ดีแก่สามัญชนทั่วไปที่จะได้เข้ารับการศึกษาเพราะมีการจัดตั้งโรงเรียนเกิดขึ้น

ในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่าส่วนหนึ่งมาจากกระแสของอาณานิคมตะวันตกที่มีส่วนทำให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องทำการปฏิรูปทางการปกครองและการศึกษาเพื่อที่จะผลิตบุคคลให้มีความรู้ และการศึกษาทัดเทียมกับนานาประเทศ แต่เมื่อมองถึงหลักสูตรของวิชาการ

เรียนการสอนนั้น วิชางานบ้านเรือนก็ยังคงเป็นอีกหนึ่งวิชาที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ อีกทั้งวิชาดังกล่าวได้บรรจุให้ผู้เรียนได้ศึกษาทั้งในภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการศึกษางานบ้านงานเรือนนั้นเป็นวิชาที่สำคัญอย่างมากและไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ สำหรับสตรีในยุคสมัยดังกล่าว ในห้วงเวลาของปัจจุบันเองวิชางานบ้านงานเรือนก็ยังคงถูกบรรจุไว้ในการศึกษาของไทยซึ่งมีชื่อวิชาว่า “การงานอาชีพ และเทคโนโลยี” ที่ให้เด็กไทยทุกคนได้เรียนรู้เกี่ยวกับงานบ้าน งานเรือน การทำอาหาร การเย็บปักถักร้อย ฯลฯ แต่พลวัตที่เปลี่ยนแปลงไปก็คือ เด็กผู้ชายได้เรียนรู้งานบ้านงานเรือนพวกนี้เฉกเช่นเดียวกันกับผู้หญิง มิได้บังคับให้เพศหญิงได้เรียนรู้เป็นเพศเดียวดังเช่นแต่ก่อน ซึ่งเป็นการบังคับให้ทั้งสองเพศได้เรียนรู้ร่วมกัน ส่วนหนึ่งผู้เขียนมองว่าสิ่งที่เกิดขึ้นย่อมเป็นสิ่งที่ดีที่สังคมได้เปิดโอกาส ให้ผู้ชายได้เรียนรู้เรื่องพวกนี้ผ่านทางการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ที่มีได้จำกัดที่เพศใดเพศหนึ่ง แต่เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเรียนรู้สิ่งพวกนี้ได้ แต่ปัญหาที่ยังคงอยู่ในสังคมไทยและปฏิเสธไม่ได้ในปัจจุบันก็คือ บรรดาผู้ใหญ่ย่อมคาดหวังให้เพศหญิงมีความถนัดและเก่งในเรื่องของงานบ้านงานเรือน การทำอาหาร งานเย็บปักถักร้อย ความเป็นแม่ศรีเรือนที่สูงกว่าเพศชาย

ภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่จะต้องเป็น “แม่ศรีเรือน” นอกจากจะเป็นคำกล่าวที่พูดให้หญิงไทยทุกคนต้องจดคิดแล้ว ยังเป็นมาตรฐานทางสังคมที่ให้หญิงไทยทุกคนจะต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวเป็นหลักปฏิบัติ กล่าวคือ หญิงไทยจะต้องอยู่กับเรือน คอยดูแลทำความสะอาดบ้านเรือน ทำอาหาร และปรนนิบัติผู้เป็นสามี ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ถ้าหญิงคนใดปฏิบัติตามหลักดังกล่าวได้ สังคมก็จะพากันชื่นชมและชมเชยว่า “มีความเป็นแม่ศรีเรือนอยู่ในตัวเอง” ขณะเดียวกันคำว่า “แม่ศรีเรือน” ก็ได้ไปกดทับผู้หญิงที่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าว ตามหลักปฏิบัติของแม่ศรีเรือน ผู้หญิงกลุ่มนี้ก็จะถูกประณามหรือถูกต่อว่าจากสังคม ด้วยคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีความเป็นแม่เสียเรือนเอาเสียเลย” บางครั้งคำต่อนี้อาจถูกพาดพิงไปถึงวงศ์ตระกูล จึงส่งผลให้ความเป็นแม่ศรีเรือนนั้นต้องเป็นคุณสมบัติหรือหลักปฏิบัติที่ผู้ไทยทุกคนพึงจะมี

วาทกรรมดังกล่าวถูกทำให้เป็นแบบแผน และหลักปฏิบัติที่สืบทอดกันมานับตั้งแต่อดีต ซึ่งในอดีตหลักปฏิบัติว่าด้วยความเป็นแม่ศรีเรือนจะเห็นว่ามีสำคัญอย่างมาก ทั้งมาในรูปแบบของคำสั่งสอนที่เกิดจากครอบครัวหรือบทเรียน อีกทั้งวาทกรรมดังกล่าวมีอำนาจสามารถตัดสินเชิงคุณค่าในตัวของผู้หญิง ซึ่งความสามารถของผู้หญิงแต่ละคนที่มีนั้นอาจแตกต่างกัน แต่ด้วยแบบแผน

วัฒนธรรมของไทยที่สร้างคุณสมบัติของแม่ศรีเรือนเป็นหลักปฏิบัติที่หญิงไทยพึงจะมี ถ้าหญิงไทยคนใดไม่สามารถมีคุณสมบัติดังกล่าว หรือไม่สามารถปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวได้หญิงผู้นั้นก็จะกลายเป็นบุคคลที่ไม่ดีทางสังคม ท้ายที่สุดเมื่อคุณสมบัติ และหลักปฏิบัติดังกล่าวจึงจะมีในหญิงไทยทุกคนในสังคม ทำให้ในสังคมล้วนมีจิตสำนึกหรือความคิดที่เป็นอย่างเดียวกันว่าผู้หญิงทุกคนจะต้องเก่งเรื่องงานบ้าน สามารถทำอาหารได้ และดูแลผู้เป็นสามีได้เป็นอย่างดี ซึ่งข้อปฏิบัติดังกล่าวหรือคุณสมบัติเหล่านี้ก็กลายเป็นสิ่งการันตีว่าผู้หญิงทุกคนจะต้องมีความเป็นแม่ศรีเรือนอยู่ในตัว ท้ายที่สุดแล้วสิ่งนี้ถูกยอมรับและมองว่าเป็นความจริงทางสังคม คือ ผู้หญิงไทยจะต้องมีความเป็นแม่ศรีเรือนอยู่ในตัว ด้วยชนบประเพณี วัฒนธรรม และค่านิยมของคนไทยในสังคมที่สร้างกรอบ กฎเกณฑ์ให้เพศหญิง ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว มันส่งผลให้เพศหญิงกลายเป็นเพศที่ด้อยค่า และมีอำนาจการต่อรองที่น้อยกว่าเพศชาย ซึ่งสะท้อนออกมาตามแนวคิดดังต่อไปนี้

1. “แม่ศรีเรือน” ภาพสะท้อนแนวคิดระบบชายเป็นใหญ่ คือ ระบบสังคมภายใต้กฎระเบียบที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง แสดงให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชายผ่านสถาบันครอบครัว และสถาบันการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะในด้านสถาบันครอบครัวที่ได้ประกอบสร้างพื้นที่ให้กับผู้หญิงอย่างค่อนข้างจำกัด ในอดีตพบว่า พื้นที่ที่ผู้หญิงสามารถแสดงออกถึงคุณค่าและการสร้างความมีตัวตนได้ก็คือ “บ้าน” หรือ “เรือน” ผ่านหน้าที่ความรับผิดชอบด้วยการเอาใจใส่งานบ้านงานเรือน ดูแลเรื่องอาหารการกิน ภายในครัวเรือนตลอดจนมีหน้าที่ปรนนิบัติสามี และดูแลลูก ซึ่งหากสามารถทำหน้าที่นี้ได้ดีก็จะได้รับการยกย่องว่าเป็น “แม่ศรีเรือน” หรือหญิงผู้มีคุณสมบัติเพียบพร้อมในการครองเรือน การจำกัดพื้นที่ของผู้หญิงภายใต้รากฐานความคิดจากระบบชายเป็นใหญ่ในสังคมทำให้ผู้หญิงต้องยอมจำนนต่อระบบที่กดขี่ความคิดและการแสดงออก

2. การถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้หญิงถึงผู้หญิง สะท้อนภาพการผลิตซ้ำกรรมชายเป็นใหญ่ ระบบชายเป็นใหญ่ได้ใช้อำนาจในการจำกัดพื้นที่ของผู้หญิงจนทำให้ผู้หญิงมีพื้นที่ในการแสดงออกไม่มากนัก โดยมักถ่ายทอดผ่านการดำเนินกิจกรรม เช่น งานครัว งานบ้านงานเรือนจึงเป็นที่มาของการเป็น “แม่ศรีเรือน” ผ่านแนวคิดและทัศนคติจากผู้หญิงผู้หญิงโดยผู้หญิงไทยสมัยก่อนจะได้รับการถ่ายทอดฝีมือการทำอาหารจากผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงในครอบครัวต่อกันมาเป็นทอด ๆ เมื่อยังเป็นเด็กก็เรียนรู้จากการสังเกตและเป็นลูกมือในครัว คอยหยิบจับช่วยเหลือผู้ใหญ่เท่าที่จะทำได้เมื่อโตขึ้นก็เป็นเวลาที่ต้องลงมือทำอาหารด้วยตนเอง การให้บุตรสาวเข้าครัวตั้งแต่เด็ก จึงเป็นการสั่งสม

ประสบการณ์งานครัวจนกระทั่งเกิดความชำนาญทำได้คล่องแคล่ว (วรารัตน์ มหามนตรี, 2557) การเป็นแม่ศรีเรือนของผู้หญิงจึงเปรียบเสมือนกระบวนการหล่อหลอมทางสังคม รูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงได้รับรู้ถึงวิธีการมองโลกผ่านบทบาทการเป็นแม่ศรีเรือนมาด้วย และได้กลายเป็นกลไกหนึ่งที่ทำให้เกิดการ “ผลิตวาทกรรมชายเป็นใหญ่” ซึ่งแฝงอยู่ในความคิดของผู้หญิงเนื่องจากการเป็น “แม่ศรีเรือน” สำหรับผู้หญิงไทยนั้นมีจุดประสงค์หลักเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้ชายเป็นสำคัญ เมื่อเกิด การถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นจึงทำให้ทัศนคติเหล่านี้ถูกส่งผ่านไปด้วย

3. “แม่ศรีเรือน” จากคุณสมบัติสู่คุณค่าของผู้หญิง การที่ผู้หญิงถูกจำกัดกรอบในการแสดงตัวตนให้อยู่ในพื้นที่ที่ผู้ชายเป็นผู้กำหนดทำให้เกิดขึ้นในเวลา ต่อมาคือ ผู้หญิงได้สร้างคุณค่าของตนเองในพื้นที่ที่พวกเขาสามารถทำได้ทางหนึ่งภาพดังกล่าวสะท้อนการผลิต วาทกรรมชายเป็นใหญ่ที่ยังกดทับให้ผู้หญิงเข้าไปอยู่ในกรอบอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่ในอีกทางหนึ่ง ภาพดังกล่าวก็สะท้อนการพยายามต่อสู้กับการ “กดขี่” และการไม่ยินยอมถูกลดคุณค่าในความเป็นมนุษย์โดย เลือกที่จะเชิดชูคุณค่าตนเองเพื่อให้เกิดศักดิ์ศรีและคุณค่าในพื้นที่ของตนเองอันนำมาซึ่งความอยู่รอด เช่น คุณค่าแม่ศรีเรือนในด้านเศรษฐกิจโดยเกิดจากการที่ผู้หญิงต้องฝึกการบ้านการเรือนจนมีทักษะชำนาญ แม้ด้านหนึ่งทักษะดังกล่าวจะมีขึ้นเพื่อเป็นการเตรียมการให้ผู้หญิงทำหน้าที่แม่และภรรยาที่ดี ซึ่งเป็นบทบาทที่ส่งเสริมให้ผู้ชายเป็นใหญ่เหนือผู้หญิง อีกด้านหนึ่งทักษะดังกล่าวก็สามารถแปรเปลี่ยนเป็นวิชาชีพเมื่อได้รับการฝึกฝน จนเกิดความเชี่ยวชาญ เช่น การทำงานบ้าน การเรือน การทำความสะอาด การทำครัว การทำอาหาร การทำงานฝีมือ การทำงานประดิษฐ์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นคุณสมบัติที่เกิดจากการฝึกฝนจนกลายเป็นความเชี่ยวชาญซึ่งมีคุณค่าในด้านเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันเราจะพบว่า ผู้หญิงได้มีบทบาท และอำนาจการต่อรองที่มากขึ้นเมื่อเทียบกับภาพลักษณ์ในอดีต ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากการการเรียกร้องถึงสิทธิของผู้หญิงที่มาจากแนวคิดที่เรียกกันว่า แนวคิดสตรีนิยม หรือ Feminism ซึ่ง คำว่า “เฟมินิสม์” (Feminism) ได้รับการบัญญัติไว้โดยนักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่ชื่อ ชาร์ล ฟูรีเย ในปี ค.ศ. 1837 โดยปัจจุบันสารานุกรมบริแทนนิกา ซึ่งเป็นสารานุกรมภาษาอังกฤษที่ตีพิมพ์มายาวนาน ได้นิยามความหมายของคำนี้ว่าเป็น “ความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างชายหญิงในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง” และกลุ่มผู้นิยมแนวคิดนี้ที่เรียกว่า “เฟมินิสต์” (Feminist) (ปิปีซี นิวส์ ไทย, 2563)

สำหรับประเทศไทยการยอมรับสิทธิสตรีนั้นถูกเริ่มตั้งแต่ปี 2475 โดยรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทยได้ให้สิทธิในการเลือกตั้งแก่คนไทยทุกคน ทั้งสตรีและบุรุษอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีบทบัญญัติใดที่ห้ามสตรีในการใช้สิทธิเลือกตั้ง และสิ่งที่ปรากฏชัดเจนที่สุด คือ การส่งเสริมสิทธิสตรีผ่านการแก้กฎหมายมาตรา 276 ในประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิและปกป้องสตรีจากการถูกปฏิบัติไม่เท่าเทียมกันและถูกกดขี่ทางเพศ นอกจากนี้ยังมีการแก้กฎหมายเพื่อสิทธิสตรีในเรื่องการจ้างงาน การคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคในการทำนิติกรรมสัญญา การรับสวัสดิการการศึกษาของบุตรที่หญิงชายมีความเท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมทางการเมือง การดำรงตำแหน่งทางราชการได้เท่าเทียมบุรุษ เป็นต้น (วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2546)

ในยุคสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม ด้วยการเมืองในยุคนี้ต้องการที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นรัฐสมัยใหม่ จึงต้องมีการปรับปรุงลักษณะความสัมพันธ์กับนานาประเทศ ทำให้รัฐบาลในยุคนี้ให้ความสำคัญกับสถานภาพของผู้หญิง ประกอบกับการที่รัฐบาลไทยได้ลงนามในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ. 2491 และร่วมรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิทางการเมืองของสตรี พ.ศ. 2495 ซึ่งท่านผู้หญิงละเอียด พิบูลสงคราม ได้รับเลือกให้เป็นประธานสหพันธ์สหประชาชาติที่กรุงเจนีวา และเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหประชาชาติจึงทำให้ต้องปฏิบัติตามพันธะสัญญาต่าง ๆ ที่ลงนามไว้ ซึ่งยุคนี้ถือเป็นอีกยุคหนึ่งที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบทบาทเรื่องเพศในสังคม มีการปรับลักษณะหญิงชายให้ต่างกันมากขึ้น เช่น การเปลี่ยนชื่อให้สอดคล้องกับเพศ การพยายามดึงผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงสร้างทางการเมืองระดับสูง โดยลักษณะของการเคลื่อนไหวในยุคนี้จะเป็นการผลักดันโดยรัฐ และจะเน้นประเด็นการสื่อสารในแง่ของบทบาทการเป็นภรรยา แม่ และการเป็นแม่พิมพ์ของชาติ โดยมักจะมาในรูปแบบของการจัดตั้งองค์กรสตรี ได้แก่ สำนักร่วมพัฒนธรรมฝ่ายหญิง และสมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมาย (ใจ อึ้งภากรณ์, 2549)

บทบาทสตรีในยุค 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งยุคนี้มีการเคลื่อนไหวของขบวนการนักศึกษา จึงทำให้ในยุคนี้ผู้หญิงเริ่มต้นด้วยหัวใจที่รักความเป็นธรรม ผู้หญิงมีบทบาทการเคลื่อนไหวในหลายรูปแบบ เช่น การจัดนิทรรศการสัปดาห์สงครามอินโดจีน และการคัดค้านจักรพรรดิอเมริกา อีกทั้งยังมีการชูธงของการต่อสู้สังคมนิยมให้เชื่อมโยงกับการต่อสู้ในเรื่องเพศ การรณรงค์ต่อต้านทัศนคติที่มองว่าผู้หญิงเป็นทาสและกดขี่ผู้หญิง ความสนใจหลักของกลุ่มนักศึกษา คือ การเชื่อมโยงกับกลุ่มต่าง ๆ ของสังคมโดยเฉพาะกลุ่มกรรมกรและชาวนาที่เป็นกลุ่มถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคมมากที่สุด ดังนั้น ขบวนการสิทธิสตรีในหมู่คนหนุ่มสาวเป็นขบวนการฝ่ายซ้ายที่สนใจหลายประเด็น ไม่ใช่เน้น

แต่เรื่องเพศเท่านั้น บรรยากาศภายในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในช่วงนั้น กลุ่มนักศึกษาต่างมีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเกี่ยวกับสิทธิทางเพศ เช่น การเรียกร้องให้ผู้หญิงสามารถที่จะใส่กางเกงเข้าเรียนได้ ปัญหาบริการทางเพศที่กลุ่มนักศึกษาแต่ละมหาวิทยาลัย เช่น กลุ่มผู้หญิงจุฬา กลุ่มผู้หญิงธรรมศาสตร์ที่ต่างมองว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากการกดขี่ตั้งแต่โบราณ ระบบทุนนิยมได้สร้างการซื้อขายทางเพศขึ้นมาซึ่งเป็นหนทางที่ผู้ชายเอาเปรียบผู้หญิงได้ และในยุคนี้เองได้มีการเคลื่อนไหวคัดค้านการประกวดนางงาม โดยมองว่าเป็นกิจกรรมที่ลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้หญิง

บทบาทสตรีในยุคหลังป่าแตก ยุคเอ็นจีโอหลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 รัฐบาลได้ควบคุมการเคลื่อนไหวทางการเมือง ทำให้อดีตฝ่ายซ้ายได้สร้างองค์กรพัฒนาเอกชนหรือเอ็นจีโอขึ้น ซึ่งการทำงานของเอ็นจีโอที่เกี่ยวข้องกับสตรี สำหรับในยุคนี้ได้มีการก่อตั้งมูลนิธิหรือองค์กรต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ดังนี้

1. มูลนิธิเพื่อนหญิง เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนในการมีบทบาทพิทักษ์สิทธิและให้ความช่วยเหลือกับสตรีที่ตกอยู่ในภาวะวิกฤต เช่น จากภัยคุกคามทางเพศ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ ปัญหาสามีทอดทิ้งหรือทำร้าย ทุพติ ปัญหาการถูกล่วงละเมิดและบังคับค้าประเวณี โดยมูลนิธิได้นำข้อมูลเผยแพร่ต่อสาธารณชนและต่อภาครัฐ เพื่อผลักดันให้มีการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่เป็นจริงมากขึ้น

2. มูลนิธิผู้หญิง เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสตรีอีกองค์กรหนึ่งที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิง และเด็กที่ประสบปัญหา ตลอดจนรณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงปัญหาที่ผู้หญิงเผชิญอยู่ในสังคมปัจจุบัน เช่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ โดยเมื่อเดือนมีนาคม 2527 ได้มีการจัดตั้ง “ศูนย์ข่าวผู้หญิง” เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้หญิงที่ต้องการไปทำงานในต่างประเทศ ป้องกันไม่ให้ผู้หญิงถูกล่วงละเมิดเข้าสู่การค้าประเวณี และยังมีการจัดทำโครงการ “บ้านพักผู้หญิง” เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหาถูกสามีทุพติ และรณรงค์เผยแพร่ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวอีกด้วย

3. Empower เป็นองค์กรที่ทำงานกับผู้หญิง โดยมุ่งเน้นไปยังกลุ่มผู้หญิงบริการทางเพศ เน้นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และรณรงค์สิทธิในการตั้งสภาพแรงงานเป็นหลัก

บทบาทของผู้หญิงผ่านการเคลื่อนไหวทางสังคมได้สะท้อนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิทธิสตรีได้มีมาอย่างต่อเนื่อง แต่สำหรับประเด็นปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ ได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวของ

คุณซินดี้ (สิรินยา บิชอป) โดยสาเหตุมาจากการนำเสนอข่าวผ่านสื่อมวลชนที่มีเนื้อหาของการออกมาตักเตือนให้ผู้หญิงแต่งตัวเรียบร้อยและมีจิตในช่วงเทศกาลสงกรานต์ เพื่อป้องกันไม่ให้โดนลวนลาม คุณซินดี้ (สิรินยา บิชอป) จึงได้โพสต์วีดีโอลงบน Facebook Fan page “Cindy Sirinya Bishop” และแสดงความเห็นว่า “ผู้หญิงมีสิทธิ์ที่จะแต่งตัวแบบไหนก็ได้ที่มันไม่อนาจารและไม่ผิดกฎหมาย ผู้ชายต่างหากที่ควรคิดว่าเขากำลังทำอะไรอยู่” การโพสต์ครั้งนี้ได้มีการติดแฮชแท็กที่กลายเป็นจุดเริ่มต้นของกระแส #DontTellMeHowToDress #TellMenToRespect ที่สะท้อนให้สังคมไทยเห็นว่า ไม่ต้องมาสอนว่าผู้หญิงควรจะแต่งตัวแบบไหน แต่ควรสอนผู้ชายให้เคารพสิทธิของผู้หญิงต่างหาก และในปัจจุบันมีการรวมกลุ่มของผู้หญิงที่ชื่อว่า “กลุ่มผู้หญิงปลดแอก” เป็นคณะที่มีการขับเคลื่อนโดยผู้หญิงและเพื่อผู้หญิงเท่านั้น จึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “เฟมินิสต์ปลดแอก” เพื่อเป็นการสร้างภาพจำและความเข้าใจใหม่ ตลอดจนขยายแนวร่วมที่ต้องการเรียกร้องความเท่าเทียมทางเพศในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองให้กับทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในเพศ ชนชั้น อายุ หรือสาขาวิชาชีพใด (ณัฐรุจา วีระธรรม, 2563) อีกทั้งในปัจจุบันได้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) อยู่ในเป้าหมายที่ 5 ว่าด้วยการบรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง (Achieve Gender Equality and Empower all Women and Girls) มีเป้าประสงค์ที่ครอบคลุมประเด็นเรื่องการยุติการเลือกปฏิบัติ และขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบต่อผู้หญิงและเด็กหญิง ยอมรับและให้คุณค่าต่อการดูแลและทำงานบ้านแบบไม่ได้รับค่าจ้าง การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพในการเป็นผู้นำและการตัดสินใจในทุกระดับ การเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้า ขณะที่ยุทธศาสตร์ชาติก็ได้วางรากฐานการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศเช่นเดียวกัน โดยมีแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาสังคม ร่วมเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนให้คนไทยทุกเพศ ทุกวัยมีเจตคติที่เคารพความเท่าเทียมระหว่างเพศ เป็นสังคมที่เปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีส่วนร่วมในมิติต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพ และมีศักดิ์ศรี ซึ่งจะนำไปสู่ความเสมอภาคด้านครอบครัว ชุมชน เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองเป็นการลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ (คณะกรรมการกำกับดูแลงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและความเท่าเทียมระหว่างเพศของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2564)

จะเห็นได้ว่าวาทกรรมแม่ศรีเรือนที่เกิดขึ้นได้ส่งผลเสียอย่างมากต่อเพศหญิง เมื่อสังคมวัฒนธรรมได้ตีกรอบบทบาท และหน้าที่ให้กับเพศหญิง ทำให้เพศหญิงไม่มีทางเลือกจึงจำเป็นต้องปฏิบัติตามกรอบทางสังคม และเมื่อปฏิบัติตามแล้วผลที่ได้ คือ เพศหญิงต้องตกอยู่ในอำนาจของเพศชาย การกระทำใดที่ฝ่ายชายทำผิด เช่น การนอกใจ การทำร้ายร่างกาย หรือการขายภรรยาของตน เพื่อชดใช้หนี้หรือนำเงินมาเล่นการพนัน กลับกลายเป็นสิ่งที่ไม่ผิดและสังคมก็ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา โดยฝ่ายหญิงเองนั้นไม่มีสิทธิที่จะต่อสู้หรือถกเถียง ชีวิตของฝ่ายหญิงเมื่อออกจากเรือนหรือได้รับการแต่งงาน ชีวิตนั้นก็มิได้เป็นอิสระต่อไป ต้องตกเป็นทาสรับใช้สามีคอยเอาอกเอาใจปรนนิบัติสามีเสียทุกอย่างตามวาทกรรมของแม่ศรีเรือน ซึ่งในทัศนะของผู้เขียนจึงเห็นว่าวาทกรรมดังกล่าวนี้ที่ได้รับการตรึงตราทางสังคม และมองว่าเป็นสิ่งที่มั่นคงส่งผลกระทบ ในเชิงลบต่อชีวิตของเพศหญิงอย่างมาก วาทกรรมนี้ไม่ได้คำนึงถึงหลักของความถูกต้อง สิทธิเสรีภาพที่เพศหญิงพึงจะมีพึงจะได้รับ การปฏิบัติของสามีที่มีต่อภรรยาตนเองกลายเป็นสิ่งกดขี่ ข่มเหงจิตใจ และร่างกายของผู้เป็นภรรยา ทำให้เพศหญิงกลายเป็นเพศที่ด้อยค่าจากสังคมและเพศตรงข้าม ซึ่งสังคมและเพศตรงข้ามได้ มองข้ามในเรื่องนี้ และนึกเสมอว่าหลักปฏิบัติที่ว่าด้วยความเป็นแม่ศรีเรือน คือหลักปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นแบบแผนที่ปฏิบัติมาอย่างช้านาน และเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าในสังคมไทย

ในปัจจุบันนี้เองวาทกรรมนี้ได้เลือนหายไปบ้างด้วยอิทธิพลต่าง ๆ หรือโอกาสที่เกิดขึ้นในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ บริบทค่านิยมทางสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป หรือโอกาสทางการศึกษาที่ผู้หญิงไทยสามารถเรียนรู้ได้เทียบเท่ากับผู้ชาย ส่งผลให้ความสามารถของผู้หญิงในด้านสติปัญญา ความรู้ มีคุณสมบัติที่เก่งและฉลาดได้เท่ากับผู้ชาย ถ้ามีการเปรียบเทียบเป็นรายบุคคลผลที่ออกมา คือ ผู้หญิงในสมัยนี้มีความสามารถมากกว่าผู้ชายเสียอีก และผลพวงจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นส่งผลให้ผู้หญิง สามารถออกมาทำงานนอกบ้าน หาเลี้ยงตนเองได้ ไม่ต้องเป็นช่างเท้าหลังให้ผู้เป็นสามีหาเงินมาเลี้ยงดู ดังนั้น บทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงจึงมิได้อยู่แค่ในเรือนเหมือนดังอดีต อีกทั้งในปัจจุบันสังคมยังยอมรับมากขึ้นในเรื่องของความถนัดของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน มีเพียงส่วนน้อยที่ยังคาดหวังให้ผู้หญิงจะต้องเก่งเรื่องงานบ้าน ตามคุณสมบัติของแม่ศรีเรือน มีเพียงเป็นคำพูดและหลักการคำสอนเท่านั้นที่ผู้เป็นพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ในครอบครัวสั่งสอนเราในช่วงวัยเด็กให้พอมีคุณสมบัติดังกล่าวติดตัวไว้บ้าง เมื่อต้องออกไปอาศัยอยู่ที่อื่นที่มีใช้บ้านตนเองเพื่อให้เราสามารถช่วยเหลือตนเองได้บ้าง แต่ถ้าในมุมมองของสังคมคุณสมบัติดังกล่าวก็

ยังคงถูก คาดหวังว่าหญิงไทยทุกคนจะต้องมีคุณสมบัติหรือหลักปฏิบัติว่าด้วยแม่ศรีเรือนติดตัวมา บ้างเมื่อมีครอบครัว เป็นของตนเอง วาทกรรม “แม่ศรีเรือน” ถ้ามองตามข้อเท็จจริงวาทกรรมดังกล่าวมีเพียงแค่หลักทางศีลธรรม เท่านั้นที่ทำให้ผู้หญิงดูอ่อนแอน้อยกว่าผู้ชาย แต่สิ่งที่มีอำนาจมากที่สุด คือ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และค่านิยมที่มากดทับให้ผู้หญิงดูด้อยค่ากว่าเพศตรงกันข้าม ซึ่งวาทกรรมดังกล่าวมีผลต่อดีต่ออย่างมาก แต่ในปัจจุบันวาทกรรมดังกล่าวก็ยังคงแฝงอยู่ทางสังคมไทยอยู่บ้าง เช่น การลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นของมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล ที่ได้ลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นต่อการทำงานบ้านของกลุ่มผู้ชายวัย 18-50 ปี ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 1,995 คน ในเดือนพฤศจิกายน ปี 2562 พบว่า 53.5% มองว่าผู้หญิงที่ดีต้องเป็นแม่ศรีเรือน ทำงานบ้าน 47% มองว่าผู้ชายมีหน้าที่หาเงินเลี้ยงครอบครัว และ 1 ใน 3 หรือ 37.5% มองว่าถึงผู้หญิงจะทำงานนอกบ้าน แต่งานบ้านก็ยังเป็นเรื่องของผู้หญิงอยู่ดี รวมถึง 33.2% ระบุว่า งานบ้านไม่ใช่หน้าที่ของผู้ชาย แต่เป็นหน้าที่ของผู้หญิง (พัชญ์สิตา ไพบูลย์ศิริ, 2562) ในแง่ของสถาบันทางการศึกษา กฎระเบียบของผู้หญิงจะมีความเคร่งครัดกว่าผู้ชาย เช่น ทรงผม การแต่งกาย มารยาท คุณสมบัติที่เด็กผู้หญิงพึงจะมี รวมถึงการสร้างเนื้อหาในหนังสือเรียน ที่พบว่าการสร้างความแตกต่างให้ผู้ชายอยู่เหนือผู้หญิงอย่างชัดเจน แบบเรียนมิได้ส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ โดยที่ความแตกต่างนั้น พบได้ดังนี้

1. ความแตกต่างกันระหว่างเพศด้านอารมณ์ ลักษณะนิสัย คือ เพศชาย ชอบเล่นกีฬา ใช้พละกำลัง ที่ทำลาย ส่วนเพศหญิง จะทำกิจกรรมที่ใช้พละกำลังน้อย เช่น เล่นขายของ ทำอาหาร เล่นตุ๊กตา
2. ความแตกต่างด้านบทบาทหน้าที่ พบว่า เพศชาย เป็นผู้นำครอบครัว หารายได้เลี้ยงครอบครัว ส่วนเพศหญิง ดูแลความสะอาดในบ้าน ช่วยเก็บออมและหารายได้เลี้ยงครอบครัว ทำอาหารให้ทุกคนรับประทาน
3. ความแตกต่างด้านพฤติกรรมทางเพศนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศ พบเนื้อหาการแต่งกายหล่อแหลม ยั่วอารมณ์ทางเพศของเพศหญิง คือ ในแบบเรียนระบุว่า ผู้หญิงต้องรู้จักรักษานวลสงวนตัว แต่งกายไม่รัดรูป ไม่เปิดเผยเนื้อตัวมากเกินไป ระมัดระวังตนเองไม่ปล่อยตัวปล่อยใจตามอารมณ์ นอกจากนี้ การใช้ภาพประกอบในหนังสือเรียน ยังผูกขาดให้ผู้หญิงเป็นบทบาทของแม่ดูแลลูก ทำงานบ้าน ใช้ชีวิตในบ้าน ส่วนผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว ทำงานนอกบ้าน ใช้ชีวิตนอกบ้าน หารายได้ ซึ่งเนื้อหาแบบเรียนถือเป็นเป้าหมายสำคัญในการสร้างเสริมเจตคติ มิติหญิงชาย

ความเสมอภาคระหว่างเพศ ผ่านโรงเรียน สื่อการสอน โครงสร้างโรงเรียนและแบบเรียนที่ใช้จากรุ่นสู่รุ่น และสิ่งสำคัญ คือ บุคลากรทางการศึกษาล้วนมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน (เวิร์คพอยท์ทูเดย์, 2563) หรือในแง่การทำงาน ผู้หญิงยังถูกยอมรับน้อยในเรื่องของการเป็นหัวหน้างานหรือผู้บริหารองค์กรขนาดใหญ่ ส่วนบทบาทสตรีในทางการเมืองของไทย มีข้อจำกัดในเรื่องวัฒนธรรมทางการเมือง ที่เป็นการปลูกฝังความคิด ความเชื่อที่ว่าไม่มีความเสมอภาคทางเพศ ด้วยความเชื่อที่ว่าอำนาจและการบริหารกิจการบ้านเมืองต้องเป็นผู้ชายเท่านั้น และข้อจำกัดทางกฎหมาย ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิของสตรียอมมีสิทธิหน้าที่และความเสมอภาคเท่าเทียมบุรุษ ในทางการเมือง รวมทั้งการจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคการเมืองจะต้องคำนึงถึงความเท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิง คำว่า “คำนึงถึง” เป็นบทบัญญัติที่ไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถนำไปบังคับใช้ได้ และไม่ปรากฏบทบัญญัติในกฎหมายพรรคการเมือง และพรรคการเมืองยังไม่ได้ให้ความสนใจต่อความเสมอภาคเท่าเทียมทางเพศเท่าที่ควร รวมทั้งลักษณะบทบาทสตรีในทางการเมืองก็มีปัญหาความเป็นผู้นำและการขาดแรงบันดาลใจ ทำให้สตรีมีบทบาทในทางการเมืองน้อยเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ถึงแม้ว่าวาทกรรมดังกล่าวดูเหมือนว่าจะจางหายไปบ้างแต่ความเป็นแม่ศรีเรือนนั้นก็ยังคงถูกผลิตจากบทละคร นวนิยาย วรรณกรรม รวมถึงการศึกษาไทยที่ยังบรรจุหลักปฏิบัติ หรือคุณสมบัติดังกล่าวอยู่ในบทเรียน หรือสังคมไทย

สรุปผล

สังคมไทยนั้นได้คาดหวังกับการปฏิบัติตนของเพศหญิงเป็นอย่างมากในอดีต ซึ่งมักปลูกฝังให้ผู้หญิงพึงปฏิบัติตามวิถีแนวทางสังคมที่ได้กำหนดขึ้น กดทับความรู้ความสามารถของเพศหญิง ให้เพศหญิงมีหน้าที่หลักในการดูแลบ้านเรือน ประนินัติผู้เป็นสามี และบั่นทอนคุณค่าด้วยการมองว่าผู้หญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ สร้างภาพลักษณ์ให้ผู้หญิงต้องอ่อนหวาน สุภาพ เรียบร้อย และถ้าผู้หญิงคนใดปฏิบัติตนผิดแปลกไปจากนี้สังคมก็จะประณาม หรือว่าร้าย ขณะที่ในปัจจุบันพบว่า วาทกรรมแม่ศรีเรือนได้ลดลงไปบ้างในสังคมส่วนหนึ่งเกิดจากการเรียกร้องของผู้หญิงที่เกิดในยุคต่าง ๆ ทาง การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง รวมไปถึงการเปลี่ยนวิถีแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ทัดเทียมกับตะวันตก ขณะที่ในปัจจุบันภาพลักษณ์ และวิถีทางปฏิบัติของผู้หญิงได้เปลี่ยนไปอย่างมาก ผู้หญิงมิได้ถูกจำกัดให้ทำงานเพียงแคในบ้านเท่านั้น ผู้หญิงสามารถประกอบอาชีพเป็นของตนเองได้ สามารถออกนอกบ้านไปเจอกับสังคมที่หลากหลายมากขึ้น มิได้เป็นเพียงช้างเท้าหลังอย่างในอดีต

บทบาทของผู้หญิงได้รับการยอมรับมากขึ้นในสังคมไทย สังเกตได้จากการยอมรับผู้หญิงให้มีบทบาททางด้านการเมืองการปกครอง การบริหารท้องถิ่น หรือตามองค์เอกชนก็ดี แต่ในบางครั้งก็อดไม่ได้ที่จะยังคงมีในเรื่องของการถูกดูแคลนผู้หญิง การไม่ยอมรับความสามารถ ทำให้ผู้หญิงหลายคนขาดความมั่นใจในตนเองอยู่ ซึ่งปัญหาเหล่านี้สังคมไทยควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน อย่างไรก็ตาม สังคมไทยก็ยังคงคาดหวังให้ผู้หญิงมีคุณสมบัติของการเป็นแม่ศรีเรือนอยู่ การกำหนดให้ผู้หญิงต้องเก่งงานในบ้าน การดูแลผู้เป็นสามีเพื่อมิให้เกิดปัญหาทางครอบครัว การเรียนรู้การทำอาหาร การมีเสน่ห์ปลายจวัก เตรียมความพร้อมเพื่อที่จะออกไปมีครอบครัวเป็นของตนเอง ซึ่งเรามักจะได้ยินคำเหล่านี้จากผู้สูงอายุ หรือคนในบ้านอยู่เสมอ แม้กระทั่งในบทนวนิยาย บทละคร หรือในบทเรียนผ่านการศึกษาต่างก็ยังคงเชิดชูผู้หญิงที่มีความเป็นแม่ศรีเรือนอยู่

เอกสารอ้างอิง

- เวิร์คพอยท์ ทุเคย์. (2563). *พบหลักสูตรแบบเรียนไทย เนื้อหาสดทอนคุณค่าผู้หญิง ตอกย้ำความเชื่อชายเหนือกว่า*. เข้าถึงได้จาก <https://workpointtoday.com/textbook/>
- เสงี่ยม ดุมพาส. (2512). *ราชประติพัทธ์ในสมเด็จพระปิยะมหาราช*. กรุงเทพฯ : เสริมวิทยบรรณาการ.
- ใจ อึ้งภากรณ์ และคณะ. (2549). *ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประชาธิปไตยแรงงาน.
- คณะกรรมการกำกับดูแลงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชายและความเท่าเทียมระหว่างเพศของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2564). *แผนแม่บทการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย พ.ศ. 2561-2565 สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี*. เข้าถึงได้จาก <https://spm.thaigov.go.th/FILEROOM/spm-thaigov/DRAWER004/GENERAL/00001/00001237.PDF>
- คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 50 ปี. (2542). *จดหมายเหตุของโยสต์ สเคาเติน ใน ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม 1*. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

- ณัฐรุจา วีระธรรม (2563). *การสื่อสารกับการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในประเด็นเรื่อง สิทธิสตรีในสังคมไทย: กรณีศึกษา กลุ่มเฟมินิสต์ปลดแอก*. (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสื่อสารมวลชน). คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงทอง เหล่าวรรณกุล. (2539). *ผู้หญิงสามัญชนในเมืองแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาสมัยรัชกาลที่ 3-5*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยชี นิเวศ ไทย. (2563). *เฟมทวิต : ประวัติศาสตร์ของแนวคิดสตรีนิยม และปมขัดแย้งในสังคมไทย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/thai/international-53153218>
- ปิยะนาถ อังควาณิกุล และสุรเชษฐ์ สุขลาภกิจ. (2552). ภาพลักษณ์สตรีไทยจากเอกสารชาวตะวันตกสมัยอยุธยา. *วารสารประวัติศาสตร์*, 34(1), 59-78.
- พัชญ์สิตา ไพบูลย์ศิริ. (2562). “ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง” มายาคติสุดท้ายที่คาดหวังให้ผู้หญิงต้องเก่งงานบ้าน และชายไทย 53.5% ยังคิดแบบนี้อยู่. เข้าถึงได้จาก <https://mirrorthailand.com/culture/100336>
- วรารัตน์ มหามนตรี. (2557). *โครงการโลกทัศน์ของคนไทยจากภาษี*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยนเรศวร : คณะมนุษยศาสตร์.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2546). การเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมสิทธิสตรีในสังคมประชาธิปไตย. *วารสารครุศาสตร์*, 41(5), 214-228.
- องค์ บรรจุน. (2550). *หญิงมอญ อำนาจและราชสำนัก*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- อรรวรรณ ปิรันธน์ โอวาท. (2546). *กรอบวาทกรรมวิเคราะห์กับกรณีศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Loos, T. (2006). *Subject Siam: Family, Law and Colonial Modernity in Thailand*. Chiang Mai : Silkworm Books.

บวรพัฒน์